

ԹԱԳԱԽՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

ԹԱԳԱԽՈՐՆԵՐՈՒՆ ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԻՐԸԸ

1

Աքաաբի մեռնելէն ետք՝ Մովսար Իսրայէլի դէմ ապստամբեցաւ:

2 Ոքոզիա Սամարիայի մէջ՝ իր վերնատան վանդակապատէն վար ինկաւ, ու հիւանդացաւ: Ուստի պատգամաւորներ ղրկեց՝ անոնց ըսելով. «Գացէ՛ք, Ակկարոնի Բահաղ-Ճանճիկ աստուծոյն խորհուրդ հարցուցէք, որ գիտնամ թէ արդեօք այս հիւանդութենէն պիտի առողջանամ»: 3 ^բՏէրոջ հրեշտակը Թեգբացի Եղիայի ըսաւ. «Կանգնէ՛, բարձրացի՛ր Սամարիայի թագաւորին պատգամաւորները դիմաւորելու, եւ ըսէ՛ անոնց. “Միթէ Իսրայէլի մէջ Աստուած չկա՞յ, որ դուք Ակկարոնի Բահաղ-Ճանճիկ աստուծոյն խորհուրդ հարցնելու կ’երթաք»: 4 Ուստի Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Պիտի չիջնես այն մահիճէն՝ որուն վրայ ելար, հապա անշուշտ պիտի մեռնիս»: Եղիա ալ գնաց:

5 Երբ պատգամաւորները Ոքոզիայի վերադարձան, անոնց ըսաւ. «Ինչո՞ւ վերադարձաք»: 6 Իրեն պատասխանեցին. «Մարդ մը բարձրացաւ՝ մեզ դիմաւորելու, եւ մեզի ըսաւ. “Գացէ՛ք, վերադարձէ՛ք ձեզ ղրկող թագաւորին, ու ըսէ՛ք անոր. “Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Միթէ Իսրայէլի մէջ Աստուած չկա՞յ, որ Ակկարոնի Բահաղ-Ճանճիկ աստուծոյն խորհուրդ հարցնելու կը ղրկես: Ուստի պիտի չիջնես այն մահիճէն՝ որուն վրայ ելար, հապա անշուշտ պիտի մեռնիս»: 7 Ինք ալ անոնց ըսաւ. «Ի՞նչ տեսակ մարդ էր ան՝ որ բարձրացաւ ձեզ դիմաւորելու, եւ այս խօսքերը ձեզի ըսաւ»: 8 Իրեն պատասխանեցին. «Ան մագոտ մարդ մըն էր, ու մէջքը կաշիէ գօտի մը կապած էր»: Թագաւորը ըսաւ. «Ան Թեգբացի Եղիան է»:

9 Ոքոզիա անոր յիսնապետ մը ղրկեց՝ իր յիսուն մարդով: Ան Եղիայի քով բարձրացաւ. Եղիա լերան գագաթը նստած էր: Յիսնապետը անոր ըսաւ. «Ո՛վ Աստուծոյ մարդ, թագաւորը կ’ըսէ. “Իջի՛ր»: 10 Եղիա յիսնապետին պատասխանեց. «Եթէ ես Աստուծոյ մարդն եմ, երկինքէն կրակ թող իջնէ, եւ քեզ ու քու յիսուն մարդդ սպառէ»: Երկինքէն կրակ իջաւ, եւ զայն ու անոր յիսուն մարդը սպառեց:

11 Դարձեալ անոր ուրիշ յիսնապետ մը ղրկեց՝ իր յիսուն մարդով: Ան ալ խօսեցաւ եւ անոր ըսաւ. «Ո՛վ Աստուծոյ մարդ, թագաւորը սա՛ կ’ըսէ. “Ծուտո՛վ իջի՛ր»: 12 Եղիա անոնց պատասխանեց. «Եթէ ես Աստուծոյ մարդն եմ, երկինքէն կրակ թող իջնէ, եւ քեզ ու քու յիսուն մարդդ սպառէ»: Երկինքէն Աստուծոյ կրակը իջաւ, եւ զայն ու անոր յիսուն մարդը սպառեց:

13 Դարձեալ երրորդ յիսնապետ մը ղրկեց՝ իր յիսուն մարդով: Այդ երրորդ յիսնապետը բարձրացաւ, եկաւ ու Եղիայի առջեւ ծնրադրեց, եւ անոր աղաչելով ըսաւ. «Ո՛վ Աստուծոյ մարդ, իմ անձս ու այս յիսուն ծառաներուդ անձերը քու աչքերուդ պատուական թող ըլլան: 14 Ահա՛ երկինքէն կրակ իջաւ, եւ առաջին երկու յիսնապետներն ու իրենց յիսուն մարդիկը սպառեց. բայց հիմա իմ անձս քու աչքերուդ պատուական թող ըլլայ»:

15 Տէրոջ հրեշտակը Եղիայի ըսաւ. «Իրեն հետ իջի՛ր, իրմէ մի՛ վախնար»: Ուստի Եղիա կանգնեցաւ, իրեն հետ թագաւորին իջաւ, 16 եւ անոր ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Քանի Ակկարոնի Բահաղ-Ճանճիկ աստուծոյն խորհուրդ հարցնելու համար պատգամաւորներ ղրկեցիր, իբր թէ Իսրայէլի մէջ Աստուած չկար՝ որ անոր խօսքը փնտռէիր, պիտի չիջնես այն մահիճէն՝ որուն վրայ ելար, հապա անշուշտ պիտի մեռնիս»: 17

^բ Երբ.՝ Եհովայի

17 Ոքոզիա մեռաւ Տէրոջ խօսքին համաձայն, որ Եղիա ըսեր էր. որովհետեւ ան որդի չունէր, անոր տեղը Յովրամ թագաւոր եղաւ՝ Յուդայի Յովսափատեան Յովրամ թագաւորին երկրորդ տարին: 18 Ոքոզիայի կատարած մնացեալ արարքները ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են:

ԵՂԻԱ ԿԸ ՎԵՐՅՈՒԻ ԵՐԿԻՆՔ

2

Երբ Տէրը Եղիան մորիկով երկինք պիտի վերցնէր, Եղիա եւ Եղիսէ Գաղգաղայէ գացին: 2 Եղիա ըսաւ Եղիսէի. «Դուն հո՛ս կեցիր, կ'աղերսե՛մ, քանի որ Տէրը զիս Բեթէլ Պղկեց»: Եղիսէ պատասխանեց. «Տէրը կ'ապրի՛, ու քու անձը կ'ապրի՛. ես քեզ չեմ թողուր»: Ուստի Բեթէլ իջան: 3 Բեթէլ գտնուող մարգարէներուն որդիները դուրս ելան՝ Եղիսէի մօտ, եւ անոր ըսին. «Գիտե՞ս թէ այսօր Տէրը գլուխիդ վրայէն պիտի յափշտակէ քու տէրդ»: Ան ալ պատասխանեց. «Ե՛ս ալ գիտեմ, լռեցէ՛ք»: 4 Եղիա անոր ըսաւ. «Եղիսէ՛, դուն հո՛ս կեցիր, կ'աղերսե՛մ, քանի որ Տէրը զիս Երիքով ղրկեց»: Ան պատասխանեց. «Տէրը կ'ապրի՛, ու քու անձը կ'ապրի՛. ես քեզ չեմ թողուր»: Յետոյ Երիքով գացին: 5 Երիքով գտնուող մարգարէներուն որդիները Եղիսէի մօտեցան եւ անոր ըսին. «Գիտե՞ս թէ այսօր Տէրը գլուխիդ վրայէն պիտի յափշտակէ քու տէրդ»: Ան ալ պատասխանեց. «Ե՛ս ալ գիտեմ, լռեցէ՛ք»: 6 Եղիա անոր ըսաւ. «Դուն հո՛ս կեցիր, կ'աղերսե՛մ, քանի որ Տէրը զիս Յորդանան ղրկեց»: Ան պատասխանեց. «Տէրը կ'ապրի՛, ու քու անձը կ'ապրի՛. ես քեզ չեմ թողուր»: Ուստի երկուքը գացին: 7 Մարգարէներու որդիներէն յիսուն մարդ գացին եւ դիմացը կայնեցան՝ հեռուն. իսկ իրենք երկուքը Յորդանանի քով կայնեցան: 8 Եղիա իր վերարկուն առաւ, ծալեց ու ջուրերուն զարկաւ. անոնք մէկ կողմ եւ միւս կողմ բաժնուեցան, ու երկուքը ցամաքով անցան:

9 Երբ անոնք անցան, Եղիա ըսաւ Եղիսէի. «Խնդրէ՛, ի՞նչ ընեմ քեզի, քանի դեռ քեզմէ յափշտակուած չեմ»: Եղիսէ պատասխանեց. «Կ'աղերսե՛մ, քու ոգիդ կրկնապատի՛կը ունենամ»: 10 Ինք ալ ըսաւ. «Դժուար բան խնդրեցիր. սակայն եթէ քեզմէ յափշտակուելու ատենս զիս տեսնես, քեզի ա՛յդպէս ըլլայ. թէ ոչ՝ թող չըլլայ»:

11 Երբ անոնք խօսելով կ'երթային, ահա՛ կրակէ կառք մը եւ կրակէ ձիեր երեւցան, զանոնք իրարմէ զատեցին, ու Եղիա մորիկով երկինք բարձրացաւ: 12 Եղիսէ տեսաւ եւ աղաղակեց. «Իմ հա՛յրս, իմ հա՛յրս, Իսրայէլի կառքն ու անոր ձիաւորները». եւ ա՛լ չտեսաւ զայն: Իր հագուստները բռնեց, ու զանոնք երկու կտորի պատռեց: 13 Ապա Եղիայի վրայէն ինկած վերարկուն վերցուց, վերադարձաւ, եւ Յորդանանի եզերքը կայնեցաւ: 14 Եղիայի վրայէն ինկած վերարկուն առաւ ու ջուրերուն զարկաւ՝ ըսելով. «Ո՞ր է Տէրը՝ Եղիայի Աստուածը»: Երբ ջուրերուն զարկաւ, անոնք մէկ կողմ եւ միւս կողմ բաժնուեցան, ու Եղիսէ անցաւ:

15 Երիքովի մարգարէներուն որդիները զինք դիմացէն տեսնելով՝ ըսին. «Եղիայի ոգին Եղիսէի վրայ հանգչեցաւ»: Զինք դիմաւորելու գացին, մինչեւ գետին խոնարհելով՝ անոր երկրպագեցին 16 եւ իրեն ըսին. «Ահա՛ քու ծառաներուդ հետ յիսուն կտորի՞ մարդ կայ. կ'աղերսե՛նք, թող երթան ու տէրդ փնտռեն. թերեւս Տէրոջ Հոգին զայն վերցուց եւ լերան մը վրայ կամ ձորի մը մէջ ձգեց»: Ինք պատասխանեց. «Մի՛ ղրկէք»: 17 Բայց անոնք զինք ստիպեցին, մինչեւ որ ամչցաւ ու ըսաւ. «Ղրկեցէ՛ք»: Յիսուն մարդ ղրկեցին, որոնք երեք օր փնտռեցին, բայց զայն չգտան: 18 Երբ իրեն վերադարձան – ինք Երիքով կեցած էր –, անոնց ըսաւ. «Ես ձեզի չըսի՞. “Մի՛ երթաք»:

^u Այսինքն՝ կը ղրկէ

ԵՂԻՍԷԻ ՆՐԱՇՔՆԵՐԸ

19 Զաղաքին մարդիկը եղիսէի ըսին. «ՔԱհա՛ այս քաղաքը բնակիլը ^բհաճելի է, ինչպէս մեր տէրը կը տեսնէ. բայց ջուրերը գէշ են, ու երկիրը՝ ^դանպտուղ»։ 20 Ան պատասխանեց. «Ինձի նո՛ր ^եկուժ մը բերէք, ու մէջը ա՛ղ դրէք»։ Անոնք ալ անոր բերին։ 21 Ան դուրս ելաւ՝ դէպի ջուրերուն ակը, հոն աղ նետեց եւ ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Այս ջուրերը բուժեցի. անգա՛մ մըն ալ ասկէ մահ կամ անպտղութիւն ^զչգայ□»։ 22 Այսպէս՝ ջուրերը բուժուեցան մինչեւ այսօր, եղիսէի ըսած խօսքին համաձայն։

23 Անկէ Բեթէլ բարձրացաւ։ Մինչ ճամբայէն կը բարձրանար, պզտիկ տղաներ քաղաքէն դուրս ելան ու զինք ծաղրեցին՝ իրեն ըսելով. «Բարձրացի՛ր, կնտակ. բարձրացի՛ր, կնտակ»։ 24 Ետեւ դարձաւ, անոնց նայեցաւ եւ Տէրոջ անունով զանոնք անիծեց։ Այն ատեն երկու մատակ արջեր անտառէն դուրս ելան ու անոնցմէ քառասուններկու ^կմանուկ պատառեցին։ 25 Ինք անկէ Կարմեղոս լեռը գնաց, ուրկէ ալ Սամարիա վերադարձաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՄՈՎԱԲԻ ՄԻՋԵԻ

3

Աքաաբի որդին՝ Յովրամ Յուդայի Յովսափատ թագաւորին տասնութերորդ տարին Սամարիայի մէջ Իսրայէլի վրայ թագաւոր եղաւ, ու տասներկու տարի թագաւորեց։ 2 Ան Տէրոջ ^աառջեւ չարիք գործեց, բայց ոչ իր հօր եւ մօր պէս, քանի որ իր հօր շինած Բահաղի արձանը հանեց։ 3 Բայց Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերուն յարեցաւ. անոնցմէ չհեռացաւ։

4 Մովաբի Մեսա թագաւորը հօտերու տէր էր, եւ Իսրայէլի թագաւորին ^բհարկ կը վճարէր՝... հարիւր հազար պարարտ գառ ու հարիւր հազար բրդոտ խոյ։ 5 Բայց Աքաաբի մեռնելէն ետք՝ Մովաբի թագաւորը Իսրայէլի թագաւորին դէմ ապստամբեցաւ։ 6 Ուստի այդ ժամանակ Յովրամ թագաւորը Սամարիայէն ելաւ եւ ամբողջ Իսրայէլը աչքէ անցուց։ 7 Յետոյ գնաց, ու Յուդայի Յովսափատ թագաւորին ^մմարդ դրկեց՝ ըսելով. «Մովաբի թագաւորը ինձի դէմ ապստամբեցաւ. ինձի հետ Մովաբի դէմ պատերազմելու կու գա՞ս»։ Ան ալ պատասխանեց. «Կը բարձրանամ. ես քեզի պէս եմ, իմ ժողովուրդս՝ քու ժողովուրդիդ պէս. իմ ձիերս քու ձիերուդ պէս են»։ 8 Ապա ըսաւ. «Ո՞ր ճամբայէն

^բ Եբր.՝ Ահա՛ կ'աղերսենք,
^գ Եբր.՝ լաւ
^դ Եբր.՝ գաւակներէ զրկուած
^ե Կամ՝ բաժակ
^զ Եբր.՝ չըլլայ
^կ Եբր.՝ գաւակ
^ա Եբր.՝ աչքերուն
^բ Եբր.՝ կը հատուցանէր

բարձրանանք»։ Ինք ալ պատասխանեց. «Եդովմի անպատին ճամբայէն»։ **9** Ուստի Իսրայէլի թագաւորը, Յուդայի թագաւորն ու Եդովմի թագաւորը գացին։ Եօթը օր շրջելէ ետք՝ **ա**լ ջուր չկար բանակին եւ «անոնց հետեւող» անասուններուն համար։

10 Այն ատեն Իսրայէլի թագաւորը ըսաւ. «Ափսո՛ս, Տէրը այս երեք թագաւորները կանչեր է, որպէսզի Մովաբի ձեռքը մատնէ»։ **11** Յովսափատ ըսաւ. «Հոս Տէրոջ մարգարէ մը չկա՞յ, որպէսզի անոր միջոցով Տէրոջ խորհուրդ հարցնենք»։ Իսրայէլի թագաւորին ծառաներէն մէկը պատասխանեց. «Եդիայի ձեռքերուն ջուր լեցնող Սափատեան Եդիսէն հոս է»։ **12** Յովսափատ ըսաւ. «Անոր քով է Տէրոջ խօսքը»։ Ուստի Իսրայէլի թագաւորը, Յովսափատ ու Եդովմի թագաւորը անոր իջան։ **13** Եդիսէ Իսրայէլի թագաւորին ըսաւ. «Դուն ինծի հետ ի՞նչ գործ ունիս. հօ՛րդ մարգարէներուն եւ մօ՛րդ մարգարէներուն գնա»։ Իսրայէլի թագաւորը անոր ըսաւ. «Ո՛չ, քանի Տէրը այս երեք թագաւորները կանչեր է, որպէսզի Մովաբի ձեռքը մատնէ»։ **14** Եդիսէ ըսաւ. «Զօրքերու Տէրը, որուն Դառջեւ կը կայնիմ՝, կ'ապրի՛. եթէ Յուդայի Յովսափատ թագաւորը չյարգէի, ի՛րապէս երեսիդ պիտի չնայէի ու քեզ պիտի չտեսնէի։ **15** Հիմա ինծի նուագահար մը բերէք»։ Մինչ նուագահարը կը նուագէր, Տէրոջ ձեռքը «անոր վրայ եղաւ, **16** եւ ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը հրամայէ. “Այս ձորին մէջ “շա՛տ փոսեր փորեցէք”։ **17** Արդարեւ Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Հով պիտի չտեսնէք, տեղատարափ պիտի չտեսնէք, սակայն այս ձորը ջուրով պիտի լեցուի, ու պիտի խմէք՝ դո՛ւք, ձեր խաշիները եւ ձեր անասունները»։ **18** Բայց ասիկա Տէրոջ առջեւ «պզտիկ բան մը ըլլալով՝ Մովաբն ալ ձեր ձեռքը պիտի մատնէ. **19** բոլոր պարսպապատ քաղաքներն ու բոլոր ընտիր քաղաքները պիտի զարնէք, բոլոր Դպտղատու ծառերը պիտի տապալէք, բոլոր ջուրի աղբիւրները պիտի խցէք, եւ բոլոր Բմշակուած արտերը՝ քարերով պիտի ակերէք»։ **20** Առտուն, երբ հացի ընծան կը մատուցանուէր, ահա՛ Եդովմի ճամբայէն ջուրեր զհոսեցան, ու երկիրը ջուրով լեցուեցաւ։

21 Երբ բոլոր Մովաբացիները լսեցին թէ թագաւորները բարձրացած են՝ իրենց դէմ պատերազմելու, բոլոր գօտի կապելու տարիք ունեցողները եւ ի՛աւելի մեծերը հաւաքեցին՝, ու սահմանին վրայ լտեղաւորուեցան։ **22** Առտուն՝ կանուխ ելան. երբ արեւը ծագեցաւ ջուրերուն վրայ, Մովաբացիները դիմացէն այդ ջուրերը արիւնի պէս կարմիր տեսան։ **23** Ուստի ըսին. «Ասիկա արիւն է. անտարակոյս թագաւորները զիրար ի՛կոտորեր եւ զարկեր

⁹ Եբբ.՝ անոնց ոտքին

¹⁰ Այսինքն՝ ծառան եմ

¹¹ Այսինքն՝ Եդիսէի

¹² Եբբ.՝ փո՛ս փոս ըրէք

¹³ Եբբ.՝ թեթեւ

¹⁴ Եբբ.՝ լաւ

¹⁵ Եբբ.՝ լաւ արտի բաժինները

¹⁶ Եբբ.՝ եկան

¹⁷ Եբբ.՝ վեր եղողները աղաղակով կանչեցին

¹⁸ Եբբ.՝ կայնեցան

¹⁹ Եբբ.՝ ակերեր

են. հիմա, **ո՛վ** Մովաբացիներ, **հաւաքեցէ՛ք** աւարը»: **24** Երբ անոնք Իսրայէլի բանակավայրը գացին, Իսրայէլացիները կանգնեցան ու Մովաբացիները զարկին: Անոնք իրենց ^Ժառջեւէն փախան, եւ իրենք Մովաբացիները զարնելով՝ **անոնց երկիրը** մտան: **25** Զաղաքները փլցուցին, բոլոր մշակուած արտերուն մէջ՝ իւրաքանչիւրը իր քարը նետեց ու զանոնք լեցուցին. բոլոր ջուրի աղբիւրները խցեցին եւ բոլոր պտղատու ծառերը տապալեցին, այնպէս որ Կիր-Հարեսէթի մէջ միայն անոր քարերը թողուցին, **երբ** պարսաձիգները զայն պաշարեցին ու զարկին: **26** Մովաբի թագաւորը տեսաւ թէ պատերազմը իրեն դէմ սաստկացաւ. ուստի իրեն հետ եօթը հարիւր սուր քաշող մարդ առաւ, որպէսզի ճեղքեն **անցնին** մինչեւ Եդովմի թագաւորը, բայց չկրցան: **27** Ուստի առաւ իր անդրանիկ որդին՝ որ իր տեղը պիտի թագաւորէր, ու զայն պարիսպին վրայ **իբր** ողջակէզ զոհեց: Իսրայէլացիներուն վրայ մեծ զայրոյթ եղաւ. անոնք ալ իր քովէն մեկնեցան եւ **իրենց** երկիրը վերադարձան:

ԵՂԻՍԷ ԿՕԳՆԷ ԽԵՂՃ ԱՅՐԻԻ ՄԸ

4

Մարգարէներու որդիներուն կիներուն մէջէն կին մը Եղիսէի աղաղակելով՝ ըսաւ. «Զու ծառադ՝ ամուսինս մեռաւ, ու դուն գիտես թէ քու ծառադ աստուածավախ էր: Պարտատէրը եկաւ, որպէսզի երկու զաւակներս առնէ՝ իրեն ստրուկ ընելու»: **2** Եղիսէ անոր ըսաւ. «Զեզի ի՞նչ ընեմ. ըսէ՛ ինձի, տունը ի՞նչ ունիս»: Ան ալ պատասխանեց. «Զու՝ աղախինդ տան մէջ ^Բարուակ մը՝ իւղէն զատ ուրիշ ոչինչ ունի»: **3** Եղիսէ անոր ըսաւ. «Գնա՛, դուրսէն՝ բոլոր դրացիներէդ պարապ անօթներ ուզէ քեզի համար. քիչ մի՛ ուզեր: **4** Ապա **տո՛ւնդ** մտիր, վրայէդ եւ որդիներուդ վրայէն դո՛ւռը գոցէ, **իւղդ** այդ բոլոր անօթներուն մէջ պարպէ՛, ու լեցուածը վերցո՛ւր»: **5** Ան ալ անոր քովէն գնաց, եւ իր վրայէն ու որդիներուն վրայէն դուռը գոցեց. անոնք **անօթները** իրեն կը մօտեցնէին, եւ ինք կը լեցնէր: **6** Երբ այդ անօթները լեցուեցան, իր որդիին ըսաւ. «Ինձի ուրիշ անօթ մը մօտեցուր»: Ան ալ իրեն պատասխանեց. «Ուրիշ անօթ չկայ»: Այն ատեն իւղը կանգ առաւ: **7** **Կի՛նը** գնաց եւ Աստուծոյ մարդուն պատմեց: Ան ալ ըսաւ. «Գնա՛, իւղը ծախէ՛ ու պարտքդ վճարէ՛, եւ մնացածով դուն ու որդիներդ ապրեցէ՛ք»:

ԵՂԻՍԷ ԵՒ ՍՈՒՆԱՄԱՅԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ԿԻՆԸ

8 Օր մը Եղիսէ Սունամէն կ'անցնէր: Հոն մեծահամբաւ կին մը կար, որ զինք քովը պահեց՝ հաց ուտելու: **Յետոյ**, ամէն անգամ որ **անկէ** անցնէր, հաց ուտելու համար հոն ^Գկ'ուղղուէր: **9** **Այդ կի՛նը** իր ամուսինին ըսաւ. «Ահա՛ գիտեմ թէ ասիկա, որ շարունակ մեր ^Դքով կու գայ՝, Աստուծոյ մէկ սուրբ մարդն է: **10** Կ'աղերսե՛մ, պզտիկ վերնատուն մը

^Ժ Եբր.՝ երեսէն

^Խ Եբր.՝ ստրկուհիդ

^Բ Կամ՝ օծուելու մը չափ

^Գ Եբր.՝ կը շեղէր

^Դ Եբր.՝ քովէն կ'անցնի

շինենք՝ Եպատերով, ու հոն մահիճ, սեղան, աթոռ եւ աշտանակ դնենք անոր համար, որպէսզի երբ մեզի գայ, հոն ուղղուի»։ **11** Օր մը ան հոն եկաւ, վերնատունը ուղղուեցաւ ու հոն պառկեցաւ։ **12** Իր սպասաւորին՝ Գէեզիի ըսաւ. «Կանչէ՛ այդ սունամացի կիւնը»։ Երբ զայն կանչեց, անոր ներկայացաւ։ **13** Եղիսէ՝ իր ծառային՝ ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, անոր ըսէ՛. “Ահա՛ դուն մեզի համար այս ամբողջ Էջանքը թափեցիր”։ քեզի ի՞նչ ընեմ. քեզի համար թող խօսուի՞ թագաւորին կամ սպարապետին»։ Ան պատասխանեց. «Ես իմ ժողովուրդիս մէջ կը բնակիմ»։ **14** Եղիսէ ըսաւ. «Անոր ի՞նչ կրնանք ընել»։ Գէեզի պատասխանեց. «Իրաւ է թէ ան որդի չունի, եւ անոր ամուսինը ծերացեր է»։ **15** Ուստի Եղիսէ ըսաւ. «Կանչէ՛ զայն»։ Զայն կանչեց. ան ալ մուտքը կայնեցաւ։ **16** Եղիսէ անոր ըսաւ. «Ձաջորդ տարի՞՝ այս ատեն որդի մը պիտի գրկես»։ Ան ալ պատասխանեց. «Ո՛չ, ո՛վ իմ տէ՛րս, Աստուծո՛յ մարդ, քու աղախինիդ մի՛ ստեր»։ **17** Կինը յղացաւ ու յաջորդ տարին՝ այդ ատեն որդի մը ծնաւ, ինչպէս Եղիսէ անոր ըսեր էր։

18 Զաւակը մեծցաւ։ Օր մը իր հօր Բգնաց՝ հնձողներուն քով։ **19** Իր հօր ըսաւ. «Գլո՛ւխս, գլո՛ւխս»։ Ան ալ սպասաւորին ըսաւ. «Փոխադրէ՛ զինք իր մօր քով»։ **20** Զինք փոխադրեց եւ իր մօր տարաւ. մինչեւ կէսօր անոր ծունկերուն վրայ մնաց, յետոյ մեռաւ։ **21** Կինը բարձրացաւ, զինք Աստուծոյ մարդուն մահիճին մէջ պառկեցուց, դուռը վրայէն գոցեց ու դուրս ելաւ։ **22** Ապա իր ամուսինը կանչեց եւ ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, ինձի սպասաւորներէն մէկուն հետ էջ մը դրկէ, որպէսզի օճապարանքով երթամ՝ մինչեւ Աստուծոյ մարդուն քով, ու վերադառնամ»։ **23** Ան ըսաւ. «Ինչո՞ւ այսօր անոր պիտի երթաս. Իմասագլուխ չէ, Ծաբաթ չէ»։ Ինք ալ պատասխանեց. «Ընդունի՛ր»։ **24** Յետոյ էջը համետել տուաւ եւ սպասաւորին ըսաւ. «Վարէ՛, գնա՛. ինձի համար Խվարելէն մի՛ դադրիր, մինչեւ որ քեզի ըսեմ»։ **25** Գնաց ու հասաւ Աստուծոյ մարդուն քով՝ Կարմեղոս լեռը։ Երբ Աստուծոյ մարդը հեռուէն զինք տեսաւ, իր սպասաւորին՝ Գէեզիի ըսաւ. «Ահա՛ այդ սունամացի կիւնը կու գայ։ **26** Կ'աղերսե՛մ, հիմա վազէ՛, դիմաւորէ՛ զինք եւ ըսէ՛ իրեն. “Ողջ առո՞ղջ ես, ամուսինդ ողջ առո՞ղջ է, զաւակը ողջ առո՞ղջ է»։ **27** Ինք ալ պատասխանեց. «Ողջ առողջ եմ»։ Երբ կինը լեռը՝ Աստուծոյ մարդուն քով հասաւ, անոր ոտքերուն փաթթուեցաւ։ Գէեզի մօտեցաւ՝ որպէսզի զինք հրէ. բայց Աստուծոյ մարդը ըսաւ. «Թո՛ղ զինք, քանի որ անոր անձը դառնացած է. բայց Տէրը ինձմէ թաքուն պահեց, ինձի չիմացուց»։ **28** Կինը ըսաւ. «Ես իմ տիրոջմէս որդի խնդրեցի՞. միթէ՛ չըսի՞. “Զիս մի՛ խաբեր»։ **29** Ան ալ Գէեզիի ըսաւ. «Գօտիդ մէ՛ջքդ կապէ, իմ ցուպս ձե՛ռքդ առ, եւ գնա՛։

^Ե Կամ՝ պատին վրայ

^Գ Եբր.՝ իրեն

^Ե Եբր.՝ դողով դողացիր

^Ը Եբր.՝ Կեանքի ժամանակին

^Բ Եբր.՝ դուրս ելաւ

^Ժ Եբր.՝ վազեմ

^Ի Եբր.՝ նոր լուսին

^Լ Եբր.՝ Խաղաղութի՛ւն

^Խ Եբր.՝ հեծնելէն

Եթէ մարդու մը հանդիպիս՝ զայն մի՛ բարեւեր, ու եթէ մարդ մը քեզ բարեւէ՝ անոր մի՛ պատասխաներ. իմ ցուպս դի՛ր տղային երեսին վրայ»։ 30 Իսկ տղային մայրը ըսաւ. «Տէրը կ'ապրի՛, ու քու անձդ կ'ապրի՛. քեզ պիտի չթողում»։ Ուստի **Եղիսէ** կանգնեցաւ եւ **կնոջ** հետեւեցաւ։ 31 Գէեզի անոնց առջեւէն՝ [՝]գնաց ու ցուպը տղային երեսին վրայ դրաւ. սակայն ո՛չ ձայն կար, ո՛չ ալ զգայնութիւն։ Ուստի վերադարձաւ **Եղիսէն** դիմաւորելու, եւ անոր պատմեց. «Տղան չարթնցաւ»։ 32 Երբ Եղիսէ տունը հասաւ, ահա՛ տղան մեռած ու իր մահիճին մէջ պառկած էր։ 33 Ներս երթալով՝ իրենց երկուքին վրայէն դուռը գոցեց, եւ Տէրոջ աղօթեց։ 34 Ապա բարձրանալով՝ զաւակին վրայ պառկեցաւ. իր բերանը անոր բերանին վրայ դրաւ, իր աչքերը՝ անոր աչքերուն վրայ, իր արիւնքը՝ անոր արիւնքուն վրայ, եւ անոր վրայ կծկուեցաւ. զաւակին մարմինը տաքցաւ։ 35 Յետոյ վերադարձաւ, տան մէջ հոս-հոն գնաց, ու բարձրանալով՝ **կրկին** անոր վրայ կծկուեցաւ։ Տղան եօթը անգամ փռնգտաց, ⁴եւ աչքերը բացաւ։ 36 Այն ատեն Գէեզին կանչեց ու ըսաւ. «Կանչէ՛ այս սոււնամացի **կինը**»։ Զայն կանչեց։ Երբ ան իրեն եկաւ, **Եղիսէ անոր** ըսաւ. «Ա՛ռ որդիդ»։ 37 **Կինը** ներս երթալով՝ անոր ոտքերը ինկաւ, մինչեւ գետին **խոնարհելով**՝ երկրպագեց, եւ իր որդին առնելով՝ դուրս ելաւ։

ԵՐԿՈՒ ՆՐԱՇՔՆԵՐ

38 Եղիսէ Գաղգաղա վերադարձաւ. **այդ** երկրին մէջ սով կար։ Զանի մարգարէներուն որդիները անոր առջեւ նստած էին, ան իր սպասաւորին ըսաւ. «Մեծ կաթսան դի՛ր **կրակին վրայ**, եւ մարգարէներու որդիներուն ապո՛ւր եփէ»։ 39 Մէկը դուրս ելաւ՝ դաշտը, որպէսզի խոտեր ժողվէ. վայրի՛ տունկ մը գտաւ, եւ անկէ հանդերձը լեցուն վայրի վարունգ ժողվեց. ապա եկաւ ու զանոնք ապուրի կաթսային մէջ մանրեց, քանի որ չէին ճանչնար։ 40 **Այդ** մարդոց լեցուցին՝ որպէսզի ուտեն։ Մինչ **այդ** ապուրէն կ'ուտէին՝ պոռալով ըսին. «Ո՛վ Աստուծոյ մարդ, մա՛հ կայ կաթսային մէջ», ու չկրցան ուտել։ 41 Ան ալ ըսաւ. «Ալի՛ւր բերէք»։ Զայն կաթսային մէջ նետեց, եւ ըսաւ. «Լեցո՛ւր ժողովուրդին, որպէսզի ուտեն»։ Ա՛յ կաթսային մէջ վնասակար ոչինչ կար։

42 Բահաղ-Սաղիսայէն մարդ մը եկաւ, եւ Աստուծոյ մարդուն հացեր բերաւ՝ երախայրիքէն **շինուած**, քսան գարիէ հաց ու թարմ հասկեր՝ իր պարկով։ **Եղիսէ** ըսաւ. «Ժողովուրդի՛ն տուր, որպէսզի ուտեն»։ 43 Անոր սպասարկուն պատասխանեց. «Այս ի՞նչ է՝ որ հարիւր մարդու առջեւ դնեմ»։ Բայց ան ըսաւ. «Ժողովուրդի՛ն տուր՝ որպէսզի ուտեն. արդարեւ Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Պիտի ուտեն, եւ պիտի աւելնայ□»։ 44 Ուստի անոնց առջեւ դրաւ ու կերան, եւ աւելցաւ՝ Տէրոջ խօսքին համաձայն։

ՆԷՆՄԱՆ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻ

5

Սուրիայի թագաւորին սպարապետը՝ Նէեման իր տիրոջ առջեւ մեծ ու յարգելի մարդ մըն էր, քանի որ Տէրը անոր ձեռքով փրկութիւն տուեր էր Սուրիայի։ Այս մարդը զօրաւոր կտրիճ մըն էր, **բայց՝** բորոտ։ 2 [՝]Ասորիներուն գունդերը դուրս ելլելով՝ Իսրայէլի երկրէն

[՝] Եբր.՝ անցաւ

⁴ Եբր.՝ եւ տղան

⁶ Եբր.՝ որթատունկ

[՝] Եբր.՝ Արամացիներուն, **այսինքն՝** Սուրիացիներուն

պզտիկ աղջիկ մը գերեվարած էին, եւ ան Նէեմանի կնոջ ղկը ծառայէր՝: **3** Ան իր տիրուհիին ըսաւ. «Երանի՛ թէ իմ տէրս Սամարիա եղող մարգարէին քով ըլլար, որովհետեւ զինք իր բորոտութենէն կը բուժէր»:
4 Նէեման գնաց իր տիրոջ հաղորդեց՝ ըսելով. «Իսրայէլի երկրէն եղող պատանուհին այսպէս եւ այսպէս խօսեցաւ»:
5 Սուրիայի թագաւորը ըսաւ. «Ուրեմն գնա՛, եւ իսրայէլի թագաւորին նամակ մը կը դրկեմ»:
 Ան ալ գնաց, իր ձեռքը տասը տաղանդ արծաթ, վեց հազար սիկլ ոսկի ու տասը փոխելիք հանդերձ առնելով:
6 Իսրայէլի թագաւորին բերաւ նամակը, «ուր սա՛ գրուած էր». «Հիմա, երբ այս նամակը քեզի հասնի, քիտցի՛ր թէ անոր հետ՝ քեզի կը դրկեմ իմ ծառաս՝ Նէեմանը, որպէսզի զինք իր բորոտութենէն բուժես»:
7 Երբ իսրայէլի թագաւորը նամակը կարդաց՝ իր հագուստները պատռեց, ու ըսաւ. «Միթէ ես մեռցնելու եւ ապրեցնելու կարող Աստուած եմ, որ ասիկա ինծի մարդ մը դրկեր է՝ իր բորոտութենէն բուժելու համար. ուրեմն լա՛ւ գիտցէք ու տեսէ՛ք թէ անիկա է՛ինծի հետ կռուելու պատճառ կը փնտռէ»:

8 Երբ Աստուծոյ մարդը՝ Եղիսէ լսեց թէ իսրայէլի թագաւորը իր հագուստները պատռեր է, թագաւորին մարդ դրկեց եւ ըսաւ. «Ինչո՞ւ հագուստներդ պատռեցիր. այժմ ան ինծի թող գայ, ու գիտնայ թէ իսրայէլի մէջ մարգարէ կայ»:
9 Նէեման իր ձիերով եւ կառքով գնաց ու Եղիսէի տան մուտքը կայնեցաւ:
10 Եղիսէ պատգամաւոր մը դրկեց անոր՝ ըսելով. «Գնա՛, Յորդանանի մէջ եօ՛թը անգամ լուացուէ, եւ մարմինդ քեզի պիտի վերադառնայ ու պիտի մաքրուիս»:
11 Նէեման գայրացաւ եւ գնաց՝ ըսելով. «Ահա՛ ես ղկը կարծէի՝ թէ անիկա անտարակոյս իմ քովս ղպիտի գայ՝ ու կայնի, եւ իր Աստուծոյն՝ Եհովայի անունը պիտի կանչէ ու ձեռքը հիւանդ տեղին վրայ երերցնէ, եւ բորոտութիւնը բուժէ:
12 Դամասկոսի Աբանա ու Փարփար գետերը իսրայէլի բոլոր ջուրերէն լաւ չե՞ն. միթէ չե՞մ կրնար անոնց մէջ լուացուիլ եւ մաքրուիլ»:
 Այսպէս՝ դարձաւ ու ցասումով գնաց:
13 Իսկ անոր ծառաները մօտեցան եւ անոր խօսեցան՝ ըսելով. «Իմ հա՛յրս, եթէ մարգարէն քեզի մեծ բան մը ըսէր՝ պիտի չընէի՞ր. հապա ո՞րչափ աւելի ընելու ես՝ երբ ան քեզի կ'ըսէ. «Լուացուէ՛, ու պիտի մաքրուիս»»:
14 Այն ատեն ան իջաւ եւ եօթը անգամ Յորդանանի մէջ ղլուացուեցաւ՝ Աստուծոյ մարդուն խօսքին համաձայն. անոր մարմինը պզտիկ տղայի մը մարմինին պէս եղաւ, ու մաքրուեցաւ:

15 Ան իր ամբողջ բանակով Աստուծոյ մարդուն վերադարձաւ. գնաց, անոր ներկայացաւ եւ ըսաւ. «Ահա՛ այժմ գիտցայ թէ ամբողջ երկրի վրայ Աստուած չկայ, բայց

^բ Եբր.՝ առջեւ էր

^գ Կամ՝ առջեւ

^դ Եբր.՝ գրութիւն

^ե Եբր.՝ ըսելով

^զ Եբր.՝ ահա՛

^է Եբր.՝ զիս կը տառապեցնէ

^ը Եբր.՝ կ'ըսէի

^թ Եբր.՝ դուրս պիտի ելլէ

^ժ Եբր.՝ թաթխուեցաւ

միայն Իսրայելի մէջ. ուստի հիմա, կ'աղերսե՛մ, քու ծառայէդ 'ընծա՛յ մը ընդունէ»: 16 Բայց **Եղիսէ** ըսաւ. «Տէ՛րը, որուն առջեւ կը կայնիմ, կ'ապրի՛. պիտի չընդունիմ»: **Նէեման** զինք ստիպեց որ ընդունի, բայց ան մերժեց: 17 Այն ատեն Նէեման ըսաւ. «Ուրեմն կ'աղերսե՛մ, քու ծառայիդ **այս երկրի**ն հողէն երկու ջորիի բեռ **հող** թող տրուի. արդարեւ ծառադ անգամ մըն ալ ուրիշ աստուածներու ողջակէզ կամ զոհ պիտի չընծայէ, հապա միայն Եհովայի: 18 **Սակայն** Տէրը սա՛ բանին համար ծառայիդ թող ներէ. երբ իմ տէրս Ռեմոնի տունը մտնէ՝ հոն երկրպագելու համար, եւ իմ ձեռքիս վրայ կոթնի, ու ես ալ Ռեմոնի տան մէջ երկրպագեմ, Տէրը այս բանին համար ծառայիդ թող ներէ – երբ Ռեմոնի տան մէջ երկրպագեմ»: 19 Ինք ալ անոր ըսաւ. «Գնա՛ խաղաղութեամբ». ուստի ան իր քովէն գնաց, ու քիչ մը ճամբայ **քայլեց**:

20 Բայց Աստուծոյ մարդուն՝ Եղիսէի սպասաւորը՝ Գէեզի ըսաւ. «Ահա՛ իմ տէրս այս Ասորիին՝ Նէեմանի խնայեց, անոր ձեռքէն իր բերածը չառնելով: Տէրը կ'ապրի՛. ես անոր ետեւէն պիտի վագեմ եւ անկէ բան մը պիտի առնեմ»: 21 Ուստի Գէեզի Նէեմանը հետապնդեց: Երբ Նէեման տեսաւ թէ ան իր ետեւէն կը վագէ, իր կառքէն իջաւ զայն դիմաւորելու, եւ ըսաւ. «Ողջութի՞նն է»: 22 Ան ալ ըսաւ. «Ողջութիւնն է: Իմ տէրս զիս դրկեց՝ ըսելով. “Ահա՛ հիմա մարգարէներու որդիներէն երկու երիտասարդ եկան ինծի՛ Եփրեմի լեռնակողմէն. կ'աղերսե՛մ, անոնց **համար** տաղա՛նդ մը արծաթ ու երկո՛ւ փոխելիք հագուստ տուր»»: 23 Նէեման ըսաւ. «Հաճե՛ երկու տաղանդ առնել»: Զայն ստիպելով՝ երկու քսակի մէջ երկու տաղանդ արծաթ **դրաւ**, երկու փոխելիք հագուստ ալ ծրարեց, եւ իր սպասաւորներէն երկուքին տուաւ, որոնք անոր առջեւէն ^Խտարին: 24 Երբ ^Ծբլուրը հասաւ՝ անոնց ձեռքէն առաւ ու տան մէջ տեղաւորեց. ապա **այդ** մարդիկը ուղարկեց, եւ գացին: 25 Իսկ ինք ներս գնաց ու իր տիրոջ ներկայացաւ: Եղիսէ իրեն ըսաւ. «Գէեզի՛, ուրկե՞ս **կու գաս**»: Ինք ալ պատասխանեց. «Ծառադ տեղ մը չգնաց»: 26 **Եղիսէ** անոր ըսաւ. «Միթէ իմ ^Կհոգիս **քեզի հետ** չգնա՞ց, երբ **այդ** մարդը իր կառքէն դարձաւ՝ քեզ դիմաւորելու: **Հիմա** ատե՞նն է արծաթ ստանալու, եւ հագուստներ, ձիթեցիներ, այգիներ, ոչխարներ ու արջառներ, ստրուկներ եւ ստրկուհիներ առնելու: 27 Ուրեմն Նէեմանի բորոտութիւնը քեզի ու քու զարմիդ թող փակչի յաւիտեան»: Եւ ինք անոր առջեւէն բորոտ դուրս ելաւ՝ ձիւնի պէս **ճերմակ**:

ՏԱՊԱՐԻՆ ԵՐԿԱԹԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

6

Մարգարէներուն որդիները Եղիսէի ըսին. «Կ'աղերսե՛նք, ահա՛ այս տեղը՝ ուր քու առջեւդ կը մնանք՝ մեզի նեղ է: 2 Երթանք ուրեմն մինչեւ Յորդանան, անկէ իւրաքանչիւրս գերան մը առնենք, ու հոն մեզի բնակելու տեղ շինենք»: Ան ալ պատասխանեց. «Գացէ՛ք»: 3 **Անոնցմէ** մէկը ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, հաճե՛ քու ծառաներուդ հետ գալ»: Ան ալ պատասխանեց. «Կու գամ», 4 եւ անոնց հետ գնաց: Յորդանան հասնելով՝ ծառեր

^Ի Եբր.՝ օրհնութի՛նն
^Լ Եբր.՝ Խաղաղութի՞նն
^Խ Եբր.՝ կրեցին
^Ծ Կամ՝ առանձին տեղը
^Կ Եբր.՝ սիրտս

կտրեցին: **5** Երբ մէկը գերան մը կը կտրէր, **տապարին** երկաթը ջուրին մէջ ինկաւ: Ուստի ան պոռալով ըսաւ. «Ո՛հ, իմ տէ՛րս, ան փոխ առնուած էր»: **6** Աստուծոյ մարդը ըսաւ. «Ո՛ւր ինկաւ»: Ինք ալ անոր ցուցուց տեղը: **Եղիսէ** փայտ մը կտրեց, հոն նետեց, ու երկաթը ծփաց: **7** Ուստի **անոր** ըսաւ. «Վերցո՛ւր **զայն**»: Ան ալ ձեռքը երկարեց եւ զայն առաւ:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ՊԱՐՏՈՒԻ

8 Երբ **անգամ մը** Սուրիայի թագաւորը Իսրայէլի դէմ կը պատերազմէր, իր ծառաներուն հետ խորհրդակցելով՝ ըսաւ. «Այսինչ կամ այնինչ տեղը **պիտի ըլլայ** բանակավայրս»: **9** Ուստի Աստուծոյ մարդը Իսրայէլի թագաւորին **մարդ** ղրկեց՝ ըսելով. «Զգուշացի՛ր որ այդ տեղէն չանցնիս, որովհետեւ Ասորիները հոն իջած են»: **10** Իսրայէլի թագաւորը **մարդ** ղրկեց այն տեղը՝ որուն մասին Աստուծոյ մարդը իրեն խօսած ու զինք ազդարարած էր, եւ անկէ զգուշացաւ՝ շատ անգամ: **11** Այս պատճառով Սուրիայի թագաւորին սիրտը մրրկեցաւ: Իր ծառաները կանչեց ու անոնց ըսաւ. «Չէ՞ք յայտներ ինծի թէ մեզմէ ո՞վ Իսրայէլի թագաւորին ^բկողմնակից է»: **12** Իր ծառաներէն մէկը ըսաւ. «Ո՛չ մէկը, ո՛վ թագաւոր, իմ տէ՛րս. հապա Իսրայէլի մէջ եղող Եղիսէ մարգարէն՝ քու ննջասենեակիդ մէջ ըսած խօսքերդ Իսրայէլի թագաւորին կը հաղորդէ»: **13** Ինք ալ ըսաւ. «Գացէ՛ք եւ անոր ո՛ւր ըլլալը ^գգտէք, որպէսզի ^դզայն բռնել տամ՝»: Իրեն իմացուցին. «Ահա՛ ան Դոթայիմ է»:

14 Ուստի ինք ձիեր, կառքեր ու բազմաթիւ զօրագունդեր ղրկեց հոն, որոնք գիշերը գացին եւ քաղաքը պաշարեցին: **15** Երբ Աստուծոյ մարդուն սպասարկուն **առտուն՝** կանուխ ելաւ ու դուրս գնաց, ահա՛ զօրագունդեր, ձիեր եւ կառքեր քաղաքը պաշարեր էին: Սպասաւորը իրեն ըսաւ. «Ո՛հ, իմ տէ՛րս, ի՞նչ պիտի ընենք»: **16** **Եղիսէ** պատասխանեց. «Մի՛ վախճար, որովհետեւ մեզի հետ եղողները անելի բազմաթիւ են՝ քան անոնց հետ եղողները»: **17** Եղիսէ աղօթելով ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, կ'աղերսեմ, անոր աչքե՛րը բաց, որպէսզի տեսնէ»: Տէրը սպասաւորին աչքերը բացաւ, ու տեսաւ թէ ահա՛ լեռը կրակէ ձիերով եւ կառքերով լեցուն էր՝ Եղիսէի շուրջը: **18** Երբ ^եանոնք իր քով իջան, Եղիսէ Տէրոջ աղօթեց՝ ըսելով. «Կ'աղերսեմ, այս ազգը կուրուրեամբ զարկ»: **Տէրն** ալ զանոնք կուրուրեամբ զարկաւ՝ Եղիսէի խօսքին համաձայն: **19** Այն ատեն Եղիսէ անոնց ըսաւ. «Ճամբան ասիկա չէ, ու քաղաքը ասիկա չէ. հետեւեցէ՛ք ինծի, որպէսզի ձեր փնտռած մարդուն տանիմ ձեզ», եւ զանոնք Սամարիա տարաւ: **20** Երբ Սամարիա հասան, Եղիսէ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, ասոնց աչքե՛րը բաց՝ որպէսզի տեսնեն»: Տէրը անոնց աչքերը բացաւ, ու տեսան թէ ահա՛ Սամարիայի մէջ էին:

21 Իսրայէլի թագաւորը զանոնք տեսնելով՝ Եղիսէի ըսաւ. «Իմ հա՛յրս, զարնե՞մ, **զանոնք** զարնե՞մ»: **22** Ան ալ պատասխանեց. «Մի՛ զարներ. միթէ քու սուրովդ եւ աղեղովդ գերեվարածներդ կը զարնե՞ս: Անոնց առջեւ հաց ու ջուր դիր, որպէսզի ուտեն,

^ա Երբ.՝ ոչ մէկ եւ ոչ երկու
^բ Երբ.՝ համար
^գ Երբ.՝ տեսէք
^դ Երբ.՝ մարդ ղրկեմ ու զայն բռնեմ
^ե Այսինքն՝ Ասորիները

խմեն, եւ իրենց տիրոջ երթան»։ 23 Ուստի անոնց մեծ կոչունք մը սարքեց. կերան ու խմեցին, յետոյ զանոնք ուղարկեց։ Անոնք ալ իրենց տիրոջ գացին, եւ Սուրիայի գունդերը անգամ մըն ալ Իսրայէլի երկիրը չեկան։

ՍԱՄԱՐԻԱՅԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

24 Անկէ ետք Սուրիայի Բենադադ թագաւորը իր ամբողջ բանակը հաւաքեց, ու բարձրանալով Սամարիան պաշարեց։ 25 Սամարիայի մէջ մեծ սով եղաւ, քանի որ զայն պաշարեր էին, այնպէս որ իշու գլուխ մը ութսուն սիկղ արծաթի ծախուեցաւ, եւ քառորդ կապիճ «աղաւնիի աղբը» հինգ սիկղ արծաթի։ 26 Երբ Իսրայէլի թագաւորը պարիսպին վրայէն կ'անցներ, կին մը անոր աղաղակեց՝ ըսելով. «Ո՛վ թագաւոր, իմ տէ՛րս, Եօգնութեա՛ն հասիր ինձի»։ 27 Ան ալ պատասխանեց. «Եթէ Տէրը քեզի չօգնէ», ես ինչո՞վ քեզի օգնեմ, կալի՞ն թէ հնձանին արդիւնքով»։ 28 Ապա թագաւորը անոր ըսաւ. «Քեզի ի՞նչ եղաւ»։ Ան ալ պատասխանեց. «Այս կինը ինձի ըսաւ. “Զու որդիդ տո՛ւր որ այսօր զայն ուտենք. իմ որդիս վաղը կ'ուտենք»։ 29 Ուստի որդիս խաշեցինք ու զայն կերանք։ Յաջորդ օրը անոր ըսի. “Որդի՛դ տուր՝ որ զայն ուտենք»։ Բայց ան իր որդին պահեց»։ 30 Երբ թագաւորը այդ կնոջ խօսքը լսեց՝ իր հագուստները պատռեց, ու պարիսպին վրայէն անցած ատենը՝ ժողովուրդը տեսաւ թէ ահա՛ անոր մարմինին վրայ քուրճ կար՝ ներսէն։ 31 Ան ըսաւ. «Աստուած ինձի այսպէս եւ ասկէ աւելին ընէ, եթէ այսօր Սափատեան Եղիսէի գլուխը իր վրայ մնայ»։ 32 Եղիսէ իր տան մէջ նստած էր, ու երէցները անոր հետ նստած էին, երբ թագաւորը իր առջեւէն մարդ մը դրկեց անոր։ Պատգամաւորը դեռ անոր չհասած՝ Եղիսէ երէցներուն ըսաւ. «Կը տեսնէ՞ք թէ այս մարդասպանի որդին մարդ դրկեց՝ որ գլուխս վերցնէ։ Նայեցէ՛ք, երբ պատգամաւորը գայ՝ դո՛ւռը գոցեցէք, ու զայն դրան քով բռնեցէք. միթէ անոր տիրոջ ոտքերուն ձայնը անոր ետեւէն չի՞ լսուիր»։ 33 Մինչ տակաւին անոնց հետ կը խօսէր, ահա՛ պատգամաւորը իր քով իջաւ եւ ըսաւ. «Ահա՛ այս չարիքը Տէրոջմէն է. ա՛յ ասկէ ետք Տէրոջմէն ի՞նչ պիտի յուսամ»։

7

Եղիսէ ըսաւ. «Տէրոջ խօսքը մտի՛կ ըրէք. Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Վաղը այս ատեն՝ մէկ գրիւ “նաշիհը մէկ սիկղ արծաթի պիտի ծախուի Սամարիայի դուռը, ու երկու գրիւ գարին՝ մէկ սիկղի»։ 2 Այն զօրավարը՝ որուն ձեռքին վրայ թագաւորը կը կռթներ, Աստուծոյ մարդուն պատասխանեց. «Եթէ Տէրը երկինքը Բսահանադոներ ալ շինէ, միթէ ատիկա ըլլալիք բա՞ն է»։ Ան ալ ըսաւ. «Դուն աչքերովդ պիտի տեսնես, բայց անկէ պիտի չուտես»։

- Գ Կը կարծուի թէ տեսակ մը ընդդէմ է
- Ե Երբ.՝ ազատէ՛ գիս
- Ը Երբ.՝ քեզ չազատէ
- Թ Հաւանաբար՝ թագաւորը ըսաւ
- Մ Այսինքն՝ նուրբ ալիւրը
- Բ Կամ՝ պատուհաններ

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՅ

3 Դրան մուտքը չորս բորոտ մարդիկ կային: Անոնք իրարու ըսին. «Ինչո՞ւ հոս մնանք՝ մինչեւ որ մեռնինք: **4** Եթէ ըսենք. “Քաղաքը մտնենք[□], քաղաքին մէջ սով կայ, ու հոն պիտի մեռնինք: Եթէ հոս մնանք, նոյնպէս պիտի մեռնինք: Ուրեմն հիմա եկէ՛ք, Ասորիներուն բանակավայրը՝ Գանցնինք: Եթէ մեզ ողջ պահեն՝ կ'ապրինք, իսկ եթէ մեզ մեռցնեն՝ կը մեռնինք»:

5 Ուստի մթնշաղին կանգնեցան՝ որպէսզի Ասորիներուն բանակավայրը երթան, ու մինչեւ Ասորիներու բանակավայրին ծայրը գացին, բայց ահա՛ հոն ո՛չ մէկը կար: **6** Արդարեւ Տէրը Ասորիներու բանակավայրին մէջ կառքերու աղմուկ ու ձիերու աղմուկ լսել տուեր էր, **այսինքն՝** մեծ զօրագունդի մը աղմուկը: Ուստի իրարու ըսին. «Ահա՛ Իսրայէլի թագաւորը մեզի դէմ վարձեց Քետացիներու թագաւորներն ու Եգիպտացիներու թագաւորները, որպէսզի մեր վրայ հասնին»:

7 Հետեւաբար կանգնեցան եւ մթնշաղին փախան. իրենց վրանները, ձիերն ու էշերը լքեցին, **նաեւ** բանակավայրը՝ ինչպէս որ էր, ու փախան՝ իրենց անձը **ազատելու** համար: **8** Երբ այս բորոտները մինչեւ բանակավայրին ծայրը հասան, վրան մը մտնելով՝ կերան ու խմեցին, եւ անկէ արծաթ, ոսկի ու հանդերձներ տանելով՝ գացին պահեցին: Վերադառնալով՝ ուրիշ վրան մը մտան, եւ անկէ **ալ** տանելով՝ գացին պահեցին: **9** Յետոյ իրարու ըսին. «Մեր ըրածը լաւ չէ. այսօր ւաւտիսի օր է, իսկ մենք կը լռենք: Եթէ մինչեւ առտուան լոյսը սպասենք, **մեր** պատիժը պիտի կրենք”: ուստի հիմա եկէ՛ք, երթանք եւ թագաւորին տան իմացնենք»:

10 Գացին, քաղաքին դռնապանին պոռացին ու անոր իմացուցին. «Մենք Ասորիներուն բանակավայրը մտանք, եւ ահա՛ հոն մարդ կամ մարդու ձայն չկար, հապա միայն՝ կապուած ձիեր ու կապուած էշեր, նաեւ վրանները՝ ինչպէս որ էին»:

11 Դռնապաններն ալ պոռացին, ու թագաւորին տան ներսը իմացուցին:

12 Թագաւորը գիշերը ելաւ եւ իր ծառաներուն ըսաւ. «Այժմ ձեզի պիտի իմացնեմ ինչ որ Ասորիները մեզի ըրած են: Անոնք մեր անօթի ըլլալը գիտնալով՝ բանակավայրէն ելած ու դաշտին մէջ պահուրտած են՝ ըսելով. “Երբ անոնք քաղաքէն դուրս ելլեն, զանոնք ողջ կը բռնենք ու քաղաքը կը մտնենք[□]»:

13 Անոր ծառաներէն մէկը պատասխանեց. «Կ'աղերսեմ, մնացած ձիերէն հինգը թող առնեն, որոնք **քաղաքին** մէջ մնացած են, (ահա՛ անոնք ամբողջ Իսրայէլի բազմութեան պէս են՝ որ անոր մէջ մնացած է. ահա՛ անոնք ամբողջ Իսրայէլի բազմութեան պէս են՝ որ կը սպառի.) **հոն** դրկենք ու տեսնենք»:

14 Ուստի **երկու կառք առին՝ իրենց ձիերով՝**, եւ թագաւորը Ասորիներու բանակին ետեւէն դրկեց՝ ըսելով. «Գացէ՛ք ու տեսէ՛ք»:

15 Անոնք մինչեւ Յորդանան գացին՝ անոնց ետեւէն, եւ ահա՛ ամբողջ ճամբան լեցուն էր հագուստներով ու առարկաներով, որոնք Ասորիները նետած էին իրենց իրարանցումին մէջ: Պատգամաւորները վերադարձան ու թագաւորին իմացուցին:

16 Այն ատեն ժողովուրդը դուրս ելաւ եւ Ասորիներուն բանակավայրը կողոպտեց: Տէրոջ խօսքին համաձայն՝ մէկ գրիւ նաշիհը մէկ սիկղ **արծաթի**՝ ծախուեցաւ, ու երկու գրիւ գարին՝ մէկ սիկղի: **17** Թագաւորը դրան վերատեսուչ նշանակեր էր այն զօրավարը,

[□] Երբ.՝ իյնանք

[□] Երբ.՝ անօրէնութիւնը մեզ պիտի գտնէ

[□] Կամ՝ երկու գոյգ ձի առին

[□] Երբ.՝ եղաւ

որուն ձեռքին վրայ ինք կը կռթներ: Ժողովուրդը դրան մէջ գայն կոխկռտեց, եւ մեռաւ՝ Աստուծոյ մարդուն խօսքին համաձայն, որ ըսեր էր՝ թագաւորին անոր քով իջած ատենը: **18** ^ԷՊատահեցաւ այնպէս,՝ ինչպէս Աստուծոյ մարդը թագաւորին խօսեր էր՝ ըսելով. «Վաղը այս ատեն՝ երկու գրիւ գարին մէկ սիկղ **արծաթի պիտի ծախուի** Սամարիայի դուռը, ու մէկ գրիւ նաշիհը՝ մէկ սիկղի»: **19** Այդ գօրավարը Աստուծոյ մարդուն պատասխաներ էր. «Եթէ Տէրը երկինքը սահանադուներ ալ շինէ, միթէ ատիկա ըլլալիք բա՞ն է»: **Աստուծոյ մարդն ալ** ըսեր էր. «Ահա դուն աչքերովդ պիտի տեսնես, բայց անկէ պիտի չուտես»: **20** Այդպէս պատահեցաւ անոր, քանի որ ժողովուրդը գայն դրան մէջ կոխկռտեց, ու մեռաւ:

ՍՈՒՆԱՄԱՅԻ ԿԻՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

8

Եղիսէ խօսեցաւ այն կնոջ՝ որուն որդին վերապրեցուցեր էր, եւ ըսաւ. «Կանգնէ՛ ու պանդխտանալով գնա, դուն եւ ընտանիքդ, ուր որ կրնաս պանդխտանալ, որովհետեւ Տէրը սովը կանչեց. ահա՛ կու գայ եօթը տարի **այս** երկրին վրայ **մնալու**»: **2** Ուստի կինը կանգնեցաւ եւ Աստուծոյ մարդուն ըսածին համաձայն ըրաւ. իր ընտանիքով գնաց ու Փղշտացիներու երկրին մէջ եօթը տարի պանդխտացաւ:

3 Եօթը տարուան վախճանին՝ այդ կինը Փղշտացիներուն երկրէն վերադարձաւ, եւ իր տան համար ու արտին համար թագաւորին բողոքելու ^Մգնաց:

4 Թագաւորը Աստուծոյ մարդուն սպասաւորին՝ Գէեզիի հետ կը խօսէր՝ ըսելով. «Կ'աղերսե՛մ, Եղիսէի կատարած բոլոր մեծագործութիւնները պատմէ՛ ինծի»: **5** Մինչ ինք թագաւորին կը պատմէր թէ ի՛նչպէս ան մեռած **տղան** վերապրեցուց, ահա՛ այն կինը՝ որուն որդին վերապրեցուցեր էր, թագաւորին բողոքելու **եկաւ** իր տան համար ու արտին համար: Գէեզի ըսաւ. «Ո՛վ թագաւոր, իմ տէ՛րս, ա՛յս է այն կինը եւ ա՛յս է անոր որդին՝ որ Եղիսէ վերապրեցուց»: **6** Երբ թագաւորը կնոջ հարցուց, ան իրեն պատմեց: Թագաւորը պալատական մը ^Բյատկացուց անոր ու ըսաւ. «Վերադարձո՛ւր ամէն ինչ որ անոր կը պատկանի, նաեւ արտին ամբողջ բերքը՝ երկիրը ձգած օրէն մինչեւ հիմա»:

ԵՂԻՍԷ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱՅԻ ԲԵՆԱԴԱԴ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

7 Եղիսէ Դամասկոս գնաց: Սուրիայի Բենադադ թագաւորը հիւանդացած էր: Թագաւորին պատմեցին. «Աստուծոյ մարդը հոս եկաւ»: **8** Թագաւորը Ազայէլի ըսաւ. «Ձեռքդ ընծայ առ ու գնա՛, Աստուծոյ մարդը դիմաւորէ՛, եւ անոր միջոցով Տէրոջ խորհո՛ւրդ հարցուր՝ ըսելով. “Արդեօք այս հիւանդութենէն պիտի առողջանա՞մ»: **9** Ազայէլ Եղիսէն դիմաւորելու գնաց, ու ձեռքը ընծայ առաւ Դամասկոսի բոլոր բարիքներէն՝ քառասուն ուղտի բեռ: Գնաց, անոր ներկայացաւ եւ ըսաւ. «Զու որդիդ՝ Բենադադ, Սուրիայի թագաւորը, զիս քեզի դրկեց՝ ըսելով. “Արդեօք այս հիւանդութենէն պիտի առողջանա՞մ»: **10** Եղիսէ անոր ըսաւ. «Գնա՛, անոր ըսէ՛. “Անշուշտ պիտի առողջանաս: Բայց Տէրը ինծի ցոյց տուաւ թէ ան անշուշտ պիտի մեռնի»: **11** Յետոյ իր

^Է Եբր.՝ Եղաւ՝

^Մ Եբր.՝ դուրս ելաւ

^Բ Եբր.՝ տուաւ

երեսը Գանշարժացուց **եւ աչքերը անոր վրայ** Դսեւեռեց, մինչեւ որ ան ամչցաւ. ու Աստուծոյ մարդը լացաւ: **12** Ազայել ըսաւ. «Իմ տէրս ինչո՞ւ կու լայ»: Ան ալ պատասխանեց. «Քանի որ Իսրայէլի որդիներուն ընելիք չարիքդ գիտեմ. անոնց ամրոցները կրակով պիտի այրես», երիտասարդները սուրով պիտի մեռցնես, երախաները գետին պիտի զարնես ու յղի կիները պիտի ճեղքես»: **13** Ազայել ըսաւ. «Քու ծառադ ո՞վ է – շո՞ւն մը – որ այդ մեծ բաները ընէ»: Եղիսէ պատասխանեց. «Տէրը ինձի ցոյց տուաւ թէ դուն Սուրիայի վրայ թագաւոր պիտի ըլլաս»: **14** Այն ատեն ան Եղիսէի քովէն գնաց եւ իր տիրոջ եկաւ: Ան իրեն Գարցուց. «Եղիսէ քեզի ի՞նչ ըսաւ»: Ինք ալ պատասխանեց. «Ինձի ըսաւ թէ անշուշտ պիտի առողջանաս»: **15** Հետեւեալ օրը **Ազայել** Կհաստ լաթ՝ մը առաւ, ջուրի մէջ թաթխեց ու անոր երեսին վրայ փռեց. ան ալ մեռաւ, եւ Ազայել անոր տեղ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎՐԱՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Բ. Մնաց. 21. 1-20)

16 Իսրայէլի թագաւորին՝ Աքաաբեան Յովրամի հինգերորդ տարին, երբ Յովսափատ **դէռ** Յուդայի վրայ կը թագաւորէր, Յուդայի Յովսափատ թագաւորին որդին՝ Յովրամ թագաւոր եղաւ: **17** Ան երեսուներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ ութ տարի թագաւորեց: **18** Ան Իսրայէլի թագաւորներուն ճամբայէն ընթացաւ, ինչպէս Աքաաբի տունը ըրաւ, որովհետեւ իր կինը՝ Աքաաբի աղջիկն էր: Տէրոջ Ըառջեւ չարիք գործեց. **19** սակայն Տէրը Յուդան բնաջնջել չուզեց, իր ծառային՝ Դաւիթի **սիրոյն** համար, ինչպէս անոր խոստացած որ **թէ՛** իրեն **եւ թէ՛** իր որդիներուն Բընդմիշտ ճրագ մը տայ:

20 Անոր օրերը՝ Եդովմայեցիները Յուդայի ձեռքին տակէն ապստամբեցան, եւ իրենց վրայ թագաւոր մը նշանակեցին: **21** Յովրամ **իր** բոլոր կառքերը իրեն հետ առաւ ու Սայիր անցաւ. գիշերը կանգնեցաւ, զինք շրջապատող Եդովմայեցիներն ու կառքերու վերահսկիչները զարկաւ. ժողովուրդն ալ իր վրանները փախաւ: **22** Բայց Եդովմայեցիները Յուդայի ձեռքին տակէն ապստամբեցան մինչեւ այսօր: Այդ ատեն Լեբնա ալ ապստամբեցաւ:

23 Յովրամի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **24** Յովրամ իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու իր հայրերուն հետ՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղուեցաւ: Անոր տեղ իր որդին՝ ԺՈՐՈՂԻԱ թագաւորեց:

^Գ Եբբ.՝ կայունացուց
^Դ Եբբ.՝ դրաւ
^Ե Եբբ.՝ կրակի վրայ պիտի դնես
^Զ Եբբ.՝ ըսաւ
^Է Կամ՝ վերմակ
^Ը Եբբ.՝ աչքերուն
^Թ Եբբ.՝ բոլոր օրերը
^Ժ Կամ՝ Ազարիա, կամ՝ Յովաքագ

ՅՈՒԴԱՅԻ ՈՔՈԳԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 22. 1-16)

25 Իսրայելի թագաւորին՝ Աքաաբեան Յովրամի տասներկրորդ տարին, Յուդայի Յովրամ թագաւորին որդին՝ Ոքոզիա թագաւոր եղաւ: 26 Ոքոզիա քսաներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու երուսաղէմի մէջ մէկ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Իսրայելի Ամրի թագաւորին աղջիկն էր՝ Գոթողիա անունով: 27 Ան Աքաաբի տան ճամբայէն ընթացաւ եւ Աքաաբի տան պէս Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, քանի որ Աքաաբի տան փեսան էր: 28 Ան Աքաաբեան Յովրամի հետ Ռամովթ-Գաղաադ գնաց՝ Սուրիայի Ազայել թագաւորին դէմ պատերազմելու: Ասորիները Յովրամը վիրաւորեցին. 29 ուստի Յովրամ թագաւորը վերադարձաւ, որպէսզի Յեզրայելի մէջ բուժուի այն վէրքերէն՝ որ Ասորիները իրեն տուեր էին Ռամովթի մէջ, երբ Սուրիայի Ազայել թագաւորին դէմ կը պատերազմէր: Այն ատեն Յուդայի թագաւորը, Յովրամի որդին՝ Ոքոզիա, Յեզրայել իջաւ, Աքաաբի որդին՝ Յովրամը տեսնելու, քանի որ ան հիւանդ էր:

ՅԷՈՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԹԱԳԱԻՈՐ ԿՕՇՈՒԻ

9

Եղիսէ մարգարէն՝ մարգարէներու որդիներէն մէկը կանչեց, եւ անոր ըսաւ. «Գօտիդ մէջքդ կապէ, այս իւղի շիշը ձեռքդ առ, ու Ռամովթ-Գաղաադ գնա: 2 Երբ հոն հասնիս, Նամեսսեան Յովսափատի որդին՝ Յէոնն «գտիր, եւ մտնելով՝ իր եղբայրներուն մէջ կանգնեցո՛ւր զայն, ու ներքի՛ն սենեակ մը տար զայն: 3 Իւղի շիշը ա՛ռ, անոր գլուխին վրայ թափէ՛, եւ ըսէ՛. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. "Զեզ Իսրայելի վրայ թագաւոր օծեցի"»: Ապա դո՛ւնը բաց ու փախի՛ր, մի՛ ուշանար»: 4 Ուստի այդ երիտասարդը – երիտասարդ մարգարէն – Ռամովթ-Գաղաադ գնաց:

5 Երբ հոն հասաւ, ահա՛ զօրապետները նստած էին: Ան ըսաւ. «Ո՛վ պետ, քեզի խօսք մը ունիմ»: Յէոն ըսաւ. «Մեր բոլորէն որո՞ւն»: Ան ալ պատասխանեց. «Զեզի՛, ո՛վ պետ»: 6 Յէոն կանգնեցաւ ու տունէն ներս մտաւ. ան ալ իւղը անոր գլուխին վրայ թափեց եւ ըսաւ. «Տէրը՝ Իսրայելի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. "Զեզ Տէրոջ ժողովուրդին՝ Իսրայելի վրայ թագաւոր օծեցի: 7 Զա՛րկ քու տիրոջդ՝ Աքաաբի տունը, որպէսզի Քեզաբէլէն վրէժը առնեմ իմ ծառաներուս՝ մարգարէներուն արիւնին, ու Տէրոջ բոլոր ծառաներուն արիւնին: 8 Աքաաբի ամբողջ տունը պիտի կորսուի, եւ Աքաաբի բոլոր «այր մարդիկը» – Իսրայելի մէջ "բանտարկուածը կամ ազատը" – պիտի բնաջնջեմ: 9 Աքաաբի տունը Նաբատի որդիին՝ Յերոբովամի տան պէս, եւ Աքիայի որդիին՝ Բասասայի տան պէս պիտի ընեմ: 10 Ծունները պիտի ուտեն Յեզաբէլը՝ Յեզրայելի «ագարակին մէջ, ու զայն թաղող պիտի

^h Եբր.՝ Ռամայի

^u Եբր.՝ տես

^p Եբր.՝ Յեզաբէլի ձեռքէն

^q Եբր.՝ պատի վրայ միզողները

^r Եբր.՝ արգելափակուածը կամ ազատ թողուածը

^t Եբր.՝ ժառանգութեան բաժինին

չըլլայ[□]»։ Յետոյ դուռը բացաւ եւ փախաւ։

11 Երբ Յէու դուրս ելաւ՝ իր տիրոջ ծառաներուն քով, իրեն ըսին. «^գՈղջութի՞նն է. այդ խելագարը ինչո՞ւ քեզի եկաւ»։ Ինք անոնց պատասխանեց. «Դուք **այդ** մարդն ու անոր խօսքերը գիտէք»։ **12** Անոնք ըսին. «^էՍուտ է. հաղորդէ՛ մեզի հիմա»։ Ինք ալ պատասխանեց. «Անհկա ինծի սա՛յէս եւ սա՛յէս խօսեցաւ՝ ըսելով. “Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Քեզ իսրայէլի վրայ թագաւոր օծեցի՞[□]»։ **13** Այն ատեն ամէն մարդ շտապելով իր հագուստը առաւ, ու անոր տակ դրին՝ աստիճաններուն ^բվերելը։ Ապա շեփոր հնչեցնելով՝ ըսին. «Յէու թագաւոր եղաւ»։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅՈՎՐԱՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻ

14 Այսպէս, Նամեսսեան Յովսափատի որդին՝ Յէու Յովրամի դէմ դաւադրեց, մինչ Յովրամ Ռամովթ-Գաղաադը կը պահպանէր ամբողջ Իսրայէլի հետ՝ Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին ^բպատճառով։ **15** (Սակայն Յովրամ թագաւորը Յեզրայէլ վերադարձած էր, բուժուելու համար Ասորիներուն տուած վէրքերէն՝ Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին դէմ պատերազմած ատենը։) Յէու ըսաւ. «Եթէ ^գհամամիտ էք՝, **այս** քաղաքէն ո՛չ մէկը ազատելով թող դուրս ելլէ ու երթայ **այս բանը** Յեզրայէլի մէջ պատմէ»։

16 Յէու **իր կառքը** նստաւ եւ Յեզրայէլ գնաց, քանի որ Յովրամ հոն պառկած էր. Յուդայի Ոքոզիա թագաւորն ալ Յովրամը տեսնելու իջած էր։ **17** Յեզրայէլի մէջ՝ աշտարակին վրայ դէտ մը կայնած էր. Յէուի գունդին գալը տեսնելով՝ ըսաւ. «Գունդ մը կը տեսնեմ»։ Յովրամ ըսաւ. «Հեծեա՛լ մը առ, զանոնք դիմաւորելու՞ դրկէ, ու թող ըսէ. “Խաղաղութի՞նն է[□]»։ **18** Չիաւորը զայն դիմաւորելու գնաց, եւ ըսաւ. «Թագաւորը սա՛ կ’ըսէ. “Խաղաղութի՞նն է[□]»։ Յէու պատասխանեց. «Դուն խաղաղութիւնը ի՞նչ պիտի ընես. ետե՛ւս ^բանցիր»։ Դէտը իմացուց. «Պատգամաւորը մինչեւ անոնց քով գնաց, բայց չվերադարձաւ»։ **19** Յետոյ ուրիշ ձիաւոր մը դրկեց։ Ան ալ անոնց գնաց եւ ըսաւ. «Թագաւորը սա՛ կ’ըսէ. “Խաղաղութի՞նն է[□]»։ Յէու պատասխանեց. «Դուն խաղաղութիւնը ի՞նչ պիտի ընես. ետե՛ւս անցիր»։ **20** Դէտն ալ իմացուց. «Մինչեւ անոնց քով գնաց բայց չվերադարձաւ։ Ընթացքը Նամեսսեան Յէուի ընթացքին կը նմանի, քանի որ կատաղաբար կը վարէ»։

21 Այն ատեն Յովրամ ըսաւ. «**Կառքը** լծեցէ՛ք»։ ուստի իր կառքը լծեցին։ Իսրայէլի թագաւորը՝ Յովրամ, ու Յուդայի թագաւորը՝ Ոքոզիա, դուրս ելան՝ իւրաքանչիւրը իր կառքով. անոնք դուրս ելան՝ Յէուն դիմաւորելու, եւ զայն Յեզրայէլացի Նաբովթի ագարակին մէջ գտան։ **22** Երբ Յովրամ Յէուն տեսաւ՝ ըսաւ. «Յէո՛ւ, խաղաղութի՞նն է»։ Ան ալ պատասխանեց. «Ի՞նչպէս խաղաղութիւն ըլլայ, քանի քու մօրդ՝ Յեզաբէլի պոռնկութիւններն ու կախարդութիւնները կը շատնան»։ **23** Յովրամ ձեռքերը դարձուց եւ

^գ Երբ.՝ Խաղաղութի՞նն

^է Կամ՝ Կեղծիք

^բ Երբ.՝ ոսկորը

^բ Երբ.՝ երեսէն

^գ Երբ.՝ ձեր անձին փափաքն է

^բ Երբ.՝ դարձիր

ԹԱԳԱԻՈՐԸ ՆԵՐՈՒՆ 7. ԳԻՐԸԸ

փախաւ, Ոքոզիայի ըսելով. «Ո՛վ Ոքոզիա, դաւաճանութիւն կայ»: **24** Յէու ՚իր աղեղը ոյժով քաշեց՝, ու Յովրամը ^Խուսերուն մէջտեղէն զարկաւ: Նետը անոր սիրտէն ելաւ, եւ ան իր կառքին մէջ կըքցաւ: **25** Յետոյ **Յէու** իր զօրավարին՝ Բադեկարի ըսաւ. «Վերցո՛ւր **ասիկա ու** նետէ՛ զայն Յեզրայելացի Նաբովթի ^Ծկալուածին ագարակին մէջ: Արդարեւ յիշէ՛ թէ երբ ես ու դուն անոր հօր՝ Աքաաբի ետեւէն ^Կմիասին **կ'երթայինք**, **՚կառքը** նստած՝, Տէրը անոր ^Ձդէմ սա՛ վճիռը տուաւ՝. **26** “Ի՛րապէս երէկ Նաբովթի արիւնն ու անոր որդիներուն արիւնը տեսայ,– կը յայտարարէ Տէրը,– եւ այս ագարակին մէջ քեզի պիտի հատուցանեմ,– կը պատգամէ Տէրը[□]: Ուստի վերցո՛ւր հիմա **ու** նետէ՛ զայն **այս** ագարակին մէջ, Տէրոջ խօսքին համաձայն»:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՈՔՈՋԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻ

27 Յուդայի Ոքոզիա թագաւորը **ասիկա** տեսնելով՝ պարտէզի տան ճամբայէն փախաւ: Յէու զայն հետապնդելով՝ ըսաւ. «Ջի՛նք ալ զարկէք՝ կառքին վրայ»: **Ա՛յդպէս ալ եղաւ** Յեբղամա՛մի քով եղող Գուրի զառիվերին վրայ: **Ոքոզիա** Մակեդոնով փախաւ, ու հոն մեռաւ: **28** Անոր ծառաները զինք կառքով երուսաղէմ տարին, եւ զինք Դաւիթի քաղաքը՝ իր գերեզմանին մէջ թաղեցին, իր հայրերուն հետ:

29 Ոքոզիա Աքաաբի որդիին՝ Յովրամի տասնմէկերորդ տարին Յուդայի վրայ թագաւոր եղեր էր:

ՅԵԶՐԱԲԷԼ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻ

30 Երբ Յէու Յեզրայէլ եկաւ՝ Յեզաբէլ լսեց. իր աչքերուն ծարոյր դրաւ, գլուխը զարդարեց, ու պատուհանէն նայեցաւ: **31** Մինչ Յէու դռնէն ներս կը մտնէր, ան ըսաւ. «Միթէ իր տէրը մեռցնող Զամբրի խաղաղութիւն **ունեցա՞ւ**»: **32** **Յէու** իր երեսը դէպի պատուհանը վերցուց, եւ ըսաւ. «Ինձի հետ ո՞վ կայ, ո՞վ»: Երկու-երեք ներքինիներ իրեն նայեցան: **33** Ուստի ըսաւ. «Ջինք վա՛ր նետեցէք»: Զայն վար նետեցին. անոր արիւնէն պատին ու ձիերուն վրայ ցայտեց: Ինք զայն կոխկռտեց, **34** ապա ներս գնաց, եւ կերաւ ու խմեց: Յետոյ ըսաւ. «Այժմ գացէ՛ք, **տեսէ՛ք** այդ անիծեալ կինը, ու թաղեցէ՛ք զայն, քանի որ թագաւորի աղջիկ է»: **35** Զայն թաղելու գացին. բայց անոր գանկէն, ոտքերէն եւ ձեռքերուն ասիւրէն զատ ուրիշ ոչինչ գտան: **36** Ուստի վերադարձան ու **Յէուի** պատմեցին: Ան ալ ըսաւ. «Ասիկա Տէրոջ խօսքն է, որ իր ծառային՝ Թեզբացի Եղիայի ^Ղմիջոցով ըսաւ. “Յեզաբէլի մարմինը շունե՛րը պիտի ուտեն՝ Յեզրայէլի ագարակին մէջ, **37** ու Յեզաբէլի դիակը արտի մակերեսին վրայ եղող աղբի պէս պիտի ըլլայ Յեզրայէլի

¹ Եբբ.՝ աղեղով իր ձեռքը լեցուց
^Խ Եբբ.՝ բազուկներուն
^Ծ Եբբ.՝ արտին
^Կ Եբբ.՝ զոյգ մը
^Ձ Կամ՝ ձիերու վրայ հեծած
[□] Եբբ.՝ վրայ սա՛ բեռը դրաւ
^Ղ Եբբ.՝ ձեռքով

ազարակին մէջ, այնպէս որ պիտի չըսուի. "Ասիկա Յեզաբէլն է"[□]»:

ԱՔԱԱՔԻ ԶԱՐՄԸ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻ

10

Աքաաք Սամարիայի մէջ եօթանասուն որդի ունէր: Յէու «Նամակ մը գրեց, ու Սամարիա ղրկեց՝ Յեզրայէլի իշխանաւորներուն, երէցներուն եւ Աքաաքի որդիներուն հոգատարներուն՝ ըսելով. **2** «Հիմա, երբ այս նամակը ձեզի հասնի, քանի ձեր տիրոջ որդիները ձեր քով են, ու կառքեր, ձիեր, պարսպապատ քաղաք եւ զէնքեր ալ ունիք, **3** նայեցէ՛ք թէ ձեր տիրոջ որդիներէն ո՛րն է լաւագոյնը եւ յարմարագոյնը, **գայն** իր հօր գահին վրայ դէ՛ք, ու ձեր տիրոջ տան համար պատերազմեցէ՛ք»: **4** Անոնք չափազանց վախցան, եւ ըսին. «Ահա՛ երկու թագաւորներ **չկրցան** անոր ղրկմադրել, մենք ի՞նչպէս պիտի դիմադրենք»: **5** Ուստի ^աարքունապետը, ^դքաղաքապետը, երէցներն ու հոգատարները Յէուի **մարդ** ղրկեցին եւ ըսին. «Մենք քու ծառաներդ ենք. ինչ որ մեզի հրամայես՝ պիտի ընենք. ո՛չ մէկը թագաւոր պիտի նշանակենք: ^եՔեզի հաճելի՝՝ եղածը ըրէ՛»:

6 Յէու անոնց երկրորդ անգամ նամակ գրեց՝ ըսելով. «Եթէ դուք ինծի հետ էք եւ իմ խօսքս մտիկ կ'ընէք, ձեր տիրոջ որդիներուն գլուխները առէ՛ք ու վաղը այս ատեն ինծի՛ եկէ՛ք՝ Յեզրայէլ»: Թագաւորին որդիները եօթանասուն ^հհոգի էին, եւ գիրենք մեծցնող քաղաքի մեծերուն քով էին: **7** Երբ նամակը անոնց հասաւ՝ թագաւորին որդիները բռնեցին, եօթանասուն հոգին ալ մորթեցին, անոնց գլուխները կողովներու մէջ դրին, ու անոր ղրկեցին՝ Յեզրայէլ: **8** Լրաբեր մը եկաւ եւ անոր իմացուց. «Թագաւորին որդիներուն գլուխները բերին»: Ան ալ ըսաւ. «Զանոնք մինչեւ առտու դրան մուտքը դրէ՛ք՝ երկու դէզ **ընելով**»: **9** Առտուն դուրս ելաւ, կայնեցաւ եւ ամբողջ ժողովուրդին ըսաւ. «Դուք արդար էք. ահա՛ ես իմ տիրոջս դէմ դաւադրեցի ու զինք մեռցուցի, բայց ասոնք բոլորը ո՞վ մեռցուց: **10** Ուրեմն գիտցէ՛ք թէ ոչինչ գետին պիտի իյնայ Տէրոջ խօսքէն, որ Տէրը Աքաաքի տան համար ըսաւ, ու Տէրը իր ծառային՝ Եղիայի ^եմիջոցով ըսածը իրագործեց»: **11** Յէու Յեզրայէլի մէջ մեռցուց Աքաաքի տունէն բոլոր մնացածները, անոր բոլոր մեծերը, ճանչուորներն ու քուրմերը, այնպէս որ անոր ո՛չ մէկ մնացորդ թողուց:

ՈՔՈՋԻԱՅԻ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻՆ

12 Յետոյ կանգնեցաւ, եւ Սամարիա գնաց: Ճամբան՝ երբ հովիւներու ^բԲեթակադը հասաւ, **13** Յէու Յուդայի Ոքոզիա թագաւորին եղբայրները գտաւ ու **անոնց** ըսաւ. «Դուք

^ա Եբր.՝ գրութիւն

^բ Եբր.՝ առջեւ կայնիլ

^գ Եբր.՝ թագաւորին տան վրայ եղողը

^ե Եբր.՝ Աչքերուդ լաւ

^դ Եբր.՝ մարդ

^ե Եբր.՝ ձեռքով

^բ Կամ՝ խուզելու տունը

ն՝վ էք»։ Անոնք պատասխանեցին. «Որոգիայի եղբայրներն ենք. թագաւորին որդիներն ու թմայր-թագուհիին՝ որդիները ժողջունելու իջանք»։ 14 Այն ատեն ան ըսաւ. «Ասոնք ո՞րք բռնեցէք»։ Զանոնք ողջ բռնեցին, եւ Բեթակադի ջրհորին քով զանոնք մորթեցին։ Զառասուներկու հոգի էին. անոնցմէ ո՛չ մէկը ողջ թողուց։

15 Անկէ գնաց, ու զինք դիմաւորող Ռեքաբի որդին՝ Յովնադաբը գտաւ։ Զայն բարեւեց ու ըսաւ. «Ինչպէս իմ սիրտս քու սիրտիդ հետ ուղիղ է, արդեօք քու սիրտդ ալ **նոյնպէս** ուղի՞ղ է»։ Յովնադաբ պատասխանեց. «Այո՛»։ «Ուրեմն ձե՛ռքդ տուր»։ Ան ալ ձեռքը տուաւ։ Զայն իր քով բարձրացուց՝ կառքին մէջ, 16 եւ ըսաւ. «Ինծի՛ հետ եկուր, ու Տէրոջ համար ունեցած նախանձախնդրութիւնս տե՛ս»։ Այսպէս՝ իր կառքը նստեցուցին զայն։ 17 Սամարիա գնաց եւ Սամարիայի մէջ Աքաաբէն բոլոր մնացածները զարկաւ, մինչեւ որ զայն բնաջնջեց՝ այն խօսքին համաձայն, որ Տէրը եղիայի ըսեր էր։

ԲԱՀԱՂԻ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՌՅՈՒԻՆ

18 Յէու ամբողջ ժողովուրդը հաւաքեց, եւ անոնց ըսաւ. «Աքաաբ Բահաղը քիչ պաշտեց, Յէու զայն շատ պիտի պաշտէ. 19 ուստի Բահաղի բոլոր մարգարէները, բոլոր ծառաներն ու բոլոր քուրմերը ինծի՛ կանչեցէք։ Ո՛չ մէկը թող պակսի, քանի որ Բահաղի մեծ զոհ մը ՚պիտի մատուցանեմ՝. ո՛վ որ պակսի՝ պիտի չապրի»։ Յէու խաբէութեամբ վարուեցաւ, որպէսզի Բահաղի պաշտամունք կատարողները կորսնցնէ։ 20 Յէու ըսաւ. «Բահաղի համար տօնախմբութիւն մը ՚յայտարարեցէք»։ անոնք ալ յայտարարեցին։ 21 Յէու ամբողջ Իսրայէլի **պատգամաւորներ** ղրկեց, եւ բոլոր Բահաղի պաշտամունք կատարողները եկան, այնպէս որ ՚բացակայ մարդ չմնաց՝։ Բահաղի տունը մտան, ու Բահաղի տունը ծայրէ ծայր լեցուեցաւ։ 22 Այն ատեն հանդերձապետին ըսաւ. «Պատմուճաններ դուրս հանէ բոլոր Բահաղի պաշտամունք կատարողներուն համար»։ Ան ալ պատմուճաններ հանեց անոնց։ 23 Յէու Ռեքաբի որդիին՝ Յովնադաբի հետ Բահաղի տունը մտաւ, եւ Բահաղի պաշտամունք կատարողներուն ըսաւ. «Զննեցէ՛ք ու նայեցէ՛ք, որ հոս՝ ձեզի հետ՝ Եհովայի ծառաներէն ո՛չ մէկը գտնուի, հապա՛ միայն Բահաղի պաշտամունք կատարողները»։ 24 Երբ զոհեր ու ողջակէզներ ընծայելու մտան, Յէու դուրսը ութսուն մարդ դրաւ եւ **անոնց** ըսաւ. «Ո՛վ որ ձեր ձեռքը բերած մարդոցմէս մէկը **ձգէ որ** խոյս տայ, իր անձը անոր անձին տեղ պիտի ըլլայ»։ 25 Երբ ողջակէզին ընծայումը աւարտեցաւ, Յէու սուրհանդակներուն ու զօրավարներուն ըսաւ. «Նե՛րս մտէք, զանոնք ՚մեռցուցէ՛ք. ո՛չ մէկը դուրս թող ելլէ»։ Ուստի զանոնք սուրի բերանէ անցուցին։ Սուրհանդակները եւ զօրավարները **զանոնք** նետեցին. յետոյ Բահաղի տան քաղաքը գացին։ 26 Բահաղի տան արձանները դուրս հանեցին, ու զանոնք կրակով այրեցին։ 27 Բահաղի արձանը տապալեցին, Բահաղի տունը փլցուցին եւ զայն արտաքնոց ըրին մինչեւ

^բ Եբր.՝ տիրուհիին
^գ Եբր.՝ խաղաղութիւնը հարցնելու
^դ Եբր.՝ ունիմ
^է Եբր.՝ սրբեցէք
^զ Եբր.՝ ո՛չ մէկ մարդ մնաց՝ որ չեկաւ
^ը Եբր.՝ զարկէ՛ք

այսօր: **28** Այսպէս՝ Յէու Իսրայէլէն բնաջնջեց Բահաղը: **29** Սակայն Յէու Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերէն՝ այսինքն Բեթէլի ու Դանի մէջ եղող ոսկիէ հորթերէն՝ չհեռացաւ:

30 Տէրը Յէուի ըսաւ. «Զանի դուն լաւ վարուեցար՝ գործադրելով ինչ որ իմ ⁴առջեւ ուղիղ է, եւ Աքաաբի տան ըրիր բոլորովին իմ սիրտիս մէջ **եղածին** համաձայն, քու որդիներդ Իսրայէլի գահին վրայ պիտի բազմին՝ մինչեւ չորրորդ **սերունդը**»: **31** Սակայն Յէու ուշադիր չեղաւ ամբողջ սիրտով ընթանալու Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն Օրէնքին համաձայն, եւ Իսրայէլի մեղանչել տուող Յերոբովամի մեղքերէն չհեռացաւ:

ՅԷՈՒԻ ՄԱՂԸ

32 Այդ օրերը Տէրը սկսաւ Իսրայէլը ⁵կոտորել. Ազայէլ Իսրայէլի բոլոր սահմաններուն մէջ զանոնք զարկաւ.— **33** Յորդանանէն դէպի արեւելք՝ ամբողջ Գաղաադի երկիրը, **այսինքն՝** Գադեանները, Ռուբէնեաններն ու Մանասեանները՝ Առնոնի ձորին վրայ եղող Արոէրէն մինչեւ Գաղաադ եւ Բասան:

34 Յէուի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր ըրածներն ու բոլոր քաջութիւնները՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **35** Յէու իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ զինք Սամարիայի մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովաքազ թագաւոր եղաւ: **36** ⁶Յէու քսանութ տարի թագաւորեց՝ Իսրայէլի վրայ՝ Սամարիայի մէջ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԳՈԹՈՂԻԱ ԹԱԳՈՒՂԻՆ
(Բ. Մնաց. 22. 10-23. 15)

11

Ոքոզիայի մայրը՝ Գոթողիա, իր որդիին մեռնիլը տեսնելով՝ կանգնեցաւ եւ ամբողջ թագաւորական զարմը կորսնցուց: **2** Բայց Յովրամ թագաւորին աղջիկը, Ոքոզիայի քոյրը՝ Յոսաբէ, Ոքոզիայի որդին՝ Յովասը առաւ, ու թագաւորին սպաննուող որդիներուն մէջէն զայն գողցաւ. զինք ննջարանին մէջ ⁷պահեցին Գոթողիայի Բաշքերէն, **այսինքն՝** զինք եւ իր սնուցիչը, ուստի չմեռցուեցաւ: **3** Ինք անոր հետ վեց տարի Տէրոջ տան մէջ պահուեցաւ, մինչ Գոթողիա կը թագաւորէր երկրին վրայ:

4 Եօթներորդ տարին՝ Յովիադա **մարդ** ղրկեց, հարիւրապետները, թիկնապահներն ու սուրհանդակները կանչեց, եւ զանոնք իր քով՝ Տէրոջ տունը բերաւ: Անոնց հետ ուխտ կնքեց ու Տէրոջ տան մէջ անոնց երդում ընել տուաւ, ապա թագաւորին որդին անոնց ցուցուց: **5** Յետոյ անոնց պատուիրեց. «Ահա՛ւասիկ ինչ որ պիտի ընէք.— ձեր մէկ երրորդը, որ Շաբաթ **օրը** ⁸իր պաշտօնը պիտի ստանձնէ՝, թագաւորին տան պահպանութիւնը պիտի

⁴ Եբր.՝ աչքերուս

⁵ Եբր.՝ ծայրատել

⁶ Եբր.՝ Յէուի թագաւորած օրերը քսանութ տարի եղան

⁷ Եբր.՝ ծածկեցին

⁸ Եբր.՝ երեսէն

⁹ Եբր.՝ պիտի մտնէ

ընէ, **6** մէկ երրորդը՝ Սուրի դուռը պիտի կենայ, մէկ երրորդն ալ՝ սուրհանդակներուն ետեւի դուռը: Այսպէս՝ տան պահպանութիւնը պիտի ընէք, որպէսզի մուտքը արգիլուի: **7** Ձեզմէ երկու գունդ, **այսինքն** բոլոր անոնք՝ որ Շաբաթ **օրը իրենց** ⁷պաշտօնէն պիտի արձակուին», **Տէրոջ** տան պահպանութիւնը պիտի ընեն՝ թագաւորին շուրջը: **8** Թագաւորը բոլորածէ պիտի շրջապատէք, իւրաքանչիւրը իր զէնքերը ձեռքը **բռնած**. ո՛վ որ շարքերէն ներս մտնէ՝ պիտի մեռցուի: Այսպէս՝ թագաւորին հետ պիտի ըլլաք թէ՛ դուրս ելած եւ թէ՛ ներս մտած ատենը»:

9 Հարիւրապետները Յովիադա քահանային բոլոր պատուիրածներուն համաձայն ըրին: Իւրաքանչիւրը իր մարդիկը առաւ, թէ՛ Շաբաթ **օրը** ⁹պաշտօն ստանձնողները», թէ՛ ալ Շաբաթ **օրը** ⁹պաշտօնէ արձակուողները», եւ Յովիադա քահանային քով եկան: **10** Զահանան **Տէրոջ** տունը եղած Դաւիթ թագաւորին նիզակներն ու վահանները հարիւրապետներուն տուաւ: **11** Սուրհանդակները – իւրաքանչիւրը իր զէնքերը ձեռքը **առած** – թագաւորին շուրջը ¹¹տեղաւորուեցան, տան աջ ¹¹թեւէն մինչեւ տան ձախ թեւը, զոհասեղանին եւ տան քով: **12** Ինք ալ թագաւորին որդին դուրս հանեց, անոր վրայ ¹²թագն ու վկայութիւնը դրաւ, եւ զայն թագաւոր հռչակեցին. զայն օծեցին ու ծափ զարնելով՝ ըսին. «Ապրի՛ թագաւորը»:

13 Երբ Գոթողիա ¹³վազող ժողովուրդին աղմուկը լսեց, **Տէրոջ** տունը եկաւ՝ ժողովուրդին քով, **14** ու տեսաւ թէ՛ ահա՛ թագաւորը սիւնին քով կայնած էր՝ սովորութեան համաձայն, իշխանաւորներն ու փողահարներն ալ թագաւորին քով էին: Երկրին ամբողջ ժողովուրդը կ'որայխանար, եւ փողեր կը հնչեցնէին: Այն ատեն Գոթողիա իր հագուստները պատռեց ու պոռաց. «Դաւադրութի՛ւն է, դաւադրութի՛ւն»: **15** Յովիադա քահանան զօրագունդին վրայ նշանակուած հարիւրապետներուն հրամայեց՝ անոնց ըսելով. «Ջայն շարքերէն հանեցէ՛ք, եւ անոր հետեւողը սուրո՛վ մեռցուցէք». (արդարեւ քահանան ըսեր էր. «Տէրոջ տան մէջ թող չմեռցուի»:) **16** Ջայն ձերբակալեցին, ու երբ թագաւորին տունը կը հասներ՝ ձիերու մուտքէն, հոն մեռցուեցաւ:

ՅՈՎԻԱԴԱՅԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ
(Բ. Մնաց. 23. 16-21)

17 Յովիադա ուխտ կնքեց **Տէրոջ** եւ թագաւորին ու ժողովուրդին միջեւ, որպէսզի **Տէրոջ** ժողովուրդը ըլլան. նաեւ թագաւորին եւ ժողովուրդին միջեւ: **18** Երկրին ամբողջ ժողովուրդը Բահադի տունը մտաւ. զայն փլցուցին, անոր բազիններն ու պատկերները կոտորտեցին, եւ Բահադի քուրմը՝ Մատթանը բազիններուն առջեւ մեռցուցին: Զահանան **Տէրոջ** տան մէջ վերատեսուչներ նշանակեց. **19** ապա հարիւրապետները, թիկնապահները,

⁷ Եբբ.՝ դուրս պիտի ելլեն

⁸ Եբբ.՝ մտնողները

⁹ Եբբ.՝ դուրս ելլողները

¹⁰ Եբբ.՝ կայնեցան

¹¹ Եբբ.՝ ուսէն

¹² Եբբ.՝ պսակն

¹³ Կամ՝ սուրհանդակներուն ու

սուրհանդակներն ու երկրին ամբողջ ժողովուրդը առաւ, թագաւորը Տէրոջ տունէն իջեցուցին, եւ սուրհանդակներու դրան ճամբայէն թագաւորին տունը մտան: **Յովաս** թագաւորներու գահին վրայ բազմեցաւ: **20** Երկրին ամբողջ ժողովուրդը ուրախացաւ, ու քաղաքը հանդարտ ՚մնաց. իսկ Գոթողիան թագաւորին տան **քով** սուրով մեռցուցած էին: **21** Յովաս եօթը տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒՂԱՅԻ ՅՈՎԱՍ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 24. 1-16)

12

Յէուի եօթներորդ տարին՝ Յովաս թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քառասուն տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Սաբիա էր՝ Բերսաբէ **քաղաքէն**: **2** Յովաս ըրաւ ինչ որ Տէրոջ «առջեւ ուղիղ է այն բոլոր օրերուն մէջ, երբ Յովիադա քահանան իրեն կը սորվեցնէր: **3** Սակայն բարձր տեղերը չհանուեցան. ժողովուրդը տակաւին բարձր տեղերու վրայ զոհ կը մատուցանէր ու խունկ կը ծխէր:

4 Յովաս քահանաներուն ըսաւ. «Տէրոջ տունը բերուած ^բսուրբ բաներուն» ամբողջ դրամը – **թուարկուելու համար** անցնող մարդոց դրամը, գնահատուած անձերուն դրամը, այն ամբողջ դրամը՝ որ մէկուն սիրտէն կը ^գբխի Տէրոջ տունը բերելու –, **5** քահանաները թող առնեն՝ իւրաքանչիւրը իր ծանօթներէն, եւ տան ճեղքերը նորոգեն – ուր որ ճեղք մը գտնուի»:

6 Սակայն Յովաս թագաւորին քսաներեքերորդ տարին՝ քահանաները **տակաւին** տան ճեղքերը նորոգած չէին: **7** Յովաս թագաւորը **իրեն** կանչեց Յովիադա քահանան ու **միւս** քահանաները, եւ անոնց ըսաւ. «Տան ճեղքերը ինչո՞ւ նորոգած չէք: Հիմա ձեր ծանօթներէն **ա՛լ** դրամ մի՛ առնէք, հապա գայն տուէ՛ք տան ճեղքերուն համար»:
8 Զահանաները համաձայնեցան որ **ա՛լ** դրամ չառնեն ժողովուրդէն, ^դո՛չ ալ տան ճեղքերը նորոգեն»:
9 Ուստի Յովիադա քահանան սնտուկ մը առաւ, անոր կափարիչին վրայ ծակ մը ^եբացաւ, եւ գայն զոհասեղանին քով՝ Տէրոջ տունը մտնողներուն աջ կողմը դրաւ: ^զԴրան պահապան քահանաները Տէրոջ տունը բերուած ամբողջ դրամը հոն կը դնէին: **10** Երբ տեսնէին թէ սնտուկին մէջ դրամը շատցեր է, թագաւորին ատենադպիրն ու քահանայապետը կը բարձրանային, եւ Տէրոջ տունը գտնուած դրամը համրելով կը ծրարէին: **11** Կշռուած արծաթը գործակատարներուն – Տէրոջ տան վերատեսուչներուն – ձեռքը կը յանձնէին, որպէսզի անոնք վճարեն Տէրոջ տան մէջ գործող հիւսններուն, կառուցանողներուն, **12** որմնադիրներուն ու քարակոփներուն. նաեւ գնեն Տէրոջ տան ճեղքերը նորոգելու համար փայտեր ու կոփուած քարեր, եւ ծախսեն տան նորոգութեան

^բ Եբբ.՝ էր
^գ Եբբ.՝ աչքերուն
^դ Եբբ.՝ սրբացուածներուն
^զ Եբբ.՝ բարձրանայ
^է Կամ՝ առանց նորոգելու տան ճեղքերը
^զ Եբբ.՝ ծակեց
^զ Եբբ.՝ Սեմին

պէտք եղած բոլոր բաներուն համար: **13** Բայց Տէրոջ տունը բերուած դրամէն՝ Տէրոջ տան համար արծաթէ գաւաթներ, բազմակալներ, կոնքեր, փողեր ու ոսկիէ անօթներ կամ արծաթէ անօթներ **բնաւ** չշինուեցան: **14** արդարեւ գործակատարներուն կու տային զայն, որպէսզի անով Տէրոջ տունը նորոգեն: **15** Հաշիւ չէին պահանջեր անոնցմէ, որոնց ձեռքը կը յանձնէին այդ դրամը՝ գործաւորներուն տալու համար, քանի որ անոնք հաւատարմութեամբ կը վարուէին: **16** Յանցանքի դրամը եւ մեղքի դրամը Տէրոջ տունը չէին մտներ. անոնք քահանաներուն կը պատկանէին:

17 Այդ ատեն Սուրիայի Ազայէլ թագաւորը բարձրացաւ, Գէթի դէմ պատերազմեցաւ ու զայն գրաւեց. յետոյ Ազայէլ իր երեսը դարձուց՝ որպէսզի Երուսաղէմի դէմ բարձրանայ:

18 Ուստի Յուդայի թագաւորը՝ Յովաս, իր հայրերուն՝ Յուդայի թագաւորներուն՝ Յովսափատի, Յովրամի ու Ոքոզիայի էրնծայած բոլոր սուրբ բաները, իր **ընծայած** սուրբ բաները, նաեւ Տէրոջ տան եւ թագաւորին տան գանձարաններուն մէջ գտնուած ամբողջ ոսկին առաւ, ու Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին դրկեց. ան ալ Երուսաղէմի դէմ բարձրանալէն **հրաժարեցաւ**:

19 Յովասի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **20** Անոր ծառաները կանգնեցան, դաւադրութիւն մը **կազմակերպեցին** ու Յովասը զարկին Մելոնի տան մէջ, որ Սիլլայի գառիվայրին վրայ է: **21** Անոր ծառաները, Սամէթի որդին՝ Յովզաքար, եւ Սովմերի որդին՝ Յովզաբադ, զայն զարկին, ու մեռաւ: Զայն իր հայրերուն հետ՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Ամասիա թագաւոր եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅՈՎԱԶԱԶ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

13

Յուդայի թագաւորին՝ Ոքոզիայի որդիին՝ Յովասի քսաներեքերորդ տարին, Իսրայէլի վրայ Յէուի որդին՝ Յովաքազ թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, ու տասնէօթը տարի **թագաւորեց**: **2** Տէրոջ «առջեւ չարիք գործեց, եւ Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերուն հետեւեցաւ, անոնցմէ չհեռացաւ: **3** Ուստի Տէրոջ բարկութիւնը Իսրայէլի դէմ բորբոքեցաւ, ու զանոնք Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին ձեռքը մատնեց, նաեւ Ազայէլի որդիին՝ Բենադադի ձեռքը, **ասոնց** բոլոր օրերը:

4 Երբ Յովաքազ Տէրոջ **պաղատեցաւ**, Տէրը անոր մտիկ ըրաւ. արդարեւ տեսաւ Իսրայէլի տանջանքը՝ որով Սուրիայի թագաւորը զանոնք կը չարչարէր: **5** Տէրը Իսրայէլի փրկիչ մը տուաւ, եւ Ասորիներու **ձեռքէն ազատեցան**՝. ուստի Իսրայէլի որդիները Դառաջուան պէս իրենց վրաններուն մէջ բնակեցան: **6** Սակայն Իսրայէլի մեղանչել տուող Յերոբովամի տան մեղքերէն չհեռացան, **հապա** անոնց մէջէն ընթացան. նոյնիսկ «Աստարովթի կուռքը» Սամարիայի մէջ կանգուն **մնաց**: **7** **Տէրը** Յովաքազի **զօրքէն միայն**

^Է Եբր.՝ սրբացուցած
^Մ Եբր.՝ աչքերուն
^Բ Եբր.՝ երեսին պաղատեցաւ
^Գ Եբր.՝ ձեռքին տակէն ելան
^Դ Եբր.՝ երէկուան ու նախորդ օրուան
^Ե Եբր.՝ աստարովթը

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

յիսուն ձիաւոր, տասը կառք ու տասը հագար հետեւակ թողուց, որովհետեւ Սուրիայի թագաւորը ^Էմիւսները կորսնցուցեր էր. զանոնք կոխկռտուած հողի պէս ըրեր էր:

8 Յովաքազի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր ըրածներն ու քաջութիւնը՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **9** Յովաքազ իր հայրերուն հետ քնացաւ: Զայն Սամարիայի մէջ թաղեցին, եւ անոր տեղ իր որդին՝ Յովաս թագաւոր եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅՈՎԱՍ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

10 Յուդայի Յովաս թագաւորին երեսունեօթներորդ տարին, Իսրայէլի վրայ Յովաքազի որդին՝ Յովաս թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, ու տասնվեց տարի **թագաւորեց**: **11** Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, **եւ** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի բոլոր մեղքերէն չհեռացաւ, **հասպա** անոնց մէջէն ընթացաւ:

12 Յովասի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները, եւ Յուդայի Ամասիա թագաւորին դէմ պատերազմած ատեն իր **ցոյց տուած** քաջութիւնը՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **13** Յովաս իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու Յերոբովամ բազմեցաւ անոր գահին վրայ: Յովաս Սամարիայի մէջ թաղուեցաւ՝ Իսրայէլի թագաւորներուն հետ:

ԵՂԻՍԷԻ ՄԱՆԸ

14 Եղիսէ հիւանդացաւ, եւ իր հիւանդութենէն պիտի մեռներ: Իսրայէլի թագաւորը՝ Յովաս անոր իջաւ, անոր երեսին վրայ **իյնալով** լացաւ եւ ըսաւ. «Իմ հա՛յրս, իմ հա՛յրս, Իսրայէլի կառքն ու անոր ձիաւորները»: **15** Եղիսէ անոր ըսաւ. «Աղէ՛դ մը եւ նետե՛ր առ»: Ան ալ աղեղ մը ու նետեր առաւ: **16** Եղիսէ Իսրայէլի թագաւորին ըսաւ. «Ձեռքդ աղեղի՛ն վրայ գետեղէ՛»: Ան ձեռքը դրաւ. Եղիսէ ալ իր ձեռքերը թագաւորին ձեռքերուն վրայ դրաւ, **17** եւ ըսաւ. «Արեւելեան կողմի պատուհա՛նը բաց»: Ան ալ բացաւ: Եղիսէ ըսաւ. «Արծակէ՛»: Ան ալ արծակեց: **Այն ատեն Եղիսէ** ըսաւ. «Տէրոջ փրկութեան նետը, ու Սուրիայի ^Ըվրայ տարուած յաղթանակի՞՝ նետը. արդարեւ Ասորիները Ափեկի մէջ պիտի զարնես՝ մինչեւ որ հատցնես»: **18** Նաեւ ըսաւ. «Ա՛ռ նետերը». ան ալ առաւ: **Եղիսէ** Իսրայէլի թագաւորին ըսաւ. «Գետի՛նը զարկ»: Ան ալ երեք անգամ **գետի՛նը** զարկաւ, ու կեցաւ: **19** Աստուծոյ մարդը անոր դէմ զայրանալով՝ ըսաւ. «Եթէ հինգ կամ վեց անգամ զարնէիր, այն ատեն Սուրիան պիտի զարնէիր եւ պիտի հատցնէիր. բայց հիմա Սուրիան **միայն** երեք անգամ պիտի զարնես»:

20 Եղիսէ մեռաւ, ու զինք թաղեցին: ^ՔՆետեւեալ տարին՝ Մովաբացիներուն գունդերը երկիրը ներխուժեցին: **21** Երբ մարդ մը կը թաղէին, ահա՛ գունդ մը տեսան, ու մարդը Եղիսէի գերեզմանը նետեցին: Երբ **այդ** մարդը Եղիսէի ոսկորներուն դպաւ՝ վերապրեցաւ, եւ իր ոտքերուն վրայ կանգնեցաւ:

^Գ Եբբ.՝ ժողովուրդէն

^Է Եբբ.՝ զանոնք

^Ը Եբբ.՝ դէմ փրկութեան

^Ք Եբբ.՝ Տարեմուտին

ՊԱՏԵՐԱԶՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

22 Սուրիայի Ազայէլ թագաւորը Յովաքազի բոլոր օրերուն մէջ Իսրայէլը տանջեց: 23 Բայց Տէրը՝ Աբրահամի, Իսահակի ու Յակոբի հետ իր կնքած ուխտին պատճառով անոնց ողորմեցաւ եւ գթաց: Անոնց ժողադրութիւն դարձուց ու զանոնք բնաջնջել չուզեց. զանոնք մինչեւ հիմա իր ներկայութենէն չվտարեց:

24 Սուրիայի Ազայէլ թագաւորը մեռաւ, եւ անոր տեղ իր որդին՝ Բենադադ թագաւոր եղաւ: 25 Յովաքազի որդին՝ Յովաս, Ազայէլի որդիին՝ Բենադադի ձեռքէն վերագրաւեց այն քաղաքները, որ Ազայէլ անոր հօր՝ Յովաքազի ձեռքէն պատերազմով գրաւեր էր: Յովաս զայն երեք անգամ զարկաւ, ու Իսրայէլի քաղաքները ի վերագրաւեց:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՄԱՍԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 25. 1-24)

14

Իսրայէլի թագաւորին՝ Յովաքազեան Յովասի երկրորդ տարին, Յուդայի թագաւորին՝ Յովասի որդին՝ Ամասիա թագաւոր եղաւ: 2 Ան քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քսանինը տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Յովադան էր՝ Երուսաղէմէն: 3 Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ ասեցեւ ուղիղ է, բայց ոչ իր հօր՝ Դաւիթի պէս. իր հօր՝ Յովասի բոլոր ըրածներուն համաձայն ըրաւ: 4 Սակայն բարձր տեղերը չհանուեցան. ժողովուրդը տակաւին բարձր տեղերու վրայ զոհ կը մատուցանէր ու խունկ կը ծխէր: 5 Երբ թագաւորութիւնը անոր ձեռքին մէջ Քհաստատուեցաւ՝ իր ծառաները մեռցուց, որոնք իր հայրը՝ թագաւորը սպաններ էին: 6 Բայց սպանողներուն որդիները չմեռցուց՝ Սովսէսի Օրէնքի գիրքին մէջ գրուածին համաձայն, ուր Տէրը պատուիրեց. «Որդիներուն մեղքին համար հայրերը պիտի չմեռցուին, եւ հայրերուն մեղքին համար որդիները պիտի չմեռցուին. ամէն մարդ իր մեղքին համար պիտի մեռցուի»: 7 Ան Աղի ձորին մէջ տասը հազար Եղովմայեցի զարկաւ, ու Վէմը պատերազմով գրաւեց. անոր անունը Յեկթովէլ՝ կոչուեցաւ մինչեւ այսօր:

8 Այն ատեն Ամասիա Իսրայէլի թագաւորին, Յէուի որդիին՝ Յովաքազի որդիին՝ Յովասի, պատգամաւորներ ղրկեց՝ ըսելով. «Եկո՛ւր, իրարու «դէմ ճակատինք»»: 9 Իսրայէլի Յովաս թագաւորը Յուդայի Ամասիա թագաւորին մարդ ղրկեց՝ ըսելով. «Լիբանանի մոռեցին Լիբանանի մայրիին պատգամ ղրկեց՝ ըսելով. «Քու աղջիկդ իմ

^ժ Եբր.՝ երես
^բ Եբր.՝ վերադարձուց
^ա Եբր.՝ աչքերուն
^բ Եբր.՝ ուժովցաւ
^գ Եբր.՝ զարկեր
^դ Եբր.՝ կոչեց
^ե Եբր.՝ երեսի նայինք
^զ Փշոտ թուփ մը

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

տղո՛ւս տուր իբր կիճ^Կ: Բայց Լիբանանի մէջ եղող դաշտի գազանը անցաւ, ու մոշենին կոխկռտեց: **10 Ճիշդ է թէ** Եդովմայեցիները զարկիր, ուստի սիրտդ քեզ ^Էհպարտացուց: ^ԸԱյդ փառքովդ գոհացիր՝, ու տո՛ւնդ կեցիր. ինչո՞ւ **քու** չարիքիդ համար մաքառիս, որ թէ՛ դուն իյնաս, թէ՛ ալ Յուդա՛ ըքզի հետ»:

11 Բայց Ամասիա մտիկ չըրաւ: Ուստի Իսրայէլի Յովաս թագաւորը բարձրացաւ, եւ ինք ու Յուդայի Ամասիա թագաւորը Յուդայի Բեթսամիւսին մէջ իրարու ^Պդէմ ճակատեցան՝:

12 Յուդա Իսրայէլի առջեւ պարտուեցաւ, եւ ամէն մարդ իր վրանը փախաւ: **13** Իսրայէլի Յովաս թագաւորը Բեթսամիւսի մէջ բռնեց Ոքոզիայի որդիին՝ Յովասի որդին՝ Ամասիան, Յուդայի թագաւորը. ապա Երուսաղէմ եկաւ, ու Եփրեմի դռնէն մինչեւ Անկիւնի դուռը՝ Երուսաղէմի պարիսպէն չորս հարիւր կանգուն ^Պքանդեց: **14** Նաեւ ամբողջ ոսկին եւ արծաթը, ու Տէրոջ տան մէջ եւ թագաւորին տան գանձարանին մէջ գտնուած բոլոր առարկաները գրաւեց. պատանդներ ալ **առաւ**, ու Սամարիա վերադարձաւ:

15 Յովասի կատարած մնացեալ արարքներն ու անոր քաջութիւնը, եւ Յուդայի Ամասիա թագաւորին դէմ **ի՛նչպէս** պատերազմիլը՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **16** Յովաս իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու Սամարիայի մէջ թաղուեցաւ՝ Իսրայէլի թագաւորներուն հետ: Անոր տեղ իր որդին՝ Յերոբովամ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՄԱՍԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ ՄԱՀԸ
(Բ. Մնաց. 25. 25-28)

17 Յուդայի թագաւորը, Յովասի որդին՝ Ամասիա, Իսրայէլի թագաւորին՝ Յովաքազի որդիին՝ Յովասի մեռնելէն ետք տասնհինգ տարի ապրեցաւ: **18** Ամասիայի մնացեալ արարքները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **19** Անոր դէմ Երուսաղէմի մէջ ^Իդաւադրեցին, եւ ան Լաքիս փախաւ. բայց անոր ետեւէն Լաքիս **մարդ** ղրկեցին, ու զայն հոն մեռցուցին: **20** Զինք ձիերով փոխադրեցին, եւ իր հայրերուն հետ Երուսաղէմ թաղուեցաւ՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ: **21** Յուդայի ամբողջ ժողովուրդը՝ Ազարիան առաւ, որ տասնվեց տարեկան էր, ու զայն իր հօր՝ Ամասիայի տեղ թագաւոր հռչակեցին: **22** Ի՛նք կառուցանեց Ելաթը, ու զայն Յուդայի վերադարձուց՝ թագաւորին իր հայրերուն հետ քնանալէն ետք:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅԵՐՈԲՈՎԱՄ Բ. ԹԱԳԱԻՈՐԸ

23 Յուդայի թագաւորին՝ Յովասի որդիին՝ Ամասիայի տասնհինգերորդ տարին, Իսրայէլի Յովաս թագաւորին որդին՝ Յերոբովամ Սամարիայի մէջ թագաւոր եղաւ, ու

^Կ Եբր.՝ բարձրացուց
^Ը Եբր.՝ Փառաւորուէ՛
^Պ Եբր.՝ երեսի նայեցան
^Պ Եբր.՝ պատռեց
^Ի Եբր.՝ դաւադրութիւն դաւադրեցին
^Է Կամ՝ Ոգիան

քառասունմեկ տարի **թագաւորեց**: 24 Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, **եւ** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի բոլոր մեղքերէն չհեռացաւ: 25 Ան Իսրայէլի սահմանը ^Խվերահաստատեց՝ Եմաթի մուտքէն մինչեւ դաշտին ծովը, Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն խօսքին համաձայն, որ իր ծառային՝ Գեթթօփերացի Ամաթեան Յովնան մարգարէին ^Կմիջոցով ըսեր էր: 26 Արդարեւ Տէրը տեսաւ Իսրայէլի շատ դառն տառապանքը, երբ ^Կո՛չ բանտարկուած, ո՛չ ալ ազատ՝ կար, **եւ** Իսրայէլ օգնական ալ չունէր: 27 Տէրը չէր ըսեր թէ Իսրայէլի անունը երկինքի տակէն պիտի ջնջէ. ուստի Յովասեան Յերոբովամի ձեռքով զանոնք ազատեց:

28 Յերոբովամի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր ըրածներն ու պատերազմական քաջութիւնը, **եւ** ի՛նչպէս Յուդայի պատկանող Դամասկոսն ու Եմաթը Իսրայէլի վերադարձնելը, ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: 29 Յերոբովամ իր հայրերուն՝ Իսրայէլի թագաւորներուն հետ քնացաւ, **եւ** անոր տեղ իր որդին՝ Ջաքարիա թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱԶԱՐԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Բ. Մնաց. 26. 1-23)

15

Իսրայէլի Յերոբովամ թագաւորին քսանեօթներորդ տարին, Յուդայի Ամասիա թագաւորին որդին՝ Ազարիա թագաւոր եղաւ: 2 Ան տասնվեց տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ յիսուներկու տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Յեքելիա էր՝ Երուսաղէմէն: 3 Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ ^աառջեւ ուղիղ է, իր հօր՝ Ամասիայի բոլոր ըրածներուն պէս: 4 Բայց բարձր տեղերը չհանուեցան. ժողովուրդը տակաւին բարձր տեղերու վրայ զոհ կը մատուցանէր **եւ** խունկ կը ծխէր: 5 Տէրը թագաւորը զարկաւ, ու մինչեւ իր մահուան օրը՝ բորոտ եղաւ. զատ տուն մը կը բնակէր, **եւ** Բարքունապետը թագաւորին որդին՝ Յովաթամն էր. ա՛ն կը դատէր երկրին ժողովուրդը:

6 Ազարիայի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: 7 Ազարիա իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու զայն իր հայրերուն հետ թաղեցին՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովաթամ թագաւոր եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԶԱԶԱՐԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

8 Յուդայի Ազարիա թագաւորին երեսունութերորդ տարին, Իսրայէլի վրայ Յերոբովամի որդին՝ Ջաքարիա թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, **ու** վեց ամիս **թագաւորեց**: 9 Ան Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, ինչպէս իր հայրերը ըրեր էին, **եւ** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերէն չհեռացաւ: 10 Յաբիսի որդին՝

^Խ Եբբ.՝ վերադարձուց
^Կ Եբբ.՝ ձեռքով
^Կ Եբբ.՝ ո՛չ արգելափակուած, ո՛չ ալ ազատ թողուած
^ա Եբբ.՝ աչքերուն
^բ Եբբ.՝ թագաւորին տան վրայ եղողը

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ 7. ԳԻՐԸԸ

Սեղդում անոր դէմ դաւադրեց. զայն ժողովուրդին առջեւ զարկաւ ու մեռցուց, եւ անոր տեղ ինք թագաւոր եղաւ:

11 Զաքարիայի մնացեալ արարքները ահա՛ իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **12** Ասիկա Տէրոջ խօսքն է, որ Յէոնի ուղղեր էր՝ ըսելով. «Ընու որդիներդ իսրայէլի գահին վրայ պիտի բազմին՝ մինչեւ չորրորդ սերունդը»: Այդպէս ալ եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՍԵՂՂՈՒՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

13 Յաբիսի որդին՝ Սեղդում, Յուդայի Ոգիա թագաւորին երեսունիններորդ տարին՝ թագաւոր եղաւ ու Սամարիայի մէջ մէկ ամիս թագաւորեց: **14** Գադդիի որդին՝ Մանայէմ Թերսայէն բարձրացաւ ու Սամարիա եկաւ: Սամարիայի մէջ Յաբիսի որդին՝ Սեղդումը զարկաւ, մեռցուց, եւ անոր տեղ ինք թագաւոր եղաւ:

15 Սեղդումի մնացեալ արարքներն ու «դաւադրութիւնը՝ ահա՛ իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **16** Այն ատեն Մանայէմը Թափսան, բոլոր անոր մէջ եղողները եւ անոր հողամասը զարկաւ՝ «մինչեւ Թերսա»՝ քանի **իրեն** չբացին՝ զարկաւ, ու հոն եղող բոլոր յղի կիները ճեղքեց:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՄԱՆԱՅԷՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

17 Յուդայի Ազարիա թագաւորին երեսունիններորդ տարին, իսրայէլի վրայ Գադդիին որդին՝ Մանայէմ թագաւոր եղաւ, ու Սամարիայի մէջ տասը տարի **թագաւորեց**: **18** Ան Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, եւ իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերէն չհեռացաւ իր բոլոր օրերուն մէջ:

19 Ասորեստանի Փուղ թագաւորը երկիրը ներխուժեց: Մանայէմ հազար տաղանդ արծաթ տուաւ Փուղի, որպէսզի «ան իրեն օգնէ» թագաւորութիւնը իր ձեռքին մէջ «հաստատելու համար»: **20** Մանայէմ այս դրամը Ասորեստանի թագաւորին տալու համար՝ իսրայէլի բոլոր «հարուստներուն վրայ հարկ դրաւ», իւրաքանչիւրէն յիսուն սիկլ արծաթ **առնելով**: Ուստի Ասորեստանի թագաւորը վերադարձաւ, ու հոն՝ երկրին մէջ չկեցաւ:

21 Մանայէմի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **22** Մանայէմ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ անոր տեղ իր որդին՝ Փակէիա թագաւոր եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՓԱԿԷԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

23 Յուդայի Ազարիա թագաւորին յիսուններորդ տարին, իսրայէլի վրայ Մանայէմի որդին՝ Փակէիա թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, ու երկու տարի **թագաւորեց**: **24** Տէրոջ

⁶ Եբբ.՝ դաւադրած դաւադրութիւնը

⁷ Եբբ.՝ Թերսայէն

⁸ Եբբ.՝ անոր ձեռքը իրեն հետ ըլլայ

⁹ Եբբ.՝ ուժովցնելու

¹⁰ Եբբ.՝ հարուստներէն հանեց

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ 7. ԳԻՐԸԸ

առջեւ չարիք գործեց, **եւ** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերէն չհեռացաւ: **25** Անոր զօրավարը, Ռովմելայի որդին՝ Փակէէ, անոր դէմ դաւադրեց. իրեն հետ Գաղաադացիներէն յիսուն մարդ **առնելով՝** Սամարիայի մէջ, թագաւորին տան ^{ընդհանր} կողմը՝, զայն զարկաւ, եւ անոր հետ՝ Արգովքն ու Արիէն: Զայն մեռցուց, եւ անոր տեղ ինք թագաւոր եղաւ:

26 Փակէիայի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՓԱԿԷԷ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

27 Յուդայի Ազարիա թագաւորին յիսուներկրորդ տարին, Իսրայէլի վրայ Ռովմելայի որդին՝ Փակէէ թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, **ու** քսան տարի **թագաւորեց:** **28** Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, **եւ** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի մեղքերէն չհեռացաւ: **29** Իսրայէլի Փակէէ թագաւորին օրերը՝ Ասորեստանի Թագղաթ-Փաղասար թագաւորը ներխուժելով՝ Իյօնը, Աբէլ-Բեթմաաքան, Յանովէն, Կադէսը, Յասորը, Գաղաադը, Գալիլեան **ու** Նեփթաղիմի ամբողջ երկիրը գրաւեց, եւ անոնց **բնակիչները** Ասորեստան տարագրեց: **30** Էլայի որդին՝ Ովսէէ, Ռովմելայի որդիին՝ Փակէէի դէմ ^{դաւադրեց}. զայն զարկաւ, մեռցուց, եւ անոր տեղ ինք թագաւոր եղաւ Ոգիայի որդիին՝ Յովաթամի քսաներորդ տարին:

31 Փակէէի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԹԱՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 27. 1-9)

32 Իսրայէլի թագաւորին, Ռովմելայի որդիին՝ Փակէէի երկրորդ տարին, Յուդայի թագաւորին՝ Ոգիայի որդիին՝ Յովաթամ թագաւոր եղաւ: **33** Ան քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու երուսաղէմի մէջ տասնվեց տարի թագաւորեց: Իր մայրը Սաղովկի աղջիկն էր՝ Յերուսա անունով: **34** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ առջեւ ուղիղ է. իր հօր՝ Ոգիայի բոլոր ըրածներուն պէս ըրաւ: **35** Բայց բարձր տեղերը չհանուեցան. ժողովուրդը տակաւին բարձր տեղերու վրայ զոհ կը մատուցանէր ու խունկ կը ծխէր: Ի՛նք կառուցանեց Տէրոջ տան ^{ժբարձրագոյն} դուռը:

36 Յովաթամի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **37** Այդ օրերը Տէրը սկսաւ Յուդայի դէմ ղրկել Սուրիայի Ռասին թագաւորն ու Ռովմելայի որդին՝ Փակէէն: **38** Յովաթամ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ իր հայրերուն հետ իր հօր՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղուեցաւ: Անոր տեղ իր որդին՝ Աքազ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱԶԱԶ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 28. 1-27)

^ը **Եբր.**՝ պալատին մէջ
^դ **Եբր.**՝ դաւադրութիւն դաւադրեց
^կ **Կամ՝** վերի

16

Ռովմեյայի որդիին՝ Փակէէի տասնեօթներորդ տարին, Յուդայի թագաւորին՝ Յովաթամի որդիին՝ Աքազ թագաւոր եղաւ: **2** Աքազ քսան տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնվեց տարի թագաւորեց: Ան չըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն «առջեւ ուղիղ է, ինչպէս իր հայրը՝ Դաւիթ **ըրաւ**. **3** հապա Իսրայէլի թագաւորներուն ճամբայէն ընթացաւ, եւ իր որդիին ալ կրակէ անցուց՝ այն ազգերուն գարշուփիւններուն համաձայն, որոնք Տէրը Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն վտարեց: **4** Բարձր տեղերու եւ բլուրներու վրայ, ու ամէն կանաչագարդ ծառի տակ զոհ կը մատուցանէր եւ խունկ կը ծխէր:

5 Այն ատեն Սուրիայի Ռասին թագաւորն ու Իսրայէլի թագաւորը, Ռովմեյայի որդիին՝ Փակէէ, Երուսաղէմի դէմ պատերազմելու բարձրացան. Աքազը պաշարեցին, բայց չկրցան պատերազմ **մղել** անոր դէմ: **6** Այդ ատեն Սուրիայի Ռասին թագաւորը՝ Ելաթը Սուրիայի վերադարձուց, եւ Հրեաները Ելաթէն վանեց. ^բԱսորիները Ելաթ եկան ու հոն բնակեցան մինչեւ այսօր: **7** Աքազ Ասորեստանի Թագղաթ-Փաղասար թագաւորին պատգամաւորներ ղրկեց եւ ըսաւ. «Ես քու ծառադ ու որդիդ եմ. բարձրացի՛ր եւ ազատէ զիս՝ Սուրիայի թագաւորին ձեռքէն ու Իսրայէլի թագաւորին ձեռքէն, որոնք ինձի դէմ կանգնած են»: **8** Աքազ Տէրոջ տան մէջ եւ թագաւորին տան գանձարանին մէջ գտնուած արծաթն ու ոսկին առաւ եւ Ասորեստանի թագաւորին ղրկեց իբր ^գվարձատրութիւն: **9** Ասորեստանի թագաւորն ալ անոր մտիկ ըրաւ. արդարեւ Ասորեստանի թագաւորը Դամասկոսի դէմ բարձրացաւ, զայն գրաւեց, անոր **բնակիչները** Կիր տարագրեց, ու Ռասինը մեռցուց:

10 Աքազ թագաւորը Ասորեստանի Թագղաթ-Փաղասար թագաւորը դիմաւորելու համար Դամասկոս գնաց, ու Դամասկոսի մէջ եղած զոհասեղանը տեսաւ: Աքազ թագաւորը Ուրիա քահանային ղրկեց **այդ** զոհասեղանին ^դօրինակը եւ անոր կերպարը՝ անոր ամբողջ շինուածքին համեմատ: **11** Ուրիա քահանան ալ զոհասեղան մը կառուցանեց՝ Աքազ թագաւորին Դամասկոսէն ղրկած ^եօրինակին համեմատ. Ուրիա քահանան զայն այսպէս շինեց՝ Աքազ թագաւորին Դամասկոսէն գալէն առաջ: **12** Երբ թագաւորը Դամասկոսէն եկաւ, թագաւորը զոհասեղանը տեսաւ. թագաւորը զոհասեղանին մօտեցաւ եւ անոր վրայ ողջակէզ մատուցանեց: **13** Իր ողջակէզն ու **հացի** ընծան այրեց, թափելիք նուէրը ^զընծայեց, եւ իր խաղաղութեան **զոհերուն** արիւնը **այդ** զոհասեղանին վրայ սրսկեց: **14** Իսկ Տէրոջ առջեւ եղող պղինձէ զոհասեղանը ^կհանեց տան առջեւէն, **այսինքն նոր** զոհասեղանին ու Տէրոջ տան մէջտեղէն, եւ զայն **նոր** զոհասեղանին քով դրաւ՝ դէպի հիւսիս: **15** Յետոյ Աքազ թագաւորը Ուրիա քահանային պատուիրեց. «Մե՛ծ զոհասեղանին վրայ մատուցանէ առտուան ողջակէզն ու իրիկուան **հացի** ընծան, թագաւորին ողջակէզը

^ա Եբր.՝ աչքերուն

^բ Կամ՝ Եդովմայեցիները

^գ Եբր.՝ կաշառք

^դ Եբր.՝ նմանութիւնը

^ե Եբր.՝ բոլոր տեղեկութիւններուն

^զ Եբր.՝ թափեց

^կ Եբր.՝ մօտեցուց

եւ անոր հացի ընծան, ու երկրին ամբողջ ժողովուրդին ողջակէզը, անոնց հացի ընծան եւ անոնց թափելիք նուէրները: Անո՛ր վրայ սրսկէ ողջակէզներուն ամբողջ արիւնը ու զոհերուն ամբողջ արիւնը. իսկ պղինձէ զոհասեղանը իմս պիտի ըլլայ՝ հոն Տէրոջ ^Բհարցնելու համար»:

16 Ուրիա քահանան Աքազ թագաւորին ամբողջ պատուիրածին համաձայն ըրաւ: 17 Աքազ թագաւորը ^Բմեքենովթներուն եզերքները կտրեց, եւ աւազանները անոնց վրայէն վերցուց: Ծովն ալ իր տակը եղող պղինձէ եզներուն վրայէն իջեցուց, ու զայն քարայտակի մը վրայ դրաւ: 18 Ասորեստանի թագաւորին պատճառով՝ Տէրոջ ^Ժտան մէջ փոխեց՝ Տէրոջ տան մէջ կառուցանուած Ծաբաթ **օրուան** ծածկուած **սրահն** ու թագաւորին դուրսի մուտքը:

19 Աքազի կատարած մնացեալ արարքները ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: 20 Աքազ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ իր հայրերուն հետ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղուեցաւ: Անոր տեղ իր որդին՝ Եզեկիա թագաւոր եղաւ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՈՎՍԷԷ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

17

Յուդայի Աքազ թագաւորին տասներկրորդ տարին, Իսրայէլի վրայ Էլայի որդին՝ Ովսէէ թագաւոր եղաւ Սամարիայի մէջ, եւ ինը տարի **թագաւորեց**: 2 Տէրոջ ^Մառջեւ չարիք գործեց, բայց ոչ իրմէ առաջ եղող Իսրայէլի թագաւորներուն պէս: 3 Ասորեստանի Սաղմանասար թագաւորը իրեն դէմ բարձրացաւ, եւ Ովսէէ անոր հպատակ եղաւ ու անոր ^Բհարկ կու տար: 4 Սակայն Ասորեստանի թագաւորը Ովսէէի վրայ դաւադրութիւն գտաւ, որովհետեւ ան Եգիպտոսի Սոփա թագաւորին պատգամաւորներ դրկեր էր, եւ Ասորեստանի թագաւորին ամէն տարուան հարկը ^Գվճարած չէր. ուստի Ասորեստանի թագաւորը զայն բանտի մէջ արգելափակեց ու կապեց: 5 Յետոյ Ասորեստանի թագաւորը ամբողջ երկրին դէմ բարձրացաւ. Սամարիայի դէմ ալ բարձրացաւ եւ զայն երեք տարի պաշարեց:

ՍԱՄԱՐԻԱՅԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

6 Ովսէէի իններորդ տարին, Ասորեստանի թագաւորը Սամարիան գրաւեց եւ Իսրայէլը Ասորեստան տարագրեց. զանոնք Գովզան գետին քով՝ Զաղայի ու Զաբովրի մէջ, ու Մարերու քաղաքներուն մէջ բնակեցուց: 7 Արդարեւ Իսրայէլի որդիները զիրենք Եգիպտոսի երկրէն – Եգիպտոսի Փարաւոն թագաւորին ձեռքին տակէն – հանող Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն դէմ մեղանչեցին եւ ուրիշ աստուածներէ վախցան: 8 Տէրոջ Իսրայէլի

^Բ Եբր.՝ փնտռելու

^Բ Այսինքն՝ խարխսներուն, կամ՝ խարսխածեւ պատուանդաններուն

^Ժ Կամ՝ տունէն փոխադրեց

^Մ Եբր.՝ աչքերուն

^Ժ Եբր.՝ ընծայ

^Գ Եբր.՝ բարձրացուցած

առջեւէն վտարած ազգերուն կանոններով ու Իսրայէլի թագաւորներուն ^Գհաստատած կանոններով ընթացան: **9** Իսրայէլի որդիները Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն դէմ ծածկաբար ըրին ուղիղ չեղած բաներ.– իրենց համար բարձր տեղեր կառուցանեցին իրենց բոլոր քաղաքներուն մէջ, պահապաններու աշտարակէն մինչեւ պարսպապատ քաղաքը. **10** իրենց համար արձաններ եւ «Աստարովթի կուռքեր» կանգնեցուցին ամէն բարձր բլուրի վրայ եւ ամէն կանաչագարդ ծառի տակ, **11** ու հոն՝ բոլոր բարձր տեղերուն վրայ՝ խունկ ծխեցին, իրենց առջեւէն Տէրոջ տարագրած ազգերուն պէս. չար արարքներ գործեցին եւ Տէրը գրգռեցին. **12** չաստուածներ պաշտեցին, որոնց համար Տէրը իրենց ըսեր էր. «Այդ բանը մի՛ ընէք»^Գ»:

13 Տէրը բոլոր մարգարէներուն, բոլոր տեսանողներուն ^Գմիջոցով Իսրայէլի ու Յուդայի դէմ վկայեր էր՝ ըսելով. «Հեռացէ՛ք ձեր չար ճամբաներէն եւ պահեցէ՛ք իմ պատուիրաններս ու կանոններս, ամբողջ Օրէնքին համաձայն՝ որ ձեր հայրերուն պատուիրեցի, եւ իմ ծառաներուս՝ մարգարէներուն միջոցով ձեզի ղրկեցի»:^Գ **14** Բայց անոնք մտիկ չըրին, հապա իրենց պարանոցը խստացուցին Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն չհաւատացող իրենց հայրերուն պարանոցին պէս: **15** Անոր կանոնները, իրենց հայրերուն հետ անոր կնքած ուխտը, եւ անոր տուած վկայութիւնները մերժեցին, ու սնապաշտութեան հետեւեցան. սնապաշտ եղան, եւ իրենց շրջակայ ազգերուն հետեւեցան, որոնց մասին Տէրը իրենց պատուիրեր էր՝ որ անոնց պէս չընեն: **16** Բայց Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն բոլոր պատուիրանները լքեցին. իրենց երկու ձուլածոյ հորթ շինեցին, նաեւ՝ «Աստարովթի կուռք» շինեցին, երկինքի բոլոր զօրքերուն երկրպագեցին, եւ Բահաղը պաշտեցին: **17** Իրենց որդիներն ու աղջիկները կրակէ անցուցին, եւ դիւթութիւն ու հմայութիւն ըրին: **Իրենք** զիրենք ծախեցին՝ Տէրոջ առջեւ չարիք գործելու եւ զայն գրգռեցնելու: **18** Ուստի Տէրը Իսրայէլի դէմ չափազանց բարկացաւ, ու զանոնք իր ներկայութենէն հեռացուց. ո՛չ **մէկ տոհմ** մնաց, բացի Յուդայի տոհմէն:

19 Յուդա ալ Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն պատուիրանները չպահեց, հապա Իսրայէլի ^Բհաստատած կանոններով ընթացաւ: **20** Տէրը Իսրայէլի ամբողջ զարմը մերժեց. զանոնք տառապեցուց եւ կողոպտիչներու ձեռքը մատնեց, մինչեւ որ զանոնք **բոլորովին** իր ներկայութենէն վտարեց. **21** Արդարեւ երբ Իսրայէլը Դաւիթի տունէն ^Գխլեց, անոնք Նաբատեան Յերոբովամը թագաւոր հռչակեցին, ու Յերոբովամ ^Գարգիլեց Իսրայէլը՝ որ Տէրոջ հետեւի, եւ անոնց մեծ մեղք գործել տուաւ: **22** Իսրայէլի որդիները Յերոբովամի բոլոր գործած մեղքերուն մէջէն ընթացան. անոնցմէ չհեռացան, **23** մինչեւ որ Տէրը Իսրայէլը իր ներկայութենէն հեռացուց, ինչպէս իր բոլոր ծառաներուն՝ մարգարէներուն ^Գմիջոցով ըսեր էր: Այսպէս Իսրայէլ իր՝ երկրէն Ասորեստան տարագրուեցաւ մինչեւ

^Գ Եբր.՝ ըրած

^Բ Եբր.՝ աստարովթներ

^Գ Եբր.՝ ձեռքով

^Դ Եբր.՝ աստարովթ

^Ե Եբր.՝ ըրած

^Զ Եբր.՝ պատռեց

^Է Եբր.՝ ըջեց

^Ը Եբր.՝ ձեռքով

այսօր:

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆՑԻՆԵՐԸ ԿՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՄԷՋ

24 Ասորեստանի թագաւորը Բաբելոնէն, Զուլթայէն, Աւայէն, Եմաթէն եւ Սեփարուիմէն **մարդիկ** բերաւ, ու Սամարիայի քաղաքներուն մէջ բնակեցուց՝ Իսրայէլի որդիներուն տեղը. անոնք ալ Սամարիայի տիրացան եւ անոր քաղաքներուն մէջ բնակեցան: **25** Անոնց հոն բնակելուն սկիզբը՝ Տէրոջմէն չէին վախնար. Տէրն ալ անոնց մէջ առիւծներ դրկեց, որոնք զիրենք կը մեռցնէին: **26** Ուստի Ասորեստանի թագաւորին ըսին. «Այն ազգերը՝ որ դուն փոխադրեցիր ու Սամարիայի քաղաքներուն մէջ բնակեցուցիր, **այդ** երկրին Աստուածը **պաշտելու** կերպը չեն գիտեր. ուստի ան իրենց մէջ առիւծներ դրկեց, եւ ահա՛ զիրենք կը մեռցնեն՝ որովհետեւ **այդ** երկրին Աստուածը **պաշտելու** կերպը չեն գիտեր»: **27** Այն ատեն Ասորեստանի թագաւորը պատուիրեց. «Ձեր անկէ տարագրած քահանաներէն մէկը հո՛ն տարէք, որ երթայ հոն բնակի, ու **այդ** երկրին Աստուածը **պաշտելու** կերպը անոնց սորվեցնէ»: **28** Սամարիայէն տարագրուած քահանաներէն մէկը գնաց Բեթէլի մէջ բնակեցաւ, եւ անոնց կը սորվեցնէր թէ ի՛նչպէս Տէրոջմէն վախնալու էին: **29** Սակայն իւրաքանչիւր ազգ իր աստուածները կը շինէր ու Սամարացիներուն շինած բարձր տեղերու տուններուն մէջ կը դնէր, իւրաքանչիւր ազգ իր բնակած քաղաքին մէջ: **30** Բաբելացիները Սաքքովթ-Բանովթը շինեցին, Զուլթացիները Ներգաղը շինեցին, Եմաթացիները Ասիմաթը շինեցին, **31** Աւացիները Նեփասն ու Թարթակը շինեցին. Սեփարուիմացիները իրենց որդիները Սեփարուիմացիներու աստուածներուն՝ Ադրամելէքի եւ Անամելէքի համար կրակով կ'այրէին: **32** Տէրոջմէն ալ կը վախնային. ուստի իրենց համար՝ իրենց ¹մէջէն բարձր տեղերու քուրմեր ²կը նշանակէին՝, որոնք իրենց համար **զոհ** կ'ընծայէին բարձր տեղերու տուններուն մէջ: **33** Այսպէս՝ Տէրոջմէն կը վախնային, **նաեւ** իրենց աստուածները կը պաշտէին՝ այն ազգերուն սովորութիւններուն համաձայն, որոնց մէջէն տարագրուած էին:

34 Մինչեւ այսօր՝ անոնք նախկին սովորութիւններուն համաձայն կը վարուին. ո՛չ Տէրոջմէն կը վախնան, ո՛չ իրենց կանոններուն եւ սովորութիւններուն համաձայն կը վարուին, ո՛չ ալ այն Օրէնքին ու պատուիրանին՝ որ Տէրը Յակոբի որդիներուն հրամայեց, անոր անունը Իսրայէլ դնելէ **ետք**: **35** Տէրը անոնց հետ ուխտ կնքեր էր եւ անոնց պատուիրեր էր. «Ուրիշ աստուածներէ մի՛ վախնաք ու անոնց մի՛ երկրպագէք. զանոնք մի՛ պաշտէք եւ անոնց զոհ մի՛ մատուցանէք: **36** Հապա ձեզ Եգիպտոսի երկրէն մեծ կարողութեամբ ու երկարած բազուկով հանող Տէրոջմէն վախցէք, անո՛ր երկրպագեցէք եւ անո՛ր զոհ մատուցանեցէք: **37** Անոր ձեզի համար գրած կանոնները, ⁴դատաւճիռները, Օրէնքն ու պատուիրանը մի՛շտ զգուշութեամբ գործադրեցէք, եւ ուրիշ աստուածներէ մի՛ վախնաք: **38** Ձեզի հետ կնքած ուխտս մի՛ մոռնաք եւ ուրիշ աստուածներէ մի՛ վախնաք. **39** հապա Տէրոջմէն՝ ձեր Աստուծմէն վախցէք, ու ի՛նք ձեզ պիտի ազատէ ձեր բոլոր թշնամիներուն ձեռքէն»: **40** Բայց անոնք մտիկ չըրին, հապա իրենց նախկին

¹ Եբր.՝ հողէն

² Եբր.՝ ծայրերէն

³ Եբր.՝ կ'ընէին

⁴ Կամ՝ սովորութիւնները

սովորութիւններուն համաձայն վարուեցան: **41** Այդ ազգերը Տէրոջմէն կը վախճային, **բայց** իրենց՝ կուռքերն ալ կը պաշտէին. նաեւ անոնց որդիները, եւ անոնց որդիներուն որդիները՝ մինչեւ այսօր կը վարուին **այնպէս**, ինչպէս իրենց հայրերը վարուեցան:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԵԶԵԿԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 29. 1-2: 31. 1)

18

Իսրայէլի թագաւորին՝ Էլայի որդիին՝ Ովսէէի երկրորդ տարին, Յուդայի Աքագ թագաւորին որդիին՝ Եզեկիա թագաւոր եղաւ: **2** Զսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քսանինը տարի թագաւորեց: Իր մայրը Զաքարիայի աղջիկն էր՝ Աբիա անունով: **3** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ «առջեւ ուղիղ է, իր հօր՝ Դաւիթի բոլոր ըրածներուն պէս: **4** Ան բարձր տեղերը հանեց, արձանները կոտորեց, աստարովքները կտրեց, եւ Մովսէսի շինած պղինձէ օձը ջախջախեց, (որովհետեւ մինչեւ այդ օրերը Իսրայէլի որդիները անոր խունկ կը ծխէին,) զայն՝ Քէէսթան կոչելով: **5** Ան Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն վստահեցաւ. իրմէ ետք իր նմանը չեղաւ Յուդայի բոլոր թագաւորներուն մէջ, ո՛չ ալ իրմէ առաջ եղողներուն մէջ: **6** Տէրոջ յարեցաւ եւ՝ Գանկէ չհեռացաւ, հապա անոր պատուիրանները պահեց, որ Տէրը Մովսէսի հրամայել էր: **7** Ուստի Տէրը անոր հետ էր. ուր որ ՚երթար՝՝ կը յաջողէր՝: Ասորեստանի թագաւորին դէմ ըմբոստացաւ, եւ անոր չհպատակեցաւ: **8** Փղշտացիները զարկաւ՝ մինչեւ Գազա եւ անոր հողամասը, պահապաններու աշտարակէն մինչեւ պարսպապատ քաղաքը:

9 Եզեկիա թագաւորին չորրորդ տարին, որ Իսրայէլի թագաւորին՝ Էլայի որդիին՝ Ովսէէի եօթներորդ տարին էր, Ասորեստանի Սաղմանասար թագաւորը Սամարիայի դէմ բարձրացաւ, ու զայն պաշարեց: **10** Երեք տարի ետք զայն գրաւեցին. Սամարիա Եզեկիայի վեցերորդ տարին (այսինքն Իսրայէլի թագաւորին՝ Ովսէէի իններորդ տարին) գրաւուեցաւ: **11** Ասորեստանի թագաւորը Իսրայէլը Ասորեստան տարագրեց, եւ զանոնք Գովզան գետին քով՝ Զաղա ու Զաբովր առաջնորդեց, նաեւ Մարերու քաղաքները. **12** արդարեւ անոնք Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն խօսքը մտիկ չըրին, եւ անոր ուխտն ու Տէրոջ ծառային՝ Մովսէսի բոլոր պատուիրածները անտեսեցին. մտիկ չըրին եւ չգործադրեցին:

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆՅԻՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

(Բ. Մնաց. 32. 1-19: Եսայ. 36. 1-22)

13 Եզեկիա թագաւորին տասնչորրորդ տարին՝ Ասորեստանի Սենեքերիմ թագաւորը Յուդայի բոլոր պարսպապատ քաղաքներուն դէմ բարձրացաւ, ու զանոնք գրաւեց: **14** Յուդայի Եզեկիա թագաւորը Լաքիս **մարդ** ղրկեց Ասորեստանի թագաւորին՝ ըսելով.

⁶ **Եբբ.**՝ քանդակուած պատկերներն

⁷ **Եբբ.**՝ աչքերուն

⁸ **Այսինքն՝** Պղինձի կտոր

⁹ **Եբբ.**՝ անոր ետեւէն

¹⁰ **Եբբ.**՝ դուրս ելլէր

¹¹ **Կամ՝** ուշիմ կ'ըլլար

«Մեղանչեցի. իմ քովէս վերադարձի՛ր. ինչ հարկ որ վրաս դնես՝ կը «հատուցանեմ»։ Ասորեստանի թագաւորը Յուդայի Եզեկիա թագաւորին վրայ երեք հարիւր տաղանդ արծաթ ու երեսուն տաղանդ ոսկի հարկ դրաւ։ 15 Եզեկիա Տէրոջ տան մէջ եւ թագաւորին տան գանձարանին մէջ գտնուած ամբողջ արծաթը տուաւ։ 16 Այդ ատեն Եզեկիա Տէրոջ տաճարին դռներուն ու դրանդիներուն վրայի ոսկին էքերթեց,– ի՛նք՝ Յուդայի Եզեկիա թագաւորը՝ զանոնք ոսկիով պատեր էր,– եւ Ասորեստանի թագաւորին տուաւ։

17 Ասորեստանի թագաւորը՝ Տարաթանը, Ռաբսարիսն ու Ռափսակը շատ զօրքով Լաքիսէն Երուսաղէմ դրկեց՝ Եզեկիա թագաւորին. անոնք ալ բարձրացան ու Երուսաղէմ հասան։ Երբ բարձրացան, եկան եւ վերի ակազանին ջրմուղին քով կանգ առին, որ Թափիչին արտին պողոտային վրայ է։ 18 Երբ թագաւորը կանչեցին, Զեղկիայի որդին՝ Եղիակիմ Բարբուճապետը, Սեբնա ատենադպիրը, եւ Ասափի որդին՝ Յովաք Դիւանադպիրը, դուրս ելան՝ անոնց քով։

19 Ռափսակ անոնց ըսաւ. «Եզեկիայի ըսէ՛ք. “Մեծ թագաւորը՝ Ասորեստանի թագաւորը սա՛ կը յայտարարէ. "Ի՞նչ է այդ վստահութիւնը՝ որուն ի՛կ'ապաւինիս։ 20 Դուն ըսիր. «Պատերազմի համար ծրագիր ու զօրութիւն ունիմ»։ Բայց ատոնք շրթունքի խօսքեր են։ Ուրեմն որո՞ւ վստահելով ինձի դէմ ըմբոստացար։ 21 Ահա՛ հիմա դուն այդ ջախջախուած եղէգէ ցուպին՝ Եգիպտոսի կը վստահիս, որուն եթէ մէկը յենի՝ իր ձեռքը պիտի մտնէ եւ զայն ծակէ։ Եգիպտոսի Փարաւոն թագաւորը այդպէս է բոլոր իրեն վստահողներուն»։ 22 Բայց եթէ ինձի ըսէք. “Մենք մեր Աստուծոյն՝ Եհովայի կը վստահինք, ասիկա ան չէ՞, որուն բարձր տեղերն ու զոհասեղանները Եզեկիա հանեց՝ Յուդայի եւ Երուսաղէմի բնակիչներուն հրամայելով. “Միայն ա՛յս զոհասեղանին առջեւ երկրպագեցէք՝ Երուսաղէմի մէջ»։ 23 Ուրեմն հիմա իմ տիրոջս՝ Ասորեստանի թագաւորին իհետ հաշտուէ՛, ու քեզի երկու հազար ձի տամ, եթէ կարենաս անոնց վրայ հեծեալներ դնել։ 24 Ի՞նչպէս իմ տիրոջս ամենէն պզտիկ ծառաներէն մէկ կուսակալին ի՞նչկրկիլ պիտի տաս,՝ դուն որ կառքերու եւ ձիաւորներու համար Եգիպտոսի կը վստահիս։ 25 Հիմա այս տեղը արդեօք առանց Եհովայի հրամանի՞ն բարձրացեր եմ՝ զայն կործանելու համար։ Եհովան ինձի ըսաւ. “Այս երկրին դէմ բարձրացի՛ր, ու զայն կործանէ՛»։

26 Զեղկիայի որդին՝ Եղիակիմ, Սեբնա ու Յովաք Ռափսակի ըսին. «Կ'աղերսե՛նք, քու ծառաներուդ հետ Ժասորերէ՛ն խօսէ, քանի որ մենք կը հասկնանք. մեզի հետ կ'երբայերէն

⁹ Եբբ.՝ կրեմ

⁵ Եբբ.՝ կոտորտեց

² Այսինքն՝ Լուացարարին

⁹ Եբբ.՝ թագաւորին տան վրայ եղողը

⁴ Եբբ.՝ յիշատակութիւններու դպիրը

⁸ Եբբ.՝ կը վստահիս

¹ Կամ՝ պատանդ տուր

¹⁰ Եբբ.՝ երեսը պիտի դարձնես

⁶ Եբբ.՝ արամերէ՛ն, կամ՝ քաղդէարէ՛ն

⁴ Եբբ.՝ հրէերէն

մի՛ խօսիր՝ պարիսպին վրայ եղող ժողովուրդին ականջներուն»։ **27** Բայց Ռափսակ անոնց պատասխանեց. «Միթէ այս խօսքերը ըսելու համար իմ տէրս զիս **միայն** քու տիրոջդ ու քեզի՞ ղրկեց. այս մարդոց **ալ** չէ՞, որոնք պարիսպին վրայ կը կենան, ձեզի հետ իրենց կղկղանքը ուտելու եւ իրենց մէզը խմելու»։

28 Յետոյ Ռափսակ ոտքի ելաւ, ու բարձր ձայնով եբրայերէն գոչեց եւ ըսաւ. «Մտի՛կ ըրէք մեծ թագաւորին՝ Ասորեստանի թագաւորին խօսքը։ **29** Թագաւորը սա՛ կը յայտարարէ. “Եզեկիա ձեզ թող չհրապուրէ, քանի որ ան չի կրնար ձեզ ‘անոր ձեռքէն’՝ ազատել։ **30** Եզեկիա ձեզի վստահիլ թող չտայ Եհովայի վրայ՝ ըսելով. “Եհովան մեզ անշուշտ պիտի ազատէ, եւ այս քաղաքը Ասորեստանի թագաւորին ձեռքը պիտի չմատնուի”⁶։ **31** Եզեկիայի մտիկ մի՛ ընէք, որովհետեւ Ասորեստանի թագաւորը սա՛ կը յայտարարէ. “Ինծի հետ ⁸հաշտութի՛նն ըրէք ու ինծի՛ ղեկէք, որ ձեզմէ իւրաքանչիւրը իր որթատունկէն եւ իր թզենիէն ուտէ, ու ձեզմէ իւրաքանչիւրը իր ջրհորին ջուրէն խմէ. **32** մինչեւ որ ես գամ եւ ձեզ տանիմ ձեր երկրին պէս երկիր մը, ցորենի ու քաղցուի երկիր մը, հացի եւ այգիներու երկիր մը, իւղ տուող ձիթենիներու եւ մեղրի երկիր մը, որպէսզի ապրիք ու չմեռնիք։ Եզեկիայի մտիկ մի՛ ընէք, քանի որ ձեզ կը համոզէ՛ ըսելով. “Եհովան մեզ պիտի ազատէ”։ **33** Միթէ **միւս** ազգերուն աստուածներէն իւրաքանչիւրը բնաւ ազատե՞ց իր երկիրը Ասորեստանի թագաւորին ձեռքէն։ **34** Եմաթի եւ Արփաթի աստուածները ո՞րն են. Սեփարուիմի, Անայի եւ Աւայի աստուածները ո՞րն են. միթէ անոնք Սամարիան իմ ձեռքէս ազատեցի՞ն։ **35** Այս երկիրներուն բոլոր աստուածներէն ո՞րը իր երկիրը իմ ձեռքէս ազատեց, որ Եհովան Երուսաղէմը իմ ձեռքէս ազատէ⁹»։

36 Բայց ժողովուրդը լուռ կեցաւ եւ ո՛չ մէկ խօսքով անոր պատասխանեց, քանի որ թագաւորը պատուիրէր էր. «Անոր մի՛ պատասխանէք»։

37 Զեղկիայի որդին՝ Եղիակիմ արքունապետը, Սեբնա ատենադպիրը, եւ Ասափի որդին՝ Յովաք դիւանադպիրը, իրենց հագուստները պատռած՝ Եզեկիայի գացին ու Ռափսակի խօսքերը անոր հաղորդեցին։

ԹԱԳԱԻՈՐԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԿԸ ՀԱՐՅՆԷ ԵՍԱՅԻԻ
(Եսայ. 37. 1-7)

19

Երբ Եզեկիա թագաւորը լսեց, իր հագուստները պատռեց, քուրձ հագաւ եւ Տէրոջ տունը մտաւ։ **2** Յետոյ Եղիակիմ արքունապետը, Սեբնա ատենադպիրն ու քահանաներուն երէցները, քուրձեր հագած, ղրկեց Ամովսի որդիին՝ Եսայի մարգարէին։ **3** Անոր ըսին. «Եզեկիա սա՛ կ'ըսէ. “Այսօր տագնապի, կշտամբանքի եւ անարգանքի օր է. արդարեւ “զաւակները մինչեւ Բարգանդին բերանը”՝ հասան, բայց ծնանելու ոյժ չկայ։ **4** Թերեւս Տէրը՝ քու Աստուածդ՝ Ռափսակի բոլոր խօսքերը լսէ,– որ իր տէրը՝ Ասորեստանի թագաւորը՝ ղրկեց ապրող Աստուածը նախատելու համար,– ու Տէրը՝ քու Աստուածդ՝ **իր**

⁶ Կամ՝ իմ ձեռքէս

⁸ Եբր.՝ օրհնութի՛նն

⁹ Եբր.՝ դուրս ելէք

¹⁰ Եբր.՝ որդիները

¹¹ Եբր.՝ կոտորելու տեղը

լսած խօսքերուն համար կշտամբէ: Ուրեմն դուն «գոյութիւն ունեցող» մնացորդին համար աղօթք բարձրացուր⁴»: 5 Եզեկիա թագաւորին ծառաները Եսայիի գացին. 6 Եսայի ալ անոնց ըսաւ. «Ձեր տիրոջ սա՛ ըսէք. “Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Մի՛ վախնար քու լսած խօսքերէդ, որոնցմով Ասորեստանի թագաւորին սպասաւորները ինծի հայհոյեցին: 7 Ահա՛ ես անոր վրայ ոգի մը պիտի ՚ղրկեմ, եւ լուր մը լսելով՝ իր երկիրը պիտի վերադառնայ. իր երկրին մէջ գայն սուրով պիտի “գարնեմ”⁵»:

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆՑԻՆԵՐԸ ՈՒՐԻՇ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ՄԸ ԿԸ ՂՐԿԵՆ
(Եսայ. 37. 8-20)

8 Ռափսակ վերադարձաւ, եւ Ասորեստանի թագաւորը գտաւ՝ որ Լեբնայի դէմ կը պատերազմէր, որովհետեւ լսած էր թէ Լաքիսէն մեկնել է: 9 Սենեքերիմ՝ Եթովպիայի Թարակա թագաւորին մասին լսեց թէ կ’ըսէին. «Ահա՛ ան քեզի դէմ պատերազմելու համար դուրս ելեր է»: Դարձեալ Եզեկիայի պատգամաւորներ ղրկեց՝ ըսելով. 10 «Յուդայի Եզեկիա թագաւորին սա՛ ըսէք. “Քու Աստուածդ՝ որուն կը վստահիս, քեզ թող չհրապուրէ՛ ըսելով. “Երուսաղէմ Ասորեստանի թագաւորին ձեռքը պիտի չմատնուի”»: 11 Ահա՛ դուն լսեցիր ինչ որ Ասորեստանի թագաւորները բոլոր երկիրներուն ըրին, ի՛նչպէս զանոնք ակերեցին. ուստի միայն դո՛ւն պիտի ազատիս: 12 Միթէ իմ հայրերուս կոտորած ազգերուն – Գովզանի, Խառանի, Ռեսեփի, եւ Թելասարի մէջ եղող Եդեմի որդիներուն – աստուածները զանոնք ազատեցի՞ն: 13 Ո՛ր են Եմաթի թագաւորը, Արփաթի թագաւորը, ու Սեփարուիմ քաղաքին, Անայի եւ Աւայի թագաւորը⁶»:

14 Եզեկիա անամակը պատգամաւորներուն ձեռքէն առաւ եւ զայն կարդաց. ապա Տէրոջ տունը բարձրացաւ, ու Եզեկիա Տէրոջ առջեւ զայն էբացաւ: 15 Եզեկիա Տէրոջ առջեւ աղօթեց՝ ըսելով. «Ո՛վ Տէր, Իսրայէլի՛ Աստուած, որ քերովբէներու վրայ կը բազմիս, երկրի բոլոր թագաւորութիւններուն Աստուածը միայն դուն ես. երկինքն ու երկիրը դո՛ւն ըստեղծեցիր: 16 Ո՛վ Տէր, դարձո՛ւր ականջդ եւ լսէ՛. ո՛վ Տէր, բա՛ց աչքերդ ու նայէ՛, եւ լսէ՛ Սենեքերիմի խօսքերը, որ ղրկեց ապրող Աստուածը նախատելու համար: 17 Ո՛վ Տէր, Ասորեստանի թագաւորները ի՛րապէս ազգերն ու անոնց երկիրները ակերեցին 18 եւ անոնց աստուածները կրակի մատնեցին, որովհետեւ անոնք Աստուած չէին, հապա մարդու ձեռագործ էին, փայտ ու քար. ուստի զանոնք կորսնցուցին: 19 Ուստի հիմա կ’աղերսե՛մ, ո՛վ Տէր, մեր Աստուածը, ազատէ՛ մեզ անոր ձեռքէն, որպէսզի երկրի բոլոր թագաւորութիւնները գիտնան թէ միայն դո՛ւն, ո՛վ Տէր, Աստուած ես»:

ԵՍԱՅԻԻ ՊԱՏԳԱՄԸ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒՆ
(Եսայ. 37. 21-38)

⁴ Եբբ.՝ գտնուող
⁵ Եբբ.՝ տամ
⁶ Եբբ.՝ տապալեմ
⁷ Եբբ.՝ գրութիւնը
⁸ Եբբ.՝ տարածեց
⁹ Եբբ.՝ ըրիր

20 Ամովսի որդին՝ Եսայի Եզեկիայի մարդ ղրկեց՝ ըսելով. «Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. “Ասորեստանի Սենքերիմ թագաւորին մասին ինծի աղօթածդ լսեցի:

21 Ահա՛ւասիկ անոր դէմ Տէրոջ ըսած խօսքը.

“Սիոնի կոյս աղջիկը քեզ արհամարհեց, քեզ ծաղրեց.

Երուսաղէմի աղջիկը քու ետեւէդ գլուխ շարժեց:

22 Դուն ո՞վ նախատեսիր, որո՞ւն հայհոյեցիր.

Որո՞ւն դէմ ձայնդ բարձրացուցիր.

Իսրայէլի սուրբի՞ն դէմ աչքերդ վերցուցիր:

23 Տէ՛րը նախատեսիր քու պատգամաւորներուդ թմիջոցով, եւ ըսիր.

«Իմ ժբազմաթիւ կառքերովս՝ լեռներուն բարձունքը ելայ,

Լիբանանի լանջերը.

Անոր յաղթահասակ մայրիները

Եւ ընտիր եղեւիհները՝ Իպիտի կտրեմ՝,

Ու՛ պիտի հասնիմ՝՝ անոր ծայրագոյն ՚բնակութիւնը,

Անոր ծԿարմեղոսին անտառը:

24 Ես փորեցի, եւ օտար ջուրերը խմեցի.

Ոտքերուս ներբաններով ցամքեցուցի

՝պաշարուած տեղերուն՝ բոլոր գետերը»:

25 Միթէ՛ լսած չե՞ս թէ ասիկա ե՛ս պատրաստեցի նախապէս,

Ե՛ս ՚ծրագրեցի վաղեմի օրերէն.

Հիմա իրագործեցի,

Որպէսզի դուն պարսպապատ քաղաքները ււերակի կոյտերու վերածես:

26 Ուստի անոնց բնակիչները ծանգօր եղան,

Ջարհուրեցան եւ ամչցան.

Անոնք դաշտի բոյսի պէս,

Կանաչ դալարի պէս,

Տանիքի խոտի պէս,

Հասուննալէն առաջ խորշակահար ցորենի պէս եղան:

27 Բայց ես քու նստիլդ, դուրս ելլելդ ու ներս մտնելդ գիտեմ,

^բ Եբբ.՝ ձեռքով

^ժ Եբբ.՝ կառքերու կառքերովս

^ի Կամ՝ կտրեցի

^լ Կամ՝ հասայ

^խ Եբբ.՝ իջեւանը

^ծ Կամ՝ պտղաբեր արտին

^կ Կամ՝ Եգիպտոսի

^հ Եբբ.՝ ձեւակերպեցի

^ձ Եբբ.՝ ձեռքը կարճ

Նաեւ ինծի դէմ **ունեցած** մոլեգնութիւնդ:

28 Որովհետեւ ինծի դէմ **ունեցած** մոլեգնութիւնդ
Եւ քու անպատկառութիւնդ ականջներուս բարձրացան:
Ես ալ իմ օղակս քու քիթդ պիտի դնեմ,
Եւ իմ սանձս՝ քու շրթունքդ,
Ու քու եկած ճամբայէդ քեզ պիտի վերադարձնեմ:

29 Եւ սա՛ քեզի նշան **պիտի** ըլլայ.
Այս տարի ինքնիրմէ բուսածը պիտի ուտէք,
Երկրորդ տարին՝ ինկած հատերէն բուսածը,
Իսկ երրորդ տարին՝ սերմանեցէ՛ք ու հնձեցէ՛ք,
Այգիներ՝ տնկեցէք եւ անոնց պտո՛ղը կերէք:

30 Յուդայի տունէն ազատած մնացորդը՝
Վարէն արմատ պիտի ՚արձակէ,
Ու վերէն պտուղ պիտի տայ.

31 Արդարեւ Երուսաղէմէն մնացորդ մը պիտի ելլէ,
Ու Սիոն լեռնէն՝ ազատածներ.
Ասիկա զօրքերու Տէրոջ նախանձախնդրութիւնը պիտի կատարէ:

32 Հետեւաբար Ասորեստանի թագաւորին մասին Տէրը սա՛ կը յայտարարէ.
«Ան այս քաղաքը պիտի չմտնէ
Անոր նետ պիտի չարձակէ,
Անոր առջեւ վահանով պիտի չգայ,
Անոր դէմ հողաբլուր պիտի չբարձրացնէ.

33 Իր եկած ճամբայէն պիտի վերադառնայ,
Եւ այս քաղաքը պիտի չմտնէ, – կը պատգամէ Տէրը□:–

34 Այս քաղաքը պիտի պաշտպանեմ՝
Որ զայն ազատեմ իմ **անունիս** համար,
Ու իմ ծառայիս՝ Դաւիթի **սիրոյն** համար»□»:

35 Այդ գիշերը՝ Տէրոջ հրեշտակը դուրս ելաւ, եւ Ասորեստանցիներու բանակավայրին մէջ հարիւր ութսունհինգ հազար **մարդ** զարկաւ. երբ առտուն՝ կանուխ ելան, ահա՛ անոնք բոլորն ալ մեռած՝ մարմիններ էին: **36** Ուստի Ասորեստանի Սենքերիմ թագաւորը մեկնեցաւ. գնաց, Նինուէ վերադարձաւ եւ **հոն** մնաց: **37** Երբ իր աստուծոյն՝ Նեսրաքի տան մէջ կ'երկրպագէր, իր որդիները՝ Ադրամելէք ու Սարասար՝ զինք սուրով զարկին, եւ Արարատի երկիրը խոյս տուին: Անոր տեղ իր որդին՝ Ասորդան թագաւոր եղաւ:

ԵԶԵԿԻԱՅԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆԱԼԸ ԵՒ ԿԱԶԴՈՒՐՈՒԻԼԸ
(Եսայ. 38. 1-8, 21-22: Բ. Մնաց. 32. 24-26)

20

Այդ օրերը Եզեկիա մահուան **աստիճան** հիւանդացաւ: Ամովսի որդին՝ Եսայի մարգարէն անոր եկաւ եւ անոր ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. «Ընտանիքիդ պատուէ՛ր տուր, քանի դուն պիտի մեռնիս. **ա՛լ** պիտի չապրիս□»: **2** Ան ալ իր երեսը պատին դարձուց ու Տէրոջ աղօթեց՝ ըսելով. **3** «Ո՛վ Տէր, կ'աղերսեմ, յիշէ՛ թէ ճշմարտութեամբ ու

¹ Եբր.՝ առնէ
⁶ Եբր.՝ դիակներ

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

կատարեալ սիրտով ընթացայ քու «անջելո, եւ ըրի ինչ որ քեզի հաճելի» է»։ Ապա Եզեկիա «դառնապէս լացաւ։

4 Եսայի տակաւին միջին գաւիթէն ելած չէր, երբ «Տէրը խօսեցաւ» անոր՝ ըսելով. **5** «Վերադարձիր, ու իմ ժողովուրդիս առաջնորդին՝ Եզեկիայի ըսէ՛. «Տէրը, քու հօրդ՝ Դաւիթի Աստուածը, սա՛ կը յայտարարէ. «Քու աղօթքդ լսեցի եւ արցունքներդ տեսայ. ահա՛ քեզ պիտի բուժեմ, ու երրորդ օրը Տէրոջ տունը պիտի բարձրանաս։ **6** Քու օրերուդ վրայ տասնհինգ տարի պիտի աւելցնեմ. քեզ եւ այս քաղաքը Ասորեստանի թագաւորին ձեռքէն պիտի ազատեմ, ու այս քաղաքը պիտի պաշտպանեմ իմ **անունիս** համար, եւ իմ ծառայիս՝ Դաւիթի **սիրոյն** համար»^ա»։ **7** Եսայի ըսաւ. «Շարո՛ց մը չոր թուզ առէք»։ Առին, պալարին վրայ դրին, եւ ան առողջացաւ։

8 Եզեկիա Եսայիի ըսաւ. «Ի՞նչ նշանով Տէրը զիս պիտի բուժէ, ու երրորդ օրը Տէրոջ տունը պիտի բարձրանամ»։ **9** Եսայի ըսաւ. «Սա՛ նշանը պիտի ունենաս Տէրոջմէն, թէ Տէրը իր ըսած խօսքը պիտի իրագործէ. ստուերը տասը աստիճան **յառաջ** երթայ, թէ տասը աստիճան վերադառնայ»։ **10** Եզեկիա պատասխանեց. «Ստուերին տասը աստիճան երկարիլը «դիւրին է. ո՛չ, հապա ստուերը տասը աստիճան թող վերադառնայ»։ **11** Ուստի Եսայի մարգարէն Տէրոջ գոչեց, եւ ան ստուերը տասը աստիճան վերադարձուց այն աստիճաններէն, որոնցմէ իջած էր Աքազի արեւի ժամացոյցին վրայ։

ԲԱԲԵԼՈՆԻ ՊԱՏԳԱՍԱԻՈՐՆԵՐԸ

(Եսայ. 39. 1-8)

12 Այդ ատեն Բաբելոնի թագաւորը, Բաղադանի որդին՝ «Մարովդաք-Բաղադան», համակներ եւ ընծաներ դրկեց Եզեկիայի, քանի որ Եզեկիայի հիւանդացած ըլլալը լսեր էր։ **13** Եզեկիա «անոնց մտիկ ըրաւ», եւ ցուցուց իր թանկարժէք առարկաներուն ամբողջ թգանձատունը – արծաթը, ոսկին, բուրաւէտ **համեմներն** ու «հոտաւէտ իւղը –, իր իգինանոցը եւ ամէն ինչ որ իր գանձերուն մէջ կը գտնուէր։ Ոչինչ մնաց իր տան մէջ եւ իր ամբողջ տէրութեան մէջ, որ Եզեկիա անոնց չցուցուց։

^ա Եբր.՝ աչքերուդ

^բ Եբր.՝ աչքերուդ լաւ

^գ Եբր.՝ մեծ լացով

^դ Եբր.՝ Տէրոջ խօսքը եղաւ

^ե Եբր.՝ թեթեւ

^զ Եբր.՝ Բարովդաք-Բաղադան

^է Եբր.՝ գրութիւններ

^ը Կամ՝ անոնցմով ուրախացաւ

^թ Եբր.՝ տունը

^ժ Եբր.՝ լաւորակ

^ի Եբր.՝ զէնքերուն տունը

14 Եսայի մարգարէն Եզեկիա թագաւորին եկաւ եւ անոր ըսաւ. «Այդ մարդիկը ի՞նչ ըսին. ուրկէ՞ եկան քեզի»: Եզեկիա պատասխանեց. «Հեռաւոր տեղէ՛ Բաբելոնէն եկան»: 15 Ան ըսաւ. «Քու տանդ մէջ ի՞նչ տեսան»: Եզեկիա պատասխանեց. «Տանս մէջ ինչ որ կար՝ տեսան. գանձերուս մէջ ոչինչ ՚մնաց՝ որ անոնց չցուցուցի»: 16 Այն ատեն Եսայի Եզեկիայի ըսաւ. «Տէրոջ խօսքը մտի՛կ ըրէ. 17 “Ահա՛ օրերը կու գան, երբ ամէն ինչ որ տանդ մէջ կայ եւ ինչ որ քու հայրերդ մինչեւ այսօր կուտակած են՝ Բաբելոն պիտի տարուին. ոչինչ պիտի մնայ,– կը յայտարարէ Տէրը:– 18 Նաեւ որդիներէդ՝ որ քեզմէ պիտի ելլեն, որ դուն պիտի ծնանիս, պիտի բռնեն, եւ անոնք Բաբելոնի թագաւորին պալատին մէջ ներքինի պիտի ըլլան»»: 19 Եզեկիա Եսայիի պատասխանեց. «Տէրոջ խօսքը, որ դուն ըսիր, ^Խնպաստաւոր է»: **Ինքնիրեն կ'ըսէր.** «**Նպաստաւոր չէ՞, քանի որ իմ օրերուս մէջ խաղաղութիւն եւ ^Ծապահովութիւն պիտի ըլլայ**»:

ԵԶԵԿԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ
(Բ. Մնաց. 32. 32-33)

20 Եզեկիայի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր քաջութիւնները, շինած աւազանն ու ջրմուղը, եւ քաղաքին մէջ ջուր բերելը, ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: 21 Եզեկիա իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ անոր տեղ իր որդին՝ Մանասէ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՄԱՆԱՍԷ ԹԱԳԱՒՈՐԸ
(Բ. Մնաց. 33. 1-20)

21

Մանասէ տասներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ յիսունհինգ տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Էփսիփա էր: 2 Ան Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն Տէրոջ վտարած ազգերուն գարշութիւններուն համաձայն: 3 Իր հօր՝ Եզեկիայի կործանած բարձր տեղերը վերակառուցանեց, Բահաղի բազիլներ կանգնեցուց, եւ Աստարովթի **կուռք** մը շինեց, ինչպէս Իսրայէլի Աքաաբ թագաւորը ըրեր էր: Երկինքի բոլոր զօրքերուն երկրպագեց ու զանոնք պաշտեց: 4 Նաեւ բազիլներ կառուցանեց Տէրոջ տան մէջ, որուն մասին Տէրը ըսեր էր. «Երուսաղէմի՛ մէջ պիտի դնեմ իմ անունս»: 5 Տէրոջ տան երկու գաւիթներուն մէջ՝ երկինքի բոլոր զօրքերուն բազիլներ կառուցանեց: 6 Իր որդին կրակէ անցուց. կը գուշակէր, կը հմայէր, վհուկներ ու նշանագէտներ ^Բունէր, **եւ** Տէրոջ առջեւ շատ չարիք գործեց ու զայն գրգռեց: 7 Իր շինած Աստարովթի ^Գկուռքը այն տան մէջ դրաւ, որուն մասին Տէրը Դաւիթի եւ անոր որդիին՝ Սողոմոնի ըսեր էր. «Ա՛յս տան մէջ, ու Երուսաղէմի՛ մէջ – որ Իսրայէլի բոլոր տոհմերէն

^Ի Եբր.՝ կար
^Խ Եբր.՝ լաւ
^Ծ Եբր.՝ ճշմարտութիւն
^Մ Եբր.՝ աչքերուն
^Բ Եբր.՝ կ'ընէր
^Գ Եբր.՝ քանդակուած պատկերը

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ 7. ԳԻՐԸԸ

ընտրեցի – պիտի դնեմ իմ անունս յաւիտեան: **8** Իսրայէլի ոտքը անգամ մըն ալ պիտի չջարժեմ այն քերկրէն, որ անոնց հայրերուն տուի. միայն թէ անոնք իմ բոլոր պատուիրաններս եւ իմ ծառայիս՝ Մովսէսի անոնց պատուիրած ամբողջ Օրէնքը զգուշութեամբ գործադրեն»: **9** Բայց անոնք մտիկ չըրին, ու Մանասէ այնպէս մոլորեցուց զանոնք, որ Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն Տէրոջ բնաջնջած ազգերէն աւելի չարիք գործեցին:

10 Տէրը իր ծառաներուն՝ մարգարէներուն էմիջոցով խօսեցաւ, ըսելով. **11** «Քանի Յուդայի Մանասէ թագաւորը այս գարշութիւնները գործելով՝ իրմէ առաջ եղող Ամորհացիներուն բոլոր ըրածներէն աւելի չարիք գործեց, եւ իր չաստուածներով Յուդայի ալ մեղանչել տուաւ, **12** Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. “Ահա՛ ես Երուսաղէմի վրայ ու Յուդայի վրայ այնպիսի չարիք մը պիտի դրկեմ, որ զայն լսող իւրաքանչիւրին երկու ականջը պիտի հնչէ: **13** Երուսաղէմի վրայ Աամարիայի լարը եւ Աքաաբի տան հարթաչափը պիտի քաշեմ. Երուսաղէմը պիտի սրբեմ, ինչպէս մէկը աման մը կը սրբէ ու սրբելէն ետք “կը շրջէ”»: **14** Իմ ծառանգութեանս մնացորդը երեսէ պիտի ձգեմ. զանոնք իրենց թշնամիներուն ձեռքը պիտի մատնեմ, եւ իրենց բոլոր թշնամիները զանոնք պիտի կողոպտեն ու յափշտակեն. **15** որովհետեւ իմ առջեւ չարիք գործեցին, եւ իրենց հայրերուն Եգիպտոսէն ելած օրէն մինչեւ այսօր զիս գրգռեցին»: **16** Նաեւ Մանասէ յոյժ շատ անմեղ արիւն թափեց, այնպէս որ Երուսաղէմը ծայրէ ծայր լեցուց, իր մեղքէն զատ՝ որով Յուդայի մեղանչել տուաւ, Տէրոջ առջեւ չարիք գործելով:

17 Մանասէի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր ըրածները, եւ իր գործած մեղքը՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **18** Մանասէ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ իր տան պարտէզին մէջ՝ Ոգայի պարտէզին մէջ թաղուեցաւ. անոր տեղ իր որդին՝ Ամոն թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՄՈՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 33. 21-25)

19 Ամոն քսաներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երկու տարի թագաւորեց: Իր մայրը Ետեբացի Արուսի աղջիկն էր՝ Մեսողոմիթ անունով: **20** Ան Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, ինչպէս իր հայրը՝ Մանասէ ըրեր էր: **21** Իր հօր ընթացած ամբողջ ճամբայէն ընթացաւ. իր հօր պաշտած չաստուածները պաշտեց, եւ անոնց երկրպագեց: **22** Տէրը՝ իր հայրերուն Աստուածը լքեց ու Տէրոջ ճամբայէն չընթացաւ:

23 Ամոնի ծառաները անոր դէմ դաւադրեցին, եւ թագաւորը իր տան մէջ մեռցուցին: **24** Իսկ երկրին ժողովուրդը Ամոն թագաւորին դէմ բոլոր դաւադրողները էմեռցուց: Ապա երկրին ժողովուրդը անոր որդին՝ Յովսիան իր տեղ թագաւոր հռչակեց:

25 Ամոնի կատարած մնացեալ արարքները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **26** Զայն Ոգայի պարտէզը՝ իր գերեզմանին մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովսիա թագաւոր եղաւ:

⁷ Եբբ.՝ հողէն

⁸ Եբբ.՝ ձեռքով

⁹ Եբբ.՝ երեսի վրայ կը դարձնէ

¹⁰ Եբբ.՝ զարկաւ

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎՍԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 34. 1-2)

22

Յովսիա ութ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երեսունմէկ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Բազկաթացի Ադայիայի աղջիկն էր՝ Յեդիդա անունով: **2** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ «առջեւ ուղիղ է. իր հօր՝ Դաւիթի ամբողջ ճամբայէն ընթացաւ, եւ **անկէ դէպի** աջ կամ ձախ չշեղեցաւ:

ՕՐԷՆՔԻՆ ԳԻՐԸԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

(Բ. Մնաց. 34. 8-28)

3 Յովսիա թագաւորին տասնութերորդ տարին, թագաւորը Մեսուղամի որդիին՝ Եսելիայի որդին, Սափան ատենադպիրը Տէրոջ տունը ղրկեց՝ ըսելով. **4** «Քեղկիա քահանայապետի՛ն գնա, եւ ան Տէրոջ տունը բերուած դրամը – որ Բդրան պահապանները ժողովուրդէն ժողվեցին – թող համրէ, **5** ու զայն գործակատարներուն – Տէրոջ տան վերատեսուչներուն – ձեռքը թող յանձնեն, որպէսզի անոնք ալ վճարեն ճեղքերը նորոգելու համար Տէրոջ տան մէջ գործող **6** հիւսներուն, կառուցանողներուն եւ որմնադիրներուն. նաեւ փայտ ու կոփուած քարեր թող գնեն՝ տունը նորոգելու համար»: **7** Բայց անոնց ձեռքը յանձնուած դրամին հաշիւը չէին պահանջեր, քանի որ անոնք հաւատարմութեամբ կը վարուէին: **8** Քեղկիա քահանայապետը Սափան ատենադպիրին ըսաւ. «Տէրոջ տան մէջ Օրէնքին գիրքը գտայ»: Քեղկիա **այդ** գիրքը Սափանի տուաւ. ան ալ զայն կարդաց: **9** Յետոյ Սափան ատենադպիրը թագաւորին եկաւ, թագաւորին լուր բերաւ, եւ ըսաւ. «Քու ծառաներդ տան մէջ գտնուած դրամը՝ ⁴հաւաքեցին ու գործակատարներուն – Տէրոջ տան վերատեսուչներուն – ձեռքը յանձնեցին »: **10** Նաեւ Սափան ատենադպիրը թագաւորին յըսաւ. «Քեղկիա քահանան ինծի գիրք մը տուաւ», եւ Սափան զայն թագաւորին առջեւ կարդաց: **11** Երբ թագաւորը Օրէնքի գիրքին խօսքերը լսեց, իր հագուստները պատռեց: **12** Յետոյ թագաւորը Քեղկիա քահանային, Սափանի որդիին՝ Աքիկամի, Միքիայի որդիին՝ Աքոբորի, Սափան ատենադպիրին ու թագաւորին ծառային՝ Ասայիայի պատուիրեց. **13** «Գացէ՛ք, ինծի համար, ժողովուրդին համար եւ ամբողջ Յուդայի համար Տէրոջ խորհուրդ հարցուցէ՛ք՝ այս գտնուած գիրքին խօսքերուն մասին. արդարեւ մեր վրայ Տէրոջ մեծ ցասումը բորբոքեր է, որովհետեւ մեր հայրերը այս գիրքին խօսքերուն հնազանդած չեն, ու մեզի համար բոլոր գրուածները գործադրած չեն»:

14 Քեղկիա քահանան, Աքիկամ, Աքոբոր, Սափան եւ Ասայիա գացին Արասի որդիին՝ Թեկուայի որդիին՝ Սեղղում հանդերձապետին կնոջ, Ողդա մարգարէուհիին: Ան Երուսաղէմ կը բնակէր, ⁵Մասեճայի մէջ: Անոր հետ խօսեցան, **15** ան ալ ըսաւ իրենց. «Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. “Չեզ ինծի ղրկող մարդուն սա՛ ըսէք. **16**

¹ Երբ.՝ աչքերուն

² Երբ.՝ սեմին

³ Երբ.՝ թափեցին

⁴ Երբ.՝ պատմեց եւ ըսաւ

⁵ Այսինքն՝ երկրորդ թաղամասին

"Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. «Ահա՛ ես այս տեղին եւ անոր բնակիչներուն վրայ չարիք պիտի բերեմ, **այսինքն՝** Յուդայի թագաւորին կարդացած գիրքին բոլոր խօսքերը: **17** Որովհետեւ զիս լքեցին եւ ուրիշ աստուածներու խունկ ծխեցին, որպէսզի իրենց ձեռքերուն բոլոր գործերով զիս գրգռեն. ուստի այս տեղին վրայ իմ ցասումս պիտի բորբոքի ու պիտի չմարի»": **18** Բայց Տէրոջ խորհուրդ հարցնելու համար ձեզ դրկող Յուդայի թագաւորին սա՛ ըսէք. "Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. **19** «Զանի լսած խօսքերուդ համար քու սիրտդ՝ **կակուղցաւ**, ու Տէրոջ առջեւ խոնարհեցար՝ երբ լսեցիր իմ խօսքս,– թէ այս տեղին վրայ եւ անոր բնակիչներուն վրայ աներ ու անէծք պիտի ըլլան,– եւ հագուստներդ պատռեցիր ու իմ առջեւ լացիր, ե՛ս ալ լսեցի»,– կը պատգամէ Տէրը": **20** Հետեւաբար ահա՛ ես քեզ հայրերուդ քով պիտի ամփոփեմ, ու խաղաղութեամբ քու գերեզմանիդ մէջ պիտի ամփոփուիս: Այս տեղին վրայ իմ բերելիք բոլոր չարիքներս քու աչքերդ պիտի չտեսնեն»: Անոնք ալ թագաւորին **այս** պատասխանը բերին:

ՅՈՎՍԻԱ ԿԸ ՀԵՌԱՅՆԷ ԿՌԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ
(Բ. Մնաց. 34. 3-7, 29-33)

23

Թագաւորը **մարդ** դրկեց, եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի բոլոր երէցները իր քով հաւաքուեցան: **2** Թագաւորը Տէրոջ տունը բարձրացաւ, եւ իրեն հետ՝ Յուդայի բոլոր մարդիկն ու Երուսաղէմի բոլոր բնակիչները.– քահանաները, մարգարէները, եւ ամբողջ ժողովուրդը՝ պգտիկէն մինչեւ մեծը. անոնց՝ **առջեւ կարդաց Տէրոջ տան մէջ գտնուած Ուխտի գիրքին բոլոր խօսքերը: 3** Թագաւորը սիննին քով կայնած էր, ու Տէրոջ առջեւ ուխտ ըրաւ, որ Տէրոջ հետեւի՝ անոր պատուիրանները, վկայութիւններն ու կանոնները ամբողջ սիրտով եւ ամբողջ անձով պահելով, որպէսզի այդ գիրքին մէջ գրուած **ուխտին խօսքերը գործադրէ: Ամբողջ ժողովուրդն ալ ուխտին ^Դհաւանութիւն տուաւ": 4** Թագաւորը Զեղկիա քահանայապետին, երկրորդ **կարգի** քահանաներուն ու ^Եդրան պահապաններուն պատուիրեց որ Տէրոջ տաճարէն դուրս հանեն այն բոլոր առարկաները, որոնք Բահաղի համար, Աստարովթի համար, ու երկինքի բոլոր գօրքերուն համար շինուած էին: Զանոնք Երուսաղէմէն դուրս այրեց, Կեդրոնի մրգաստանին մէջ, եւ անոնց մոխիրը Բեթէլ տարաւ: **5** Յուդայի թագաւորներուն կարգած քուրմերը՝ **հեռացուց**, որոնք Յուդայի քաղաքներուն ու Երուսաղէմի շրջակայքին բարձր տեղերուն վրայ խունկ կը ծխէին, նաեւ Բահաղի, արեւին, լուսինին, ^Կհամաստեղութիւններուն ու երկինքի բոլոր գօրքերուն խունկ

^Գ Եբբ.՝ թուլցաւ

^Մ Եբբ.՝ ականջներուն

^Բ Եբբ.՝ կնքեց

^Գ Եբբ.՝ այդ ուխտին

^Դ Եբբ.՝ քով կայնեցաւ

^Ե Եբբ.՝ սեմին

^Զ Եբբ.՝ դադրեցուց

^Կ Կամ՝ կենդանակամարին, **այսինքն՝** զողիակոսին

ծխողները: **6** Աստարովթը Տէրոջ տունէն դուրս հանեց, Երուսաղէմէն դուրս՝ Կեդրոնի ձորը **տարաւ**. զայն Կեդրոնի ձորին մէջ այրեց, մանրելով փոշիի **վերածեց**, եւ անոր փոշին ժողովուրդին որդիներուն գերեզմաններուն վրայ ցանեց: **7** Տէրոջ տան մէջ գտնուող ^բիգացեալներուն տուները փլցուց, ուր կիները Աստարովթի ^բվարագոյրներ կը հիւսէին: **8** Յուդայի քաղաքներէն բոլոր քահանաները **Երուսաղէմ** բերաւ, ու Գաբայէն մինչեւ Բերսաբէ պղծեց այն բարձր տեղերը՝ ուր քահանաները խունկ ծխեր էին: Դռներուն բարձր տեղերն ալ փլցուց, որոնք **կը գտնուէին** քաղաքապետին՝ Յեսուի դրան մուտքը, **նաեւ** քաղաքին ^գդրան ձախ կողմը: **9** Սակայն բարձր տեղերուն քահանաները՝ Երուսաղէմ եղող Տէրոջ գոհասեղանը չէին բարձրանար, հապա իրենց եղբայրներուն մէջ բաղարջ կ'ուտէին: **10** Ենովմի որդիին ձորին մէջ եղող Տոփէթը պղծեց, որպէսզի ո՛չ մէկը իր որդին կամ աղջիկը կրակէ անցընէ՝ Սողոթի համար: **11** Նաեւ Տէրոջ տան մուտքէն հեռացուց Յուդայի թագաւորներուն արեւին ^հնուիրած ձիերը, որոնք ^կյարակից մասերուն՝ մէջ եղող Նաթանմելէք ներքինիին սենեակին քով էին. իսկ արեւին կառքերը կրակով այրեց: **12** Թագաւորը փլցուց Աքազի վերնատան տանիքին վրայ Յուդայի թագաւորներուն շինած բազիններն ու Տէրոջ տան երկու գաւիթներուն մէջ Մանասէի շինած բազինները. **զանոնք** անկէ ^լվերցուց, եւ անոնց ^նփոշին Կեդրոնի ձորը նետեց: **13** Թագաւորը պղծեց Երուսաղէմի դիմաց, Ապականութեան լերան աջ կողմը, Իսրայէլի Սողոմոն թագաւորին կառուցանած բարձր տեղերը՝ Սիդոնացիներուն պիղծ Աստարովթին համար, Մովաբացիներուն պիղծ Զամովսին համար, եւ Ամմոնի որդիներուն պիղծ Մեղքողին համար. **14** արձանները կոտրտեց, աստարովթները կտրեց, ու անոնց տեղերը մարդու ոսկորներով լեցուց:

15 Բեթէլի բազինն ալ,– **որ կը գտնուէր** Իսրայէլի մեղանչել տուող Նաբատեան Յերոբովամի շինած բարձր տեղը,– այդ բազինն ու բարձր տեղը փլցուց. բարձր տեղը այրեց, մանրելով փոշիի **վերածեց**, եւ աստարովթը այրեց: **16** Ապա Յովսիա դարձաւ, ու հոն՝ լերան վրայ եղող գերեզմանները տեսաւ: **Մարդ** դրկեց, գերեզմաններուն մէջէն ոսկորները առաւ, եւ բազինին վրայ այրելով զայն պղծեց, Տէրոջ խօսքին համաձայն, որ այս բաները ^դըսող Աստուծոյ մարդը բարձր ձայնով գոչեր էր: **17** **Թագաւորը** ըսաւ. «Ի՞նչ է այդ կոթողը՝ որ կը տեսնեմ»: Զաղաքին մարդիկը անոր ըսին. «Ատիկա Աստուծոյ մարդուն գերեզմանն է, որ Յուդայէն եկաւ ու Բեթէլի բազինին դէմ այս ըրած բաներդ ^ըըսաւ»: **18** **Թագաւորը** ըսաւ. «**Հանգի՛ստ** ձգեցէք զայն. ո՛չ մէկը **տեղէն** թող շարժէ անոր

^բ Եբբ.՝ վերապահուած մարդոց (այսինքն՝ կռապաշտական պոռնկութեան վերապահուած)

^բ Եբբ.՝ տուներ

^գ Եբբ.՝ դռնէն մտնող մէկու մը

^հ Եբբ.՝ տուած

^կ Կամ՝ արուարձանին

^լ Եբբ.՝ վազցուց

^ն Կամ՝ հողը

^դ Եբբ.՝ գոչող

^ը Եբբ.՝ գոչեց

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

ոսկորները»։ Ուստի անոր ոսկորները Սամարիայէն եկող մարգարէին ոսկորներուն հետ ձգերծ պահեցին⁵։ 19 Յովսիա Սամարիայի քաղաքներուն մէջ գտնուած բոլոր բարձր տեղերուն տուներն ալ հանեց, որոնք շինելով՝ Իսրայէլի թագաւորները Տէրը գրգռեր էին. անոնց ալ ըրաւ Բեթէլի մէջ կատարած բոլոր գործերուն համաձայն։ 20 Հոն գտնուած բարձր տեղերուն բոլոր քուրմերը բազիններուն վրայ զոհեց, եւ անոնց վրայ մարդու ոսկորներ այրեց. յետոյ Երուսաղէմ վերադարձաւ։

ՅՈՎՍԻԱ ԿԸ ՏՕՆԷ ԶԱՏԻԿԸ

(Բ. Մնաց. 35. 1-19)

21 Թագաւորը ամբողջ ժողովուրդին պատուիրեց. «Տէրոջ՝ ձեր Աստուծոյն Զատիկը կատարեցէք, ինչպէս այս Ուխտի գիրքին մէջ գրուած է»։ 22 Իրապէս այսպիսի Զատիկ կատարուած չէր Իսրայէլը դատող դատաւորներուն օրերէն ի վեր, եւ Իսրայէլի թագաւորներուն ու Յուդայի թագաւորներուն բոլոր օրերն ալ։ 23 Բայց Յովսիա թագաւորին տասնութերորդ տարին Տէրոջ այս Զատիկը կատարուեցաւ Երուսաղէմի մէջ։

ՅՈՎՍԻԱ Կ'ԸՆԷ ՈՒՐԻՇ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

24 Յովսիա նաեւ բնաջնջեց վհուկները, նշանագէտները, ՚ընտանեկան կուռքերն՝ ու չաստուածները, եւ Յուդայի երկրին մէջ ու Երուսաղէմի մէջ տեսնուող բոլոր պղծութիւնները, որպէսզի գործադրէ Օրէնքին խօսքերը, որոնք գրուած էին այն գիրքին մէջ՝ որ Զեղկիա քահանան Տէրոջ տունը գտեր էր։ 25 Անկէ առաջ անոր նման թագաւոր մը եղած չէր, որ իր ամբողջ սիրտով, ամբողջ անձով եւ ամբողջ զօրութեամբ Տէրոջ վերադառնար՝ Մովսէսի ամբողջ Օրէնքին համաձայն. ո՛չ ալ անկէ ետք անոր նմանը ելաւ։ 26 Բայց Տէրը չկասեցուց իր մեծ բարկութեան բորբոքումը – որով իր բարկութիւնը բորբոքած էր Յուդայի դէմ –, այն բոլոր գրգռութիւններուն պատճառով, որոնցմով Մանասէ գինք գրգռեր էր։ 27 Տէրը ըսաւ. «Յուդան ալ իմ ներկայութենէս պիտի հեռացնեմ, ինչպէս Իսրայէլը հեռացուցի. պիտի մերժեմ այս քաղաքը – իմ ընտրած Երուսաղէմս, եւ այս տունը՝ որուն մասին ըսի. “Իմ անունս հոն պիտի ըլլայ»։

ՅՈՎՍԻԱՅԻ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՄՃԱՆԸ

(Բ. Մնաց. 35. 20-36. 1)

28 Յովսիայի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են։

29 Անոր օրերը, Եգիպտոսի թագաւորը՝ Փարաւոն Նեքաւով, Ասորեստանի թագաւորին դէմ բարձրացաւ՝ դէպի Եփրատ գետը։ Յովսիա թագաւորը անոր հանդիպելու գնաց. երբ ան Յովսիան տեսաւ, գինք մեռցուց՝ Մակեդոնովի մէջ։ 30 Անոր ծառաները «իր մարմինը կառքով Մակեդոնովէն փոխադրեցին», Երուսաղէմ բերին, ու զայն իր գերեզմանին մէջ թաղեցին։ Երկրին ժողովուրդը Յովսիայի որդին՝ Յովաքազը առաւ, զայն օծեց եւ իր հօր

⁵ Եբբ.՝ ազատեցին

⁷ Եբբ.՝ թերափիմներն

⁶ Եբբ.՝ գինք՝ մեռած՝ կառք նստեցուցին, Մակեդոնովէն

տեղ թագաւոր հռչակեց:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԶԱԶ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Բ. Մնաց. 36. 2-4)

31 Յովաքազ քսաներեք տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երեք ամիս թագաւորեց: Իր մայրը Լեբնացի Երեմիայի աղջիկն էր՝ Ամիտաղ անունով: 32 Ան Տէրոջ ^մառջեւ չարիք գործեց, իր հայրերուն բոլոր ըրածներուն համաձայն: 33 Փարաւոն Նեքաւով զինք Եմաթի երկիրը՝ Ռեբդայի մէջ բանտարկեց, որպէսզի Երուսաղէմի մէջ չթագաւորէ, ու երկրին վրայ տուգանք դրաւ՝ հարիւր տաղանդ արծաթ եւ մէկ տաղանդ ոսկի: 34 Փարաւոն Նեքաւով Յովսիայի որդին՝ Եղիակիմը թագաւոր հռչակեց անոր հօր՝ Յովսիայի տեղ, եւ անոր անունը Յովակիմի փոխեց: Իսկ Յովաքազը բռնեց. ան Եգիպտոս գնաց, ու հոն մեռաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԿԻՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Բ. Մնաց. 36. 5-8)

35 Յովակիմ այդ արծաթն ու ոսկին Փարաւոնի տուաւ. բայց երկրին վրայ հարկ դրաւ, դրամը տալու համար՝ Փարաւոնի ի հրամանին համաձայն: Երկրի ժողովուրդէն արծաթն ու ոսկին պահանջեց, ամէն մէկուն վրայ դրուած հարկին համեմատ, որպէսզի Փարաւոն Նեքաւովի տայ:

36 Յովակիմ քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնմէկ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Ռումացի Փադայիայի աղջիկն էր՝ Զաբիդա անունով: 37 Ան Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, իր հայրերուն բոլոր ըրածներուն համաձայն:

24

Անոր օրերը Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը ^աարշաւեց, ու Յովակիմ երեք տարի անոր հպատակեցաւ. յետոյ ^բդադրեցաւ եւ անոր դէմ ըմբոստացաւ: 2 Տէրը անոր դէմ Զաղդէացիներուն գունդերը, Ասորիներուն գունդերը, Սովաբացիներուն գունդերն ու Ամմոնի որդիներուն գունդերը ղրկեց: Զանոնք Յուդայի դէմ ղրկեց, որպէսզի զայն կործանէ Տէրոջ խօսքին համաձայն, որ իր ծառաներուն՝ մարգարէներուն ^գմիջոցով ըսեր էր: 3 Անտարակոյս ասիկա Տէրոջ հրամանով ^դպատահեցաւ Յուդայի, որպէսզի զայն իր ներկայութենէն հեռացնէ՝ Մանասէի մեղքերուն համար, իր բոլոր ըրածներուն համեմատ. 4 նաեւ անոր թափած անմեղ արիւնին համար, քանի որ Երուսաղէմը անմեղ արիւնով լեցուցեր էր. ուստի Տէրը չուզեց **անոր** ներել:

^մ Եբբ.՝ աչքերուն
^յ Եբբ.՝ բերանին
^ա Եբբ.՝ բարձրացաւ
^բ Եբբ.՝ դարձաւ
^գ Եբբ.՝ ձեռքով
^դ Եբբ.՝ եղաւ

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ 7. ԳԻՐԸԸ

5 Յովակիմի մնացեալ արարքներն ու անոր բոլոր ըրածները՝ ահա՛ Յուդայի թագաւորներուն ժամանակագրութեան գիրքին մէջ գրուած են: **6** Յովակիմ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ անոր տեղ իր որդի՝ ^եՅովաքին թագաւոր եղաւ:

7 Եգիպտոսի թագաւորը անկէ ետք անգամ մըն ալ իր երկրէն չելաւ, քանի որ Բաբելոնի թագաւորը Եգիպտոսի թագաւորին ամբողջ ունեցածը գրաւեր էր՝ Եգիպտոսի վտակէն մինչեւ Եփրատ գետը:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԷԻՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 36. 9-10)

8 Յովաքին տասնութ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երեք ամիս թագաւորեց: Իր մայրը Երուսաղէմացի Եղնաթանի աղջիկն էր՝ Նեհուսթա անունով: **9** Ան Տէրոջ ^զառջեւ չարիք գործեց՝ իր հօր բոլոր ըրածներուն համաձայն:

10 Այդ ատեն՝ Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին ծառաները Երուսաղէմի դէմ արշաւեցին, ու քաղաքը պաշարուեցաւ: **11** Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը քաղաքին առջեւ հասաւ, մինչ իր ծառաները զայն պաշարած էին: **12** Յուդայի թագաւորը՝ Յովաքին Բաբելոնի թագաւորին էյանձնուեցաւ, ինք, իր մայրը, իր ծառաները, իշխանաւորներն ու պալատականները: Բաբելոնի թագաւորը՝ իր թագաւորութեան ութերորդ տարին զայն բռնեց: **13** Տէրոջ տան բոլոր գանձերն ու թագաւորին տան գանձերը անկէ ^ըտարաւ, եւ կոտորեց այն բոլոր ոսկիէ առարկաները, որ Իսրայէլի Սողոմոն թագաւորը Տէրոջ տաճարին համար շիներ էր, ինչպէս Տէրը ըսեր էր: **14** Ամբողջ Երուսաղէմը – բոլոր իշխանաւորները, բոլոր զօրաւոր կտրիճները, տասը հազար տարագիր, նաեւ բոլոր հիւսներն ու դարբինները – տարագրեց: Երկրին չքաւոր ժողովուրդէն զատ ո՛չ մէկը մնաց: **15** Յովաքինը Բաբելոն տարագրեց, նաեւ թագաւորին մայրը, թագաւորին կիները, անոր պալատականներն ու երկրին զօրաւորները. **զանոնք** Երուսաղէմէն Բաբելոն տարագրութեան տարաւ: **16** Բոլոր կտրիճ մարդիկը՝ եօթը հազար մարդ, հազար հիւսն եւ դարբին, բոլորն ալ զօրաւոր պատերազմողներ, Բաբելոնի թագաւորը ^ըԲաբելոն տարագրութեան տարաւ: **17** Բաբելոնի թագաւորը ^զՅովաքինի տեղ իր հօրեղբայրը՝ Մաթանիան թագաւոր հռչակեց, եւ անոր անունը Սեդեկիայի փոխեց:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՍԵՂԵԿԻԱ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Բ. Մնաց. 36. 11-12: Երեմ. 52. 1-3ա)

18 Սեդեկիա քսանմէկ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնմէկ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Լեբնացի Երեմիայի աղջիկն էր՝ Ամիտաղ անունով: **19** Ան

^ե Կամ՝ Յերոնիա

^զ Եբր.՝ աչքերուն

^ե Եբր.՝ դուրս ելաւ

^ը Եբր.՝ դուրս հանեց

^ը Եբր.՝ զանոնք Բաբելոն

^զ Եբր.՝ անոր

Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, Յովակիմի բոլոր ըրածներուն համաձայն: **20** Սեդեկիա Բաբելոնի թագաւորին դէմ ըմբոստացաւ, քանի որ Տէրոջ բարկութիւնը Երուսաղէմի եւ Յուդայի դէմ էր, մինչեւ որ զանոնք իր ներկայութենէն վտարեց:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՆԿՈՒՄԸ
(Բ. Մնաց. 36. 13-21: Երեմ. 52. 3բ-11)

25

«Սեդեկիայի թագաւորութեան իններորդ տարուան տասներորդ ամիսը, ամսուան տասներորդ **օրը**, Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը իր բոլոր զօրագուններով Երուսաղէմի առջեւ հասաւ: Անոր դիմաց բանակեցաւ, եւ անոր դէմ բոլորածեւ մարտկոցներ կառուցանեց. **2** մինչեւ Սեդեկիա թագաւորին տասնմէկերորդ տարին՝ քաղաքը պաշարուեցաւ: **3** Չորրորդ ամսուան իննիսմ քաղաքին մէջ սովը սաստկացաւ, ու երկրին ժողովուրդը հաց չունէր: **4** Քաղաքին **պարիսպը** ճեղքուեցաւ, եւ գիշերուան մէջ՝ բոլոր պատերազմիկները թագաւորին պարտէզին քով եղող երկու պարիսպներուն մէջտեղի դրան ճամբայէն **փախան**, մինչ քաղաքիները քաղաքը շրջապատած էին: **Թագաւորը** դաշտին ճամբայէն գնաց: **5** Քաղաքիներուն զօրագունները թագաւորը հետապնդեցին. Երիքովի դաշտերուն մէջ անոր հասան, եւ անոր բոլոր զօրագունները իր քովէն ցրուեցան: **6** Թագաւորը բռնեցին, զայն Ռեբղա բարձրացուցին՝ Բաբելոնի թագաւորին քով, եւ անոր դատաւճիռը արձակեցին: **7** Սեդեկիայի որդիները իր աչքերուն առջեւ մորթեցին, Սեդեկիայի աչքերը կտրցուցին, զինք պղինձէ **շղթաներով** կապեցին ու Բաբելոն տարին:

ՏԱՃԱՐԻՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ
(Երեմ. 52. 12-33)

8 Բաբելոնի թագաւորին – Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին – տասնիններորդ տարուան հինգերորդ ամիսը, ամսուան եօթներորդ **օրը**, Բաբելոնի թագաւորին ծառան՝ Նաբուզարդան թիկնապահապետը Երուսաղէմ մտաւ. **9** Տէրոջ տունը, թագաւորին տունը, ու Երուսաղէմի բոլոր տունները այրեց. բոլոր մեծ **մարդոց** տունները կրակով այրեց: **10** Թիկնապահապետին հետ եղող քաղաքիներուն բոլոր զօրագունները Երուսաղէմը շրջապատող պարիսպները փլցուցին: **11** Նաբուզարդան թիկնապահապետը տարագրեց ժողովուրդին մնացորդը՝ որ **տակաւից** քաղաքին մէջ ^բկը բնակէր՝, Բաբելոնի թագաւորին «կողմը անցած»՝ դասաւիթները, եւ մնացած բազմութիւնը: **12** Սակայն թիկնապահապետը երկրին չքաւորներէն **մաս մը** թողուց՝ որ այգեգործներ ու երկրագործներ ըլլան:

13 Քաղաքիները Տէրոջ տան մէջ եղող պղինձէ սիւներն ու ^եմեքենովթները, նաեւ Տէրոջ տան մէջ եղող պղինձէ ծովը կտրտեցին, եւ անոնց պղինձը Բաբելոն

^ա Եբր.՝ Անոր

^բ Եբր.՝ մնացած էր

^գ Եբր.՝ քով ինկած

^դ Եբր.՝ ինկողները

^ե Այսինքն՝ խարիսխները, կամ՝ խարսխածեւ պատուանդանները

ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԸԸ

փոխադրեցին: **14** Կաթսաները, թիակները, բազմակալներն ու խնկամանները գրաւեցին, նաեւ պաշտօն կատարելու համար **գործածուած** բոլոր պղինձէ անօթները: **15** Թիկնապահապետը՝ ոսկիէ եւ արծաթէ կրակարաններն ու կոնքերը գրաւեց՝: **16** **Նաեւ** Տէրոջ տան համար Սողոմոնի շինած երկու սիւները, մէկ ծովն ու մեքենովթները: Այս բոլոր առարկաներուն պղինձը կշիռ չունէր: **17** Մէկ սիւնին բարձրութիւնը տասնութ կանգուն էր, եւ անոր վրայ պղինձէ խոյակ մը կար: Խոյակին բարձրութիւնը երեք կանգուն էր. խոյակին վրայ բոլորածեւ ցանցակերպ զարդ մը եւ նուռեր կային, բոլորն ալ պղինձէ. միւս սիւնն ալ ցանցակերպ զարդ ունէր:

ՅՈՒՂԱՅԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ ԿԸ ՏԱՐԱԳՐՈՒԻՆ ԲԱԲԵԼՈՆ
(Երեմ. 52. 24-27)

18 Թիկնապահապետը աւագ քահանան՝ Սարայիան, երկրորդ քահանան՝ Սոփոնիան, ու երեք էդրան պահապանները բռնեց: **19** Զաղաքէն բռնեց պալատական մը՝ որ պատերազմիկներուն զօրագլուխն էր, նաեւ թագաւորին՝ Սպասարկուներէն՝՝ հինգ մարդ՝ որ քաղաքին մէջ գտնուեցաւ, զօրքին ատենադպրապետը՝ որ երկրին ժողովուրդը կը զինուորագրէր, ու երկրին ժողովուրդէն վաթսուն մարդ՝ որ քաղաքին մէջ գտնուեցաւ: **20** Նաբուզարդան թիկնապահապետը զանոնք բռնեց, եւ Ռեբղա տարաւ՝ Բաբելոնի թագաւորին: **21** Բաբելոնի թագաւորը զանոնք զարկաւ, ու Եմաթի երկրին՝ Ռեբղայի մէջ զանոնք մեռցուց: Այսպէս՝ Յուդա իր ^բերկրէն տարագրուեցաւ:

ԳՈՂՈՂԻԱ՝ ՅՈՒՂԱՅԻ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉ
(Երեմ. 40. 7-9: 41. 1-3)

22 Իսկ Յուդայի երկրին մէջ մնացած ժողովուրդին **վրայ**, որ Բաբելոնի Նաբուզոդոնոսոր թագաւորը **հոն** թողուցած էր, Սափանեան Աքիկամի որդին՝ Գողոդիան ^գվերատեսուչ նշանակեց՝:

23 Երբ բոլոր զօրապետները – թէ՛ իրենք, թէ՛ իրենց մարդիկը – լսեցին թէ Բաբելոնի թագաւորը Գողոդիան **վերատեսուչ** նշանակեց է, Մասփա եկան՝ Գողոդիայի քով, այսինքն Նաթանիայի որդին՝ Իսմայէլ, Կարէի որդին՝ Յոհանան, Թանհոււմէթի որդին՝ Նետոփաթացի Սարայիա, ու Մաքաթի որդին՝ Յեզոնիա – թէ՛ իրենք, թէ՛ իրենց մարդիկը: **24** Գողոդիա անոնց եւ իրենց մարդոց երդում ըրաւ, ու անոնց ըսաւ. «Զաղդէացիներու ծառայելէն մի՛ վախճաք. **այս** երկրին մէջ բնակեցէք եւ Բաբելոնի թագաւորին ծառայեցէք, ու՝ ^դգորհ պիտի ըլլաք»:

^գ **Կամ՝** կրակարաններն ու կոնքերը գրաւեց, ինչ որ ոսկիէ էր՝ **իբր** ոսկի, եւ ինչ որ արծաթէ էր՝ **իբր** արծաթ

^ե **Եբր.**՝ սեմին

^բ **Եբր.**՝ երեսը տեսնողներէն

^բ **Եբր.**՝ հողէն

^գ **Եբր.**՝ նշանակեց անոնց վրայ

^դ **Կամ՝** ծառաներէն

^է **Եբր.**՝ լաւ

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐՈՒՆ Դ. ԳԻՐԶԸ

25 Եօթներորդ ամիսը, թագաւորական զարմէն եղող Եղիսամայի որդիին՝ Նաթանիայի որդիին՝ Իսմայէլ, տասը մարդով եկաւ, եւ Գողողիան զարկին (ու մեռաւ), նոյնպէս ալ անոր հետ Մասիա եղող Հրեաներն ու Զաղդէացիները: **26** Ապա ամբողջ ժողովուրդը, պատիկէն մինչեւ մեծը, նաեւ զօրապետները, կանգնեցան ու Եգիպտոս գացին, քանի որ Զաղդէացիներէն կը վախնային:

ՅՈՎԱԶԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ ՏԱՐԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ

(Երեմ. 52. 31-34)

27 Յուդայի Յովաքին թագաւորին տարագրութեան երեսունեօթներորդ տարին, տասներկրորդ ամսուան քսանեօթներորդ **օրը**, Բաբելոնի Եղմարովդաք թագաւորը՝ իր թագաւոր եղած տարին՝ Յուդայի Յովաքին թագաւորին գլուխը բարձրացուց, ու **զայն** բանտէն **հանեց**: **28** Անոր հետ ^Խքաղցրութեամբ խօսեցաւ, եւ անոր գահը Բաբելոնի մէջ իրեն հետ եղող թագաւորներուն գահէն վեր դրաւ: **29** Անոր բանտի հագուստները փոխեց, ու ան իր կեանքին բոլոր օրերուն մէջ շարունակ անոր ^Յհետ հաց կերաւ: **30** Անոր ռոճիկը մշտատեւ ռոճիկ ըլլալով, օրական քանակը ամէն օր թագաւորէն իրեն տրուեցաւ՝ իր կեանքին բոլոր օրերուն մէջ:

^Խ Եբր.՝ բարութեամբ

^Յ Եբր.՝ առջեւ